JOHANNIS BAPTISTÆ

FERRARII

SENENSIS Adams & Co

Orationes.

Quibus accessere

PLEIADES,

SIVE

Orationes septem variî Argumenti.

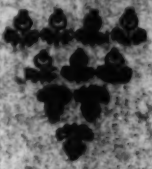

LONDINI

Ex Officina Johannis Redmayne,

MDCLXVIII.

Io. BAPT.
FERRARII
SENENSIS
Triginta septem
ORATIONES
Novissima
Editio.
PLEIADES

JOHANNIS BAPTISTÆ
FERRARII
SENENSIS

Adams 8.66.19

Orationes.

Quibus accessere

PLEIADES,

SIVE

Orationes septem variis Argumenti.

LONDINI:
Ex Officina *Johannis Redmayne*,
MDCLXVIII.

Illustrissimo Principi

ALEXANDRO
CARD. URSINO
Jo. Baptista Fertarius F.

URSINÆ *iterum Rosæ spinas addo dedicóque: sive (ut plane dicam) prius ego Syriace, deinde etiam Latine asper, te florentem inter Principes colo*, Princeps Illustrissime. *Tibi vero potissimum inscribendæ fuere spinosæ atque horridulæ orationes meæ, quia fecisti quod Rosa solet, quæ spinas amat ut decoret; dum sæpe illas utcumque acutulas judicasti, atque ad publicam etiam lucem provocasti. Et velint illæ aliam aspicere, nisi rosem lucem*

tuam? Tam pulchro in lumine mea quoque ſpineta pulchra videantur. Conſultum præterea eſt nimis delicatis lectoribus, quos vibrata punctim oratio graviſſime vulnerat: Nam ne punctiunculæ iſtos examinent, florem tuum præferunt, qui recreet. Nimirum non inanes floſculos conſectari, ſed (ut eſt in Proverbio) Roſas loqui *vel inter aculeos dicar, qui meæ dictionis aſperitati Urſini nominis immiſceo ſuavitatem.*

Vale.

Virgo tota pulchra ;

Sive

De incontaminato B. Virginis conceptu.

ORATIO I.

EN tandem aliquando, Auditores, quam ulla fine labe pulcherrimam, hoc eſt, dignam ſe matrem fertili præpotens mente genuit ſibi Deus, ſterili filiam utero annus Anna concepit. Quanquam ego verius anum hanc prodigioſe fertilem dixerim, quicquid uſpiam pulchri eſt in una puella parituram. Prægeſtit animus nunquam antea viſæ, adhuc latentis pulchritudinis florem ſagaci viſu prælibare. Expeditus, opinor, acceſſus erit : noſtrate enim in horto inuſitata floret pulchritudo. Jucundus etiam viſo flore fructus exſiſtet voluptatis : florem enim maternæ in ſinu ſtirpis hærentem intueri jucundiſſimum eſt. Agite igitur, Auditores, Annæ parentis in utero, ſacro tanquam in hortulo, efflorescentem divini ſapientia ſponſi ad miraculum uſque elaboratam

augustissimæ sponsæ formositatem mecum intuemini. Atque ut jucundius intueamur, sponsæ opificem suæ inter opus canentem sponsum, neque opere solum, sed cantu etiam singula venustatis decora perquam venuste exprimentem, audiamus. Ergo canori panegyrici caput est, quod in pulcherrimi structura corporis eminet, capitis decus; *Caput tuum*, inquit, *sicut Carmelus.* [Cant. 7.] Ut enim sublimi fastigio ille cœlo quam terris propior, indigenis montibus supereminet; sic tu, fœminarum formosissima, humanæ majestatis modum decora proceritate excellis, ac toto vertice supra es. Nec totidem præterea nativis arbusculis, floscululisque coronatur, quot ipsa virtutum ornamentis viges, formæ laudibus flores. Potuit in te sane liberalior cum virtute forma florescere, in qua veteris culpæ spinæ tribulique, propagatum in omnes posteros bonæ sementis exitium, locum non habuerint. Ut mirandum nemini sit, si communem hominum staturam augusta magnitudine excedat, quæ servile sceleris hæreditarii jugum non subierit. Quidni autem à terris in cœlum excresceret cœlo dignior quam terris pulchritudo? At ecce proceræ pulchritudinis regius vertex colore rutilo capillatur. Enimvero vere canitur, *Coma capitis tui sicut purpura Regis vincta canalibus.*

libus. [Cant 7.] Regalem facile purpuram æmuletur coma, quam non antiquæ labis origine ſordida derivatus depravatæ naturæ turpis fucus infecit: ſed ingenuum divini Amoris pigmentum præſentiſſimo illapſu coloravit. Nunc bene ſperare mortales miſeri jubemur. Noſtra jam præda fiet Deus. Purpureus illum crinis regiis nodis implicabit. Audisne? Opifex fatetur ipſe vim crinis hujus. *Vulnerasti cor meum*, inquit, *ſoror mea ſponſa, in uno crine colli tui* [Cant. 4.] Si vel unus molliſſimus capillus aculeum habuit ad vulnerandum, cur non omnes rete contexant ad capiendum nobis Deum? Nullo enim negotio capitur vulneratus. Ite nunc, & Megarenſis Niſi cæſariem ad brevis Imperii ſuperſtitionem falſa purpura fucate, cancra mendacia Poetarum. Sine fuco & fallaciis tandem purpurat crinis, cujus regalis color cœli terrarumq; Reginam ævo ſempiterno regnaturam declaravit. Jam vero noſtros in ſe oculos convertit infelitius oculorum nitor. Ita enim perſpicui *Oculi tui, ſicut piſcinæ in Heſebon.* [Cant. 7.] Tanti eſt è naturæ fontibus nativæ limum labis non trahere; ut vel in oculis liquido purior ſtagno illimis tranſluceat integritas. Par erat præterea pellucidos oculos, hoc etiam ſupinas aquas imitatos, non alio quam in cœlum eſſe converſos: ut parem ſibi,

ſuoque dignam obtutu ſtellarum illuſtrem pulchritudinem intuerentur. Pergite, formoſiſſimi oculi, pergite cœlum contueri. Auguror enim vos, gemella terrarum ſidera, ſiderum Imperatori nitida nictatione, mutuq; ſuaſura, ſtellas ut omnes cœli vobis poſthabeat: ut Sol ille ſempiternus veſtram præproperus ad lucem verno tempore autumnet in Virgine. Nunc ex oculis ad genas, hoc eſt, è ſideribus & fontibus ad flores, ille nos appoſite cantus vocat, *Sicut flos mali punici, ita gena tua*, [Cant. 4.] Nam gemini ſideris almæ luci apricæ, gemini fontis rore puro irriguæ, quonam alio pulchrius vernantes genæ, quam regiam coronam præferente mali punici flore purpuraſcerent? Regium ego florem tuum, divina virguncula, pudorem ſingularem ſane dixerim, qui ſuamet purpura merito coronatur, ac regnat inter cæteros: quod non privatæ ſolum inquinamenta vitæ, ſed toti etiam poſteritati communem paterni facinoris maculam, inaudito antea miraculo, erubuerit, ac fugerit. Sed non ridet minus in labris, quam floret in genis ingenuus rubor: *Sicut enim vitta coccinea, labia tua*, [Cant. 4.] O labella, pudoris amoriſque vittæ ſuaviter tenaces! ſeu vos pudor aſtringat, ut parce verba laxetis; ſeu vos amor relaxet, ut incomprehenſibile verbum indiſſolubili nodo aſtringatis.

Aſtringere

Aſtringere facile poterit cujuſlibet nexu criminis ſemper ſoluta. Deus ipſe decorum ſibi ducet ejus eſſe captivum, quæ in communi hæreditatiæ culpæ captivitate ſola libera ſit. Rideat jam, quas olim demirabatur, Gallici Herculis commentitias vires, catenatos auribus populos erudito trahentis ore, temere credula mortalitas. Hercule fortior Virgo brevi, ſed amabili verborum ambitu, tanquam vitta coccinea, non hominum coetum aliquem, ſed ipſum detrahet cœlo Deum. Parce igitur, parce, vetus fabula, * Deos Dealque omnes aurea de catena ſuſpendere, qua deligatum Jovem irrito conatu cœlo dirivere laborent. Virgineus labor eſt, iſque perlevis, tenui Deum vitta vincire, vinctumque deducere. Venies brevi captivus Virginis, venies, maxime Imperator: in breve corpuſculum temet contrahes ad amplexum: purpurea labia, tua vincula, oſculaberis. Tunc ſane delibata ſuavitas in carmen illud ſuaviſſimum eliquabitur. *Favus diſtillans labia tua, ſponſa: mel & lac ſub lingua tua,* [Cant. 4.] Nimirum lacte mihi non modo ex ubere, verum etiam ex ore ſcatet ſuaviſſimo fœta candore materna virginitas. Caterum, ſi purpureis labra illecebris devincient ad oſcula, quibus colli nitores

* *Homer. Iliad 9.*

nodis

nodis Deum pertrahent ad amplexus. Aureis equidem dixerim. Deus ipse mihi concinit: *Collum tuum* inquit *sicut monilia*, [Cant. 1]. E monili hoc pretiosissimo, cujus aurum obryzum sordis nativæ despumandam scoriam non habuit, quænam gemma penderet aptior, quam complexu illigatus arctissimo infans Deus? At vos mammæ sororiantes, ut exporrectis liberaliter papillis vestrum ad nectar Numen invitatis! Erit illa dies, aut verius illa nox novo sole illustris erit, quæ suarum ubertate deliciarum beatissimum tuorum inhiare uberum suavitati Deum videbit. Audiet etiam identidem à pupulo maximo tenerum carmen id lallari, *Vitera tua sicut botri vineæ*, [Cant. 7.] Cum à communi face puro, meroque matris liquore ebriolus næniolam sibi balbutiet dormituro.* Perplacet interim gemina vos ubera hinnulis capreæ gemellis comparari, qui pascuntur in liliis. Pascite circa virgineum lilietum, bellulæ damæ, geminæ mammæ: fugite puros casti sanguinis succos, quos in lacteos rores lactenti Deo convertatis. Virginalis enim sanguis eandore amico facillime lacteseet. Hanc præterea laudem cum hinnulis mammillæ amabiliter geminatis, quod oculos fugitis hominum. Uni

* Cant. 4. & 7.

vos decet cicures esse ac tractabiles Deo? quæ vel humanum longe aspectum cauto pudore declinatis. Vultisne jam fœcunditatis florem suo cum fructu intueri? Quiani velitis? * *Venter tuus sicut acervus tritici vallatus lilio.* Admiramini insolitum virginitatis decus, ut incorrupta & frugifera sit? Ego vero potius admirer ibi triticum posse exsistere, ubi

" *Infelix lolium & steriles dominantur avenæ,*

quam ubi virginalia lilia vallo à primigeniæ noxæ senticeto liberum & vacuum spatium relinquunt fœcunditati. Prodigio simile existimatis divinum virginitatis fructum inermis lilieti innocenti sepe posse vallari? Ego vero aio ita virginalis lilii candorem aculeatum esse, ut verenda specie statim oculos feriat, animos percellat, absterreat manus. O nobis in summa bonorum omnium caritate salutaris frugis opportune fertilem virginitatem! * Illo, illo electorum frumento enutrita & saginata mortalitas ad felicitatis immortalitatem adolescet. At bene habet: ad calcem operis ventum jam est: supremam formosis pedibus manum imposuit Artifex: cum ipso libet Artifice plaudere. *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamen-*

* *Cant.7.* " *Virg. Eccl 5.* * *Zach. 9.*

tu, filia Principis! [Cant. 7.] Instar omnium prior ille gressus esto, quo cum cæteræ imbecillitas infantiæ, per aviti lubrici cœnum criminis, non sine prolapsione repter ad vitam, tu divinæ opis aureo integumento calceatum pedem incontaminatum promovisti ad sanctitatem. Ut unus ille, & princeps, sinceræ plenus majestatis incessus non è nostratibus te fœminis aliquam, prius captivam quam libertam, sed liberam præpotentis filiam Principis arguat, unamque omnium Principem fœminarum. Et miramur, si, quam divinis cumulavit ornamentis,

—— *formamque dedit, qua fœmina nasci*
Nulla potest —— Ovid. Metam. 10.

gloriabundus adeo prædicat Deus ipse opifex,

—— *operisque sui concepit amorem,*

novoque amoris miraculo eandem sibi filiam, parentem, & sponsam delegit, ut quo pluribus posset nominibus opere formosissimo delectaretur? Nos quoque in amorem tui rapis, Virgo pulcherrima: nobis ex istis materni ergastuli tenebris affulges illustrissima, tuique sincerum conceptum luce retegis tua: te nobis Parentem, Patronam, Reginam, ut multis nominibus quam charissimi tibi simus, nuncupamus: tua tibi singularia decora gratulamur; &, quando unus, qui tam belle te decoravit, gratulari pro

dignitate

dignitate tibi sponsus potest, tuis victi meritis mirabundi obmutescimus.

L. D. B. Q. V.

Lilium inter spinas;

Sive

De incontaminato B. Virginis conceptu.

Oratio II.

QUid hoc miraculi est, quod oculos animumque nova prorsus amœnitate delectat? Cæterorum pulchritudo mortalium in primo vitæ membrorumque rudimento rudis est atque indigesta; cum adolescente postmodum ætate paulatim dispositis perfectisque lineamentis, amabilem Naturæ picturam explicat. Sed Virginis maximæ hodie floret vel in ipso conceptu perfecta formositas; adeoque fulget, ut involucro materni uteri opacata transluceat. Nec ego tamen læta ista prodigia in summa miraculorum copia admitto: illud potius plane singulare ac divinum rapit me in admirationem amoremque sui; cum scilicet forma inter mortales nulla sine alicujus nævo deformitatis sincera conspiciatur, unam hanc Virginem concipi sine labe ulla pulcherrimam. Dabitis igitur veniam, sapientissimi Auditores, ut, quamvis infans orator, formosissimæ Virgini,

Virgini, quam unam caſte depereo, inuſitatam gratulor felicitatem. Illa quoque, ut ſpero, è materno ſinu plaudet puerili orationi meæ; quod benevolentiam conciliante ætatis ſimilitudine, puella eſt. Equidem & mihi gratulor, quod habeo gratulationis hodiernæ ducem optimum, Virginalis pulchritudinis præconem & præcentorem Deum. Quare ardui dignitatem argumenti, ut opinor, dicendo aſſequar puer, qui Deum ſequor. O te ſincere formoſam, Virgo quæ mortales inter, dum hyeme conciperis, mire vernas, * *ſicut lilium inter ſpinas.* Sic prorſus eſt: Una præ cæteris hominibus lilium es; quia eximio, citra communem, infectaque ab origine communicatam aliis maculam, candore præſtas, atque in te ſponte captivos oculos animoſque convertis. Cæteri autem homines præ te ſpinæ ſunt; quod à ſpinoſa paterni ſceleris radice horridum ac nocentem aculeum traxerunt. Quinetiam jure tu quidem cum pulcherrimo florum, lilio, compararis, cujus incontaminatum candorem ſimili conceptu repræſentas. Ut enim illud radice inſigniter candida niveo flori proludit; ſic plane tu antequam moribus palam floreas integerrimis, hæreditariæ maculæ immuni vitæ pri-

* *Cant.* 2.

mordio

mordio præmature candicas. Albus color, præcipue decorus Deo in sacris vestibus, quippe qui Numen divinum, seipso pulcherrimum, ac nullius adventitii decoris indigum, * olim adumbraret; te quoque, divina Mater, maxime decuit, cum vitam inchoares; ne Deum ipsum ambituræ pars prima sordetet Albos Deorum filios, limpido colore felicitatem significante, prædicavit * Plato. Justius ego tuum tibi, puella in publico malo felicissima, nativæ nescium nigritudinis lætor alborem. Jam enimvero pura ex origine interpretor florem tuum. Cum florida lilii formositate certabit fœcunda Virginitas: nec tam pulchre illud è candido foliorum sinu exserit aureos apices, formæ præstantiam coronantes, quam tu decenter è Virginali profetes utero corporatum Deum, candoris tui aurum coronarium. Cætera similes, statura non discrepatis Ut nulli florum, sic nulli hominum excelsitas major; quod aviti criminis, in posteros transfusi, sordibus intacta superemines. O igitur inter misere propagatas prioris flagitii spinas, unice innocens flos! ô tota lilium! Tibi merito Filii tui divina vox longe posthabuit * Regum opulentissimi Salomo-

* *Cicer. de legib. l.* 1. * *De rep. l.* 5. * *Matth.* 6.

nis

nis glorioſum operimentum, nempe auream chlamydem * candida liliorum textura florentem: quia pretioſum in illa metallum pallido nitore radiavit; tibi vero ſui ſimilem, nulla ſcilicet unquam inquinatam deformitate, pulchritudinem lucis æternæ candor afflavit. Iſta, ut candide fatear, mihi me rapit, totumque ſibi mancipat candida pulchritudo. Iſta in hac eloquentiæ palæſtra pie fecit audacem ad gratulandum infantiam orationis meæ. O mihi per te liceat, Virgo ſpecioſiſſima, tuum tibi decus illibati candoris ſimilitudine, quam teneræ vocis officio, pulchrius gratulari! Ah, ne me inſidioſæ voluptatis hamatæ ſpinæ compungant & convulnerent, unde lilium conſcio pudore infeliciter erubeſcat in roſam! Feliciùm ego ſpinarum, puro Filii tui ſanguine rorantium, Societatem præopto, quarum roſa eſt lilium virginale. O, ego ſevero & ſalubriter intractabili modeſtiæ ſpineto ipſos oculorum audaces arceam contactus. Hæc denique meorum ſumma votorum eſt, Virgo candidiſſima ut ex lilii tui fructuoſo cultu ſemper ſim tibi delecto candore pulcherrimus.

* *Joh. Pineda de rebus Salomon. l. 6. c. 5.*

Cœleſtis ad Virginem legatio;
Sive
De B. Virgine ab Angelo ſalutata.

ORATIO III.

BEne eſt, beate eſt; A. Cœleſtis orator hominum cauſam feliciter peroravit ad Virginem. Perorata felicitas in utero virginali fœcundo compendio concluditur. Poſt feliciſſimam peroratione quid orationi ſuperſit meæ, niſi ut recentia gaudia jucunda commemoratione congeminet? Agite igitur, accipite. Ad terras præmittitur juvenili ſub imagine divini conceptus è cœlo nuntius. Decuit enim mox illapſuram profuſæ divinitatis pluviam, pulcherrimam in ſpeciem colorata Iride prænuntiari. Ambitioſe crediderim humano vultu præeſſe Angelum, ut, qua liceret, corporandum imitaretur Deum. At quo devius humiliſque devolas, Gabriel? Magna legatio magnarum urbium aulis, non excipienda Nazaræis videtur anguſtiis. Sed anguſtum Cœlitibus eſt quicquid terrenum eſt. Quid enim vel maximæ urbes præ cœlo videantur, niſi maculæ quædam, his magnæ ſolum qui cœlum neſciunt? Anguſtiores præterea oppidulis erant ampliſſimæ gentium exterarum urbes, quas Deorum ſacrilega

ſacrilega turba, quas vitiorum fœda colluvies oppleverat. Quod ſi Nazareth, floridum nomen, vi vocis amabili florem redolet, quo quæſo tempeſtivius in loco flos campi novellus concipi potuerit, quam ubi loci nomen ipſum floreret? Neque tamen Nazareth nomen aut pulchrius floruerit unquam, aut florem ſuavius oluerit, quam cum concluſo Virginis in hortulo vere primo conceptus virginei ſanguinis flore vernat Deus. Nunc enimvero,

Nunc ver purpureum, nunc formoſiſſimus annus;

cum divina formoſitas genitabili ſanguine corporata floride purpuraſcit. Quod igitur præſtantiſſimorum nemo pictorum poſſit, una poteſt Virgo virgineo materni ſanguinis minio, Deum hominibus ad vivum colorare. Nunc tandem quærenti,

——— *quibus in terris inſcripti nomina Regum*
Naſcantur flores. Virg. Eclog. 3.

Nazarænum habeo florem oſtendere, cui poſtmodum in Calvariæ aprica tranſlato regium genus, naturaliſque divinitas Regis merito nomen inſcribet. Cæterum in florei nominis urbe Virgo reperitur. Par erat nimirum in florentiſſimo loco candidum florem non deſiderari. Ad Virginem divertit è cœlo cœleſtis hoſpes. Cœlitibus enim ac Virginibus

Virginibus hoſpitalis amicitiæ candidam teſſeram dedit incontaminatæ ſimilis candor integritatis. Quanquam cœleſti hoſpiti patrium cœlum videri potuit hoſpitium illud, in quo lacteam virginalis pudicitiæ viam, candore notabilem ipſo, illabenti mox perviam Deo nactus eſſet. Virgini demum ſalutem venerabundus impertit Angelus. Impertit autem? imo fœneratur. Verbis enim impertita ſalus fœcundo Virginis prodigio reddenda eſt cum fœnore corporata. Verum ad honorificam ſalutantis vocem turbatur pudibunda Virgo. O quam decens turbata virginitas, dum ſuffuſo pudore coloratur in roſas! O pudorem, candidæ matris rubicundum filium! O fertiliſſimam florum Nazareth, quæ roſas liberaliter producis & in hortulis, & in genis! Ne metue virginitati, ne metue, paritura Virgo. Si fructus indoles flos eſt; quæ tam belle illibato flores pudore, illibata paries. Flos ille virgineus virginei ſpecimen partus eſt. Auguror. Deum dabis in lucem. Neque enim alium peregrinus in terris, ac plane cœleſtis pudoris flos, quam divinum fructum pollicetur. Igitur dum ineunte vere Virgo purpureo pudibunda flore ſuaviſſime vernat, verius è Virgine, quam ex Arietis vel Tauri aſtro, florida veris amœnitas inchoabitur. Tu vero age, annue

cœli

cœli terrarumque votis: induere Deo in fructum, Virgo florentissima: fructuosum enim nobis in ipso pudoris tui roseo vere autumnum repræsentabis Ita in prærogativa duplici singularis, purpureum verecundo vultu ver, salutarem fœcundo utero autumnitatem præferes. Annue. O quantum potui, dices, annuendo! cum tuos ad nutus verno sub fidere videbis properasse solem ad Virginem. Annue. O quam dulce, dices, annuisse! cum tuis pendulo è papillis Amori instillatum lac, mellita per oscula ubertim repetes blandissimo cum fœnore suavitatis Sed ecce, tandem annuit prudentissima Virgo. Hactenus nostra gaudia intueri, hactenus profari licuit. Nunc prodigum lucis Numen arcana miracula illustri caligine obumbrat: ad nitidissimam umbram connivendum est. Nunc infans in utero sapientia obmutescit: muta sapientia silendum est.

Domus peregrina;
Sive
De Lauretana B. Virginis Domo.

ORATIO IV.

TE video tandem, te veneror, angusta quidem, sed augusta Domus; capacibus angustiis omnium gentium perfugium,

perfugium, hospitisque Dei terrestre cœlum. Jure mortalitas universa longinquis assiduisque peregrinationibus, te veneratura, confluit; quando tuus ut esset inquilinus, è cœli Regia Deus ipse peregrinatus est. Tu quoque, ut homines tuo à peregrinandum invitares exemplo, immensos terrarum marisque tractus mirabiliter peregrina transmisisti: at quo vehiculo? quo remigio? alato nempe Cœlitum ministerio, ut ad nos plane volucris properares. Insedisti tu quidem primo Italiæ adversum Dalmatiæ collem; non tamen ut moras necteres, sed ut eandem Italiam in tui desiderium, interjectis Adriaticis aquis, accenderes: ut edita velut è specula sedem aptissimam eligeres: ut ex alto pronior incitatiorque, amoris nimirum pondere, ad amata litora descenderes. O quam vel'et placide substratum prætereunti mare mera fieri mora, omnibusque te remoris retinere; ut nostratibus in undis consisteres insula nimium fortunata! Sed erratico domicilio statuendo stabile convenit elementum: neq ue jam profugus Achates aliquis, sed melior hospes, divina Mater, si non voce, at beneficio adventu conclamat Italiam. Senserе venientis domicilii sanctitatem proximi nemoris rudes alioqui rigidxque arbores, atque in obsequium & venerationem flexiles, versus

marc

mare inclinarunt seſe, totoque trunco pronæ, quoad vita manſit, perſtitere. Dixiſſes, mirandum non eſſe ipſas fuiſſe commotas admirabundas arbores, cum Domus ambularet: piguiſſe præterea in cœlum rectas adſpicere, cum ſtelliſero cœlo auguſtius domicilium adſpexiſſent: è re ſua feciſſe, cum ad orientis divini Solis cubile, profecto vitale, ſeſe adverterunt: præmonſtraſſe demum conſequentium ſeculorum hominibus quanto pietatis ſenſu motura mentes humanas, & mollitura ſit habitata Deo Ædicula, quæ nemorum truncos & robora inflexiſſet. Igitur in ſylvis primum, nec immerito, quippe obſequioſo illo arborum nutu invitata, conſediſti. Nox erat intempeſta, cum luce meridiana præradiàſti, & peculiarem in tenebris diem facile circumfudiſti, Solis Regia, cujus umbra eſt fulgor. Teſtor paſtores illos feliciſſimos, quibus per noctem excubantibus affulſiſti. Vetus enim vero hic eſt, atque ab incunabulis uſque naſcentis Dei propagata paſtorum felicitas, ut obortam noctu divinam ad lucem ſint præ cæteris oculati. Adeo iis qui rebus invigilant ſuis ante diem illuceſcit. Captatà ſylvarum umbra tamdiu placuit, dum innocens fuit: poſtmodum vero ſicariorum ſcelere peregrinanti religioni gravis, Ædem ipſam religioſiſſimam alio

peregrinari

peregrinari coegit. Fratrum duorum villa, peramœne in colle posita, fraterno fœdere Deum & hominem socianti Domicilio congruenter arrisit: ut, quod olim cœlesti sponso, in suburbano natalitio stabulo jucunde rusticanti, Domina cecinit, hoc etiam Domus re ipsa, Echo nempe non inani, concinuisse videatur, * *Commoremur in villis.* At brevem permisit moram fratrum concordia mox de more discors, & à Deiparæ liberalitate opes animumque sumens avaritia. E crudelibus privati soli hospitiis fugitivæ quæ supererat occupanda sedes, nisi publica via? quam non esse deserendam, Pythagoræ brevi præcepto melius, per tot annos diuturna stabilique mora ostendisti. Tunc enimvero peregrinationis tuæ testis sibi fuit ora Piceni, cum te vidit, suo in solo ter intra annum mutata sede, tandem in via constitisse, ut peregrini solent. O viam plane regiam, omnibusque, qui tuto feliciterque in hujus vitæ ambiguo bivio peregrinari volunt persequendam; quippe quæ recta ducit, sicut ad mare, sic ad Mariam, nempe ad portum aditumque felicitatis. Bene habet. Consstabilita sede, cœlum non semel affusa insolita luce arrisit: nam cœli

* *Cant. 7.*

risus lux est. Quis scit an etiam sidera, suis olim stellati lacunaris imaginibus pie invida, cœlo refigi voluisse, prono illo & prodigo fulgore significarint, ut augustiori loco infigerentur; utque non Dominam modo, verum etiam Domum coronarent; denique, ut illustre lychnorum obsequium repræsentarent? Decet enim in Æde Solis astra lucere pro lychnis. Sed age jam, liberalius affulgente cœlo, admirandam Ædem attentius perlustremus. Tota domus cella est non ita magna, quadrangula & oblonga, è vulgari laterculo ad humile fastigium excitata. Equidem architectum fuisse Amorem non dubitaverim: adeo ad parentis, hoc est, ad paupertatis libellam respondet ædificium. Lateres illos ignibus, opinor, suis excoxit Amor: adeo vix ingressos hospites ad amandum loci Dominum Dominamque, quamvis frigidi, accendunt. O quam pulchre candicant, quamvis fumo ævoque infuscati parietes, quippe quibus candorem suum ipsa virginitas illevit! Auri gemmarumque ac pretiosæ vestis immensus thesaurus pretium non addit, sed accipit à paupere tecto, quod non fabuloso Midæ, sed efficaci Numinis contactu, quibusvis evasit opibus longe pretiosius. Quanquam hujus thesauriæ latebræ aurum & gemmæ mihi scoria sordesque sunt, præ abdita hic olim

olim Divinitate. Hic ſane decentet habitaſſe Deum intelligas, ubi contuberna'is inveniri potuit fœcunda Virginitas. Hic, ſi unquam alias in orbe terrarum, divina luſit Sapientia, dum ſempiterna, temporis curſum iniit; dum infinito ſenio venerabilis, amore didicit juveneſcere; dum maxime latuit, cum in triviali Domicilio mortalibus obvia & præſentiſſima eſſet. Quæ januam olim ſimplicem, nunc triplicem opportune pandit cella in ſacellum converſa, liberalius & admittendis precibus, & beneficiis profundendis. Una, eaque modica, in anteriore pariete ſatis ſuperque patet feneſtra, non tam quia parvæ congruit cellæ, quam quia vulgari Sole clariorem Luciferum, Solis arcani nuntium, admiſiſſe dicitur. Et nunc eo ſitu eſt, ut per æquinoctium utrumque Sol occidens lucem affundat: ſive quod illuſtrem ſalutationem cœleſtium ſiderum pulcherrimum continuare debuit; ſive quod præ cœleſti juvene, olim hoſpite ſplendidiſſimo, Sol ipſe, veſpertinus ſalutator, obſcuriorem ſe Heſperum profitetur; ſive etiam quod lucis tributo à vitali Domicilio nitidiorem vitam in occaſu accipit, pulchriorque renaſcitur; ſive demum quod autumnalem Virginis exortum, verumque Numinis conceptum bis quotannis in-

fusi obsequio luminis gratulatur. E regione visitur opportunus inquilino Amori, quippe ignis receptaculum, caminus. Illic tum nobis ardentissimus, cum pro nobis frigidus. Amor ignibus suis frigora nostra discussit. Illic ultricia Patris fulmina recudit in missilia lambentium linguarum, sagittasque profuturas. Illic divina Mater viles coquebat cibos, dignam paupere Deo ambrosiam. Proximum amariolum aptas illis epulis patinas servabat, plebeia nempe fictilia; quorum aliqua etiamnum auro spectantur inclusa; ut auro famulante, Deoque adamante, auream esse decoramque paupertatem doceamur. Dum enim Deum ipsum fictilibus cœnare non puduit, vivitur parvo bene. Jam vero maximæ Matri majorique Filio, in cœlo late regnantibus, adeo placet angusta terrenæ Domus pauperies, ut abesse nunquam velint. Ea propter stantis Matris, Filium altera manu medium amplexantis, altera sustinentis, cedrina effigies diuturniorem cedro custodiam loci, tutelamque concurrentium advenarum pollicetur è sublimi fastigiatoque loculamento, quod imminet camino. Tam sacrosanctum sacrarium cum sumptuosi operis templum, tum artificiosæ cœlaturæ marmorea crusta ambitiose circundant; quia magnum est ambire, quod continuit

Deum,

Deum. Congruenter circumstant è marmore in singulis loculamentis superius Sibyllæ, inferius sacri Vates, Christi aut Deiparæ Virginis ortum vaticinati, tam similes vivis, ut, nisi prænossem ab eo factos artifice, cujus cœlum marmoribus cum vera effigie mendacium vitæ inculperet, facile fuerim existimaturus, eosdem redivivos ad prævisæ Domus aspectum culumque convenisse, nec jam posse discedere marmoreo stupore defixos. Verum ista ornamento fuere solum, non etiam fulcimento: Cum recens cruſta nonnullo intervallo à vetusto pariete, velut contactum reverita, recesserit; ac tota Domus, nullis nixa fundamentis, in summo solo per tot annos tuta consistat, ab eo nimirum satis fulta satisque fundata, * qui circumfuso in aere appendit fundamenta terræ. Ut nescias utrum mirere magis, ambulantem an stantem Domum. Non habet hæc necesse, quemadmodum * Palatinum Romuli tugurium, ad conditoris venerationem diu servatum subinde sarciri: quia perennem traxit incolumitatem à Fundatore salutis. Quis jam Domus admirandæ miracula enumeret, nedum enarret? Is profecto reliquorum & numerum & magnitudi-

* *Prov. 8.* * *Dionys. Halicarnass. Antiq. Rom. lib. 1.*

nem ſatis indicabit, qui, conjectura è principe miraculo facienda, dicat, Hic è Matre Virgine Deus factus eſt Homo. O beatum igitur portum peregrinationis meæ, ubi ante vitæ exitum, ante cœli aditum Dei Domus tenetur! unum illa opem implorantibus non afferat, quæ necdum nato Deum profudit? O rem plane mirabilem! Ardeo ſimul & algeo, in hoc Amoris Hypocauſto, in hoc trigidario Virginitatis Animi voluptas ſuaviter redundat ex oculis. O donatum remigranti ſuaviſſimum vinicum, liquidiſſimam voluptatem! Quanquam totus non redeo, relicto corde maximæ Virgini obnoxio, ideo egregie cordatus, quod ita excors. O Domum, non tam Lauretæ hoſpitali ſolo, quam averſo à nobis Numinis fulmine ſane Lauretanam! O Italiam, ex hac una perexigua Domo, quam ex ampliſſimis urbibus illuſtriorem! Equidem, quas in ipſius Domus fronte præſcribere mihi non licet, has animo meo impreſſi glorioſas Italiæ notas; Nazarena Deipara, Deuſque Filius, Domicilii tranſlatione jam Itali ſunt.

Virgo in montibus demissior;

Sive

De Beata Virgine Elisabetham invisente.

ORATIO V.

CORporato nuperrime Deo nostræ in vallibus mortalitatis peregrinante, peregrinatur hodie in montibus divina Mater. Divinis peregrinis ambulantibus, indecorum videtur atque inurbanum quiescere nos, A. Quoniam vero eorum alterum gigantæo incessu exsultantem ad longissimam tolerantiæ currendam viam, alteram Amoris, quæ fœta est, alis ad montana properantem, consequi corpore non possumus; volueri mentis obsequio comitemur. Utrique gratus, ut opinor, comitatus hic noster erit; si viatoris utriusque viam conferamus. Igitur cœli apex Divinitas liberali sese pondere abjecit ad terram, ut iter homini sterneret in cœlum. Virgo etiam maxima novo miraculo tum se maxime demittit, cum conscendit in montes. Cur enim altissima montium juga depressæ illi convalles non sint, quæ subditum utero gerens Deum, infinitam Numinis excelsitatem toto pectore ac vertice supereminet? Quid quod ambo suis è penetralibus, ille cœli, cœlestis hæc

domus, ineunte vere egrediuntur? Vernare nimirum annus debuit, dum prodiret in publicum sive sol divinitatis, sive flos virginitatis. Quid quod uterq; sine vectore festinat? Erravi. Utrique vector amanti Amor est. At vos aviæ rupes, perviam detumescite in planitiem, quando rectum fastigium humanarum, Deo fœcunda Virgo, sese inclinat ad vos. Quanquam tumere vos decet, ac superbire, sublimi quæ vertice sublimius aliquid quam sidera, hoc est, siderum tangitis Imperatricem. Vos quoque nudæ cautes florem induite, floridum incedenti ver Virgini substernite. Quanquam vulgari flore non indigetis, quæ pulchrius lectissima Virgine floresciti? Emollescite sitienti in liquidas fontium perennitates arida saxa. Sed aruistis, opinor, quod pudet scatere vos, dum puriorem defessæ jam puellæ marmorea frons fontem exsudat. Plaudite prætereunti aurarum sibilo, avium cantu mutæ solitudines. Sed, nisi fallor, obmutuistis, quod obstrepere dedecet vos suavissimo virginalium concentui superiorum. O montes, quos divina hospes calcaverit, excelsissimos! Thessalum vobis Olympum ego longe posthabeo: quamvis immixto ille sideribus capite suum cœlo nomen impresserit. Excelsius enim est à terrenis divina, quam cœlestia contingi. Unum tibi, montana Virginis via, calcatum

calcatum Deo Calvariæ montem habeo comparare: quod uterque non astra cœlo infixa, sed affixum vel arboris truncо, vel Virginis utero divinum solem attingere potuistis. Jam vero agite, levis auræ, gemino qua cœli, qua uteri sole æstuantem Reginam refrigerate. Satis jam laborioſi calore itineris in terni vultus candor irrubuit: satis proludens filio mater, decantatam illam funebrem aliquando collem ascensuri candidam & rubicundam imaginem repræsentavit. At bene est. Festinante cum Virgine sui cursus metas tenet oratio. Virginalis beneficia festinationis melior perorat orator infans è matris utero Joanne, in illo silentii ergastulo, dum totus latitia gestit, toto corpore eloquentissimus. Hujus autem lætissimæ summa peroratlonis ea est, teneram hominum ætatem Dei Filio, divinæque Matri esse chariſſimam; quam sibi primum vivendam alter, sibi altera propere visendam, certatim uterque protegendam ornandamque, itinere simillimo suscepерunt.

Natalitia Solis æterni Nox.

Sive

De Christo nascente.

ORATIO VI.

VAgientis inter homines Dei nocturna miracula balbutientem oratorem

ratorem ad dicendum excitarunt. Neque enim dedecet balbutire me, dum vagit Deus. Si quid ego inconditum aut asperum sonabo, terrimus ille Divini Infantis vagitus, pacifera cœli næniola terris blandita, mitigabit. Vos interim nascentis Dei recentia spectacula, tenebras inter adultæ noctis ad Amoris facem & lucem edita, mecum demiramini. Placidissima pax terras jam universas tranquillarat. Decuit enim servilia terrarum odia silere, dum nova Amoris bella elegit Dominus, quibus efferatos hominum animos humanam ipse naturam indutus humanissime expugnaret. Illa etiam maxima gentium Imperatrix Roma, feliciorem imperio subitura servitutem, dum generis humani capita singula recensetad superbam imperii gloriam, secum vincendos, qui tum viverent, homine victori Christo numerat ad illustrem divinæ victoriæ prædicationem. Enimvero glorioſior Roma futura erat, ſi, vana omnium hominum recenſione omiſſa, numerare unum didiciſſet inter homines Deum. Mirandum jam non eſt, ſi locus ei non fuerit in diverſorio, qui neque in hominum animis haberet hoſpitium. Igitur hyemavit in campis Amor, verna mundo bella moturus in Cruce. Cœleſtem hoſpitem excepit male materiatum tugurium. Quid enim præter

tuguria

turgurla inveniret, qui cœlum reliquiſſet? Cedit in ſuburbanum antrum paritura Virgo cum ſanctiſſimo conjuge Joſepho. Nondum enim urbes virginitas & ſanctitas incolebant. Hic effuſo in preces utrique per illius parietinæ patentes rimas qualia è cœlo gaudia, feliciſſimi partus omina impluebant! Hyems erat ſumma, tempeſtas perfrigida, intempeſta nox hyberna frigora geminabat, ſui cum Amoris calida ſolſtitia properavit natus repente ſol; ut brumali nocte contracta, vitalis æſtatis longiſſimam diem repræſentaret. Jam vero quis tibi liquid ſſimæ volu ta is fuit ſenſus, O Virgo, cum fœcunda virginitas ſingulari miraculo peperit Deum! Par erat, nimirum, dum felicitas pareretur, non aliam præſto eſſe puerperæ obſtetricem, quam voluptatem. At heu! vagit nata felicitas, frigore tremit nudulus Amor. Ah! parcite, mala frigora, parcite mollicellum adurere puellum, quem ſati. divinus calor aduſſit. Parcite gelidi ventorum turbines, niveum perflare corpuſculum. Non ſunt veſtri juris candiduli corporis hæ nives, quas non hybernum ſidus, ſed Amoris æſtus læto prodigio coegit. Parcite, boreales animæ, arcanas amantiſſimi corculi flammulas eventilare. Heu, nimis eventilatæ, vivas oris pulcherrimi nives eliquant in lacrymulas. O lacrymulæ, ſalutarium

salutarium dolorum gemmea tyrocinia? Hyems nulla fœcundiori irrigua imbre permaduit; nulla nox puriori baccata rore gemmavit. At vos agrestes paleæ, Regis attactu mei regia purpura nobiliores, ne vestra asperitate læso corpusculo crudeliter purpurascite. Vos quoque tenero substrata capiti horridula gramina, dum liberatorem meum obsidionali veluti corona cingitis, ne pungite. Heu, quam vereor, nequis aculeus, nequa occulta spina teneræ ante diem fronti sese ambitiose insinuans, sanguineis punctiunculis se coloret in rosam. Tu vero quid agis, Mater? Quid asperis tenerum pannis Amorem involvis? Purpureæ regium puerum fasciolæ decent: purpureus color decet Amorem. Sed nascens rusticatur Amor: hinc, rustico more, opinor, mavult esse pannosus. Erit illa dies, erit, cum in urbe regna doloris initurus, è prætoria sese aree in purpura spectabilem dabit civitati. Sed præsto jam sunt levamenta frigoris. Reciprocantis spiritus calidæ vices è brutarum pectore animantium olentem animam reflantes frigora temperant. Adeo placet Amori calor, qui afflatur è corde. Atqui alium inhalari sibi calorem malit frigidulus infans. Tuis, Virgo, amplexibus, tuis osculis cupit incalescere. Vide' n' ut hiante labello blandissime ridens brachiola exporrigit? Quidni

Quidni te ſuſpiret è præſepi, qui de cœlo properavit ad te? Bene eſt, abunde eſt. Maternis hæret amplexibus tremulus pupulus. In tam beati amplexus vinculum ſponte captivus accurrit. Incaluit ſane puer, incaluit viciſſim Mater. Sed calor puero ſitim fecit. Quo jam nectare divina ſitis temperetur in terris? Ipſa dignum Deo nectar invenit, Virgineo pendet ex ubere lactens Deus. Virginis tandem in ſinu media hyeme lilia inventa ſunt, inter quæ cœleſtis apicula paſceretur. Lacteum hic rorem delibans ſalutaria mihi ſui mella ſanguinis elaborat. Illo, illo lacte ſaginatus Amor lacteum mihi ſe colliget in orbem, caſtiſſimum mihi lacteſcet in epulum. Inter hæc effuſo in terras cœlo, pacem hominibus Cœlites concinunt. Debuit cœlum paciferam terris næniam, dum vagitet in terris pacis Deus. Sed ille divini vagitus infantis claro cœlitum cantu ſuavius mihi pacem ſonat. Neque tamen ingratiſſimo ſomno ſepultus orbis vel cœleſti carmine, vel divino vagitu excitatus eſt. Quid autem veriſſimo infantis Dei miraculo non indormiret cæca mortalitas, quæ multiplicis Deorum metamorphoſis vaniſſimis diu ſomniis invigilaſſet? Cæterum in tam miſera quiete pauci Paſtorum pervigiles inventi ſunt, qui cœleſti voce ad nova miracula excitati eam eſſe Bethleemici

agri

agri fertilitatem viderunt, ut in illo nasceretur Deus. O vos felices, qui, mortalium diligentissimi, ad tam salutare beneficium noctu vigilastis! O illos miseros, qui nam ad salutem connivent es, vel interdiu dormiunt?

Rachel ploraus filios suos;

Sive

De Sanctis pueris Innocentibus.

ORATIO VII.

AT, O regalium arbiter consiliorum maxime Regum Deus, quid iste fert in omnium pace terrarum armatæ Regiæ tumultus? O quicquid in cœlo fulminum lentum atque otiosum es, propera, prohibe hoc humano majus, uno dignum Herode scelus. Adeone humanitatis domicilium urbana te Regia efferavit, Rex amentissime, ut neque trepidantium squalore matrum, neque lactentium innocentia moveare liberorum? Vos etiam nimis audistis detestabile imperium, satellites; cæde tam impia desistite. Quod si crudelibus certum est occidere, saltem vulnere abstinete. Sola comminatio, ac tristis fulgor armorum facile ante vulnus timidos exanimabit infantes. Heu me, scopulis cano: Non exaudior. Precibus, altius meis furor aulicus obstrepit. Ecce

in

in theatrum frequentiſſimum teneris infantibus, non ad beſtias, ſed (quod pejus eſt) ad inhumanos homines damnatis, efferari carnifices, ferarum loco, velut caveis emiſſi undique impetum faciunt. Male ſcilicet ad ſtragem hanc immitterentur feræ, quæ lactea ætatula delinitæ, feritatem dediſcerent. Bene tuos laniſtas, ad omnem pietatem ferreos in arenam producis, Herodes, quando te digno Ædile ludus datur crudelitati. Paſce jam oculos, animumque ad iſta ſpectacula oculatiſſimum, ad omnem humanitatis laudem exercens Tyranne: ad ſingula etiam, hoc eſt, ad innumerabilia vulnera theatrali plauſu, (ſi par furori vox eſt) Hoc habet, exclama: diligenter obſerva, atque in infinito cædentium & cadentium numero, numera (ſi potes) quinam certius ad minimos corpuſculorum ſcopos colliment, quinam altius molliſſimis jugulis mucronem imprimant; ut ſtrenuæ præmia immanitatis ſanguinariis armis prometitos armillis dones Myrmillones tuos. O ſpectaculum humanis oculis luctuoſum; Herodi jucundum, quia luctuoſum eſt! Vulnerantur ipſo propemodum vulnere minores. Tantula corpora maximæ plagæ ſpatioſa ſunt. Qui vix è mammis, & materni ſinus portu ſolverunt, ſuo in cruore naufragium faciunt. Nimirum hic

etiam

etiam mare rubrum more ſuo naufragum eſt. Quo vivebant igitur, naufragi moriuntur in ſanguine: imo ante pene moriuntur, quam vixerint. Vitali enim ſpiritu prius mortiferos enſes tranſmittere coguntur ad eor. Hic hiante labello appetit ubera, & miſera vice pro papilla gladium excipit, unde mortem exſugat, animam exhalet. Ille, qui modo avidulo mammam ore guttatim exhauriebat, præciſo repente capite, matrem ubertim cruentus humectat, ingratoque fœnore pro lacte ſanguinem refundit. Tu vero gemellos imminente ferro pallidulos, tuum ad ſinum, tanquam ad arcem, perfugas, qui defendas, in tuos luctus fœcunda parens? Heu male pretium pro filiis lacryma: offers, ubi cladem furor anhelat. Male precibus pugna contra barbaros: Male querelis provocas ſuperbos. Ecce uterque utrinque diſtrahitur: uterque pii parentis impiis hoſtium manibus in diverſa rapitur, ac tantum non diſcerpitur. Ut neſciam, utrum furor an pietas divexet ac diſerucict magis. Quid fruſtra matris nomen opemque trepidi balbutitis, infantes? Impendit illa, quas poteſt, ſingulas ſingulis inermes manus; geminas geminis ultimo in diſcrimine non poteſt: vobis illas ipſi, dum tenetis, impeditis. Unum hoc una poteſt, duplicem in cæde veſtra

mortem

mortem experiri. Scilicet justus est uterque carnifex: ne plus liberorum sibi, quam parenti obtingat, æquo utrumque vulnere medium dissecat. Pius etiam scilicet est; ut nesciat mater quam prius in partem dolorem effundat, parem utrinque doloris materiam, dimidiatos filios, maternis in manibus relinquit. Quid hic aget infelix? Quid consilii capiet ambiguus dolor? Miserum sane. Interclusæ spiritu semianimis cadit mater; ut exanimem utrumque filium pari officio per iter mortis, quantum fas est, viva prosequatur. At tu, puer miserabilis, quid è collo matris avulsus tremula supplex brachiola tuum tendis ad carnificem? Ah! potius districtum incitatumque in te gladium amplectere. Hic enim facilius sensu pietatis emolleſcet. Quis jam in furoris licentia funera numeret? Velociorfere trucidantis manus quam oculus intuentis: cum præsertim piis hic lacrymis hebetetur ad visum, perfusa illa sanguine acuatur ad scelus. Ut igitur multa numerem atque immania facinora, plura atque immaniora ingerit crudelitas liberalis. Quis enim eos enumeret, qui misere confossi primulam vitam per suprema oscula matrum in ora exhalantes, iis, à quibus acceperè, ante usuram restituunt? Quis eos, quibus ex hostili manu delapsis adeo parata mors est, ut obviis

pedibus

pedibus proterantur? Quis alios, qui dum caute maternis vestibus occuluntur, simplici vagitu se retegunt, innocentes sui ipsorum proditores? Jam funestissimum natat sanguine theatrum. Ut post gladiatoriam lævitiam, cruentam naumachiam furor Herodis ludere videatur. Jam cavea omnis morientium gemitu, lamentantium ululatu circumsonat. Gratum hunc sibi plausum victrix feritas excitavit. Jam perditæ mœrore ac luctu matres, miseræ orbitatis solatia, lacera filiorum membra, dum conquirunt, non dignoscunt ad tumulum, quos peperere nuper ad vitam. A deo degeneres vultus fecit inusitata calamitas. Siquæ tamen filios agnoscitis, ne tumulate. Vestrum pius hostis officium occupavit. Annon videtis, ut excitatis ingentibus cæsorum cumulis, mutua omnes ruina tumulavit? Non enim habuit molliora & candidiora marmora, quæ cæderet atque imponeret. Neque opus habetis, lugubres marmori notas, ut mos est, incidere; quas artifex crudelitas vulneribus satis inscripsit. Sed quis ille puer, qui tenera inter cadavera lacero etiam vultu regalem indolem spirat? Habet: parta victoria est. Triumpha, fortis in pueros Rex, triumpha. Imperia scilicet fundasti tua. Vastissima strage ista tuis illum regnis formidatum deprehendisti scilicet, atque oppressisti recens

natum

recens natum Imperatorem. O stolidissimum caput, & * serio Cæsarum joco Romana ex arce exsibilandum! Ut regnum propages, regiam generis tui propaginem demetis: ut maximum Regem Deum intercipias, Regulum homuncionem interficis: nec intelligis, dementissime te, more Gigantum, cum Deo bella susceipere. Sed injuria Herodi illudimus: Facit ille quod Herodem decet. Par enim est, contaminatissimi Tyranni immanitatem lutulentæ belluæ ob turpissimæ vitæ affinitatem parcere, innocentis vero filii regia victima sibi litare: cum nihil æque atque innocentiam detestetur. Nulla tamen Erinnys tua, nulla unquam placabitur hostia, nisi te. * Ista, ista viscera impurissima, viscerumque nocentissimum cor ultricis facis lentis ignibus exedet, tuis diu pœnis fruitura, & prodigiose inexplebili te fame absumet. Tu lautis atque opiparis epulis rabidum latrantemque stomachum nequicquam ingurgita. Non tam delicate esurit dira fames. Vivum istud cadaver avet helluari. Pace tua cadaverosum te dixerim, O Rex. Non me patitur adulari merito scatens vermium fœditas, erumpens odoris gravitas: nam quid exsisteret pulchrius aut suavius è

* *Macrob lib.2. cap.4.* * *Joseph. Antiq. lib.17 cap.8.*

sceleribus

ſceletibus tuis? Te manet præterea juſta nervorum contractio, quos in ætatulæ innocentis exitium per ſummum nefas intendiſti: manet inſanabilis te ſpiritus difficultas, qui tam facile ſpiritum innocentibus ademiſti. Quæres tu quidem inter medicatæ Callirrhoes balneas deſperato morbo medicinam: ſed igneam peſtem iſtam, quæ tot modis miſere te diſcruciat, modicis aquis cbrui poſſe fruſtra ſperes; cum tota fuſi ſanguinis eluvione reſtincta non ſit. Ea tandem ſuprema remedia ſuadebit impatiens dolor, ut cruentam tibi manum coneris inferre. Sapiet ſane ſeverus hic monitor tuus, quod nullam tibi, qui tot immerentes vulneraſti, deberi juſtius medicinam oſtendet, quam vulnera; nullaque te manu implacabilius confici poſſe, quam tua. Non tamen indiget vulnere flagitii conſcius animus. Suis iſta meritis levia dedignatus, ad graviſſima ſupplicia ſponte ſua erumpet, ipſe ſibi tortor & carnifex ſempiternus. At qua veſtram ego cladem, laceri pupuli, qua patriæ orbitatem digna comploratione lamentabor? Cecidiſtis novel i floſculi viralis ad Solis exortum. Defloruiſtis lacteola lilia, ut mucronum inter aculeos ſanguineas imitaremini roſas. Occidiſtis vix natæ, quæ lacteam ſignatis viam, ſtellulæ, heu, ſqualidam atque atratam patriæ veſtræ

noctem

noctem relicturæ. Fugistis insontes animæ crudeles terras: at nunc vestris exutæ corpusculis tenebricosa per loca exsulatis. Qui nuper inter crepundia cum matre lusitabatis infantes, tandem inter arma cum ipsa morte lusistis. At iste ludus sanguine vobis & vita stetit. Qui nondum fari per ætatem poteratis, ut pro Regum Rege in Tyrannum interfectorem vestrum testimonium diceretis arguculi Martyres, clausistis ora, aperuistis vulnera, vulnere quam ore eloquentiores, qui vitam pro voce fudistis. Imo vero quot vulnera, totidem ora panditis, etiam à funere vocales famæ; ut Regum Imperatorem JESUM, Tyrannorum antesignanum Herodem, consequentium posteritati seculorum contestemini. * Hxc in Rama vox lamentabilis audita est: tum ploratus, & ululatus mulus. Ita luctoso Bethleemis tumultu è veteri sepulchro ad crudele spectaculum excitata Rachel, filios suos lugubri næniâ deploravit. Parabam ego dolorem & lacrymas oratione abstergere: sed noluit consolari, quia non sunt.

* *Jerem.* 31. *Matth.* 2.

Morientis

Morientis DEI Prodigium;

Sive

De confuso rerum ordine in Christi cruciatibus.

ORATIO VIII.

ERumpe tandem, erumpe, qua licet, ex ore, ex oculis, sine Rhetorum fuco incomptus, sine partitionis ordine incompositus, Deo moriente, parentalis dolor. Leviter dolet, B. P. dolorem quicunque suum potest ordinare. Hæc una tristissimam orbitatem decet eloquentia, confusa cum rerum universitate flebiliter tumultuari. Quanquam utinam confundi omnia perturbarique tum primum cœpissent, cum nocte meridiana decolor dies expalluit, cum trepido tumultu dehiscens terra nutavit. Tum sane, tum potius pessundatus rerum ordo est, cum vilissima subiit supplicia reus apud homines Deus. Hoc igitur lugubre argumentum exlex indicit dolor perorandum ad clepsydram lacrymarum.

Ecce autem, hodierna rerum confusio nocturno prodigio prænuntiatur: ecce, verno sub sidere, florido anni tempore, in horto Gethsemani sanguine pluit. O pluvium in dolorum ubertatem ver, quantum ab amœnitate tua degeneras? Hanc ergo infelicem laudem refers, ut

mœstissimo

mœstissimo prodigio tristissimas hyemes, atque ominum vincas portenta seculorum. Quid enim tam prodigiosum portendi potest, quam morituru Deum? Tu vero, cœli terrarumque præporens Imperator, qui *portas omnia verbo virtutis tuæ, quid unius recens horruli cultor, ad sudorem usque sanguineum præpostera novitate defatigaris? Si subigendo molliendoque in horto brevis labor sanguinem exprimit; laboriosissima durissimi montis Calvariæ cultura quantum divini cruoris exhauriet? Et hactenus quidem inter hortos: inter hostes jam impensius exsangui desudandum est, jamque illi proxima in arena circumsistunt cum facibus & armis. Faces equidem istas tenebricoso Inferorum igne crediderim esse succensas, quæ clandestinum ad scelus ita præluxere vobis, nocturnæ furiæ, ut obvium noctu solem non agnoveritis. At bene est: pœnituit crudelitatis; clementer cum illo agitur: non vulnere, sed osculo excipitur. O facinus ab ipsa humanitate barbarum! O crudelissimo dignam proditore clementiam! Ut altissime vulneratum facile tradas in manus hostium Deum, divinum ad cor perfido penetras osculo. Nimis enim nosti, ex Amoris castris barbare trans-

* *Ad Heb.* 1. 3.

fuga-

fuga, nullis Amorem armis gravius vulnerari posse, quam suis. Exclamare libet, Ubi mors non est, si in osculis est? Jam vero invictus ille, quique omnia vincit, Amor, per Hierosolymæ vias, perque fora nocturni furoris mancipium rapitur per triumphum. Ac ne summum scelus non rite fiat, è lictorum fæce audacissimus nescio quis, tanquam scurra triumphalis Deo captivo insultans, ad risum Pontifici, ad plausum sibi captandum, probrosam alapam infringit. Alapis (miserum me!) in terris plauditur ad salutem lapso terrarum Deo. Pudet impudentissima cætera ludibria referre. quæ nox ill'a suis invita vidit in tenebris, quæque altissimo silentio involvit. Una supererat, quam deinde vidit luctuosa dies, crudelissima ignominia: ut, quem Regis amentia inter stultitiæ candidatos adscripserat, amentissimi vulgi optio, absoluto latrone, liberatorem optimum ad necem reposceret, ac Barabbæ posthaberet Deum. Nimirum ubi Reges delirant, facile vulgus insanit. Verum hæc per ludibria lusit furor: serio tandem scelus aggreditur. Ne, sæviissimi virgatores, ne Regum Regi augustissimo vestem detrahite, quam illi unam in rerum omnium inopia ad nuditatis integumentum profusa in alios charitas reliquit. Ne speciosum forma præ filiis hominum

num frequentiſſimo in theatro denudà-
te cujus formoſiſſimus pudor oculorum
conjectu gravius quam verberum ictu
vapulabit. Vates infelix ego ſum. Ecce,
delicatiſſimi ſenſus verecundia ſubito
rubore ſuffuſa cruentatur. Heu! ſatis
ſuperque publico dedecore modeſtiam
vulneraſtis. Quid expeditis præterea
virgis, robuſtiſſimi tenerrimum in cor-
pus carnifices, innocentiam excarnifi-
catis? Utinam liceret & tibi, Domine
Jeſu, ad ſervilis lanienæ declinationem,
vocem illam ingenuam & comparibus
ſalutarem uſurpare. Civis Romanus
ſum. Sed ſuperſtitionum id temporis
omnium commune aſylum Roma, fal-
ſis addicta numinibus, verum oblita
Deum erat civitate donare. Extabeſcite
jam in lacrymas, oculi, quando divi-
ni corporis nives prodigioſi furoris
æſtu ſolvuntur in ſanguinem. Ne, quæ-
ſo vos, ne ultra, lictores. Ad terminales
dolorum columnas per Oceanum ſan-
guinis ventum eſt. Neque enim una,
ſed geminæ videntur in illo verberum
turbine, in illa ſanguinis alluvie, fixæ
columnæ: quarum altera è duro marmo-
re miſericordia mollita non diſſilit, quia
ſenſu doloris obriguit; altera in vul-
nus molliſſima, in tolerantiam plane
marmorea, quamvis acciſis viribus, in-
victæ tamen fortitudinis mole ſua ſtat.
Age, immenſa pœnarum ſpatia fortiter

emenſe, Ductor fortiſſime, perge jam ad coronæ præmia, quæ militaris tibi plauſus adornavit. Sed quid coronamenti hoc eſt? Hoc deerat hodiernæ portentis immanitatis, ut divina non ſtellis, ſed ſpinis, tempora radiarent. Quanquam mirandum non eſt; quoniam *roſas, antequam marceſcerent, in ſuam coronam luxus præcerpſit, ſolas coronandæ ſpinas innocentiæ ſuperfuiſſe. Regnandum coronato eſt Regnum igitur in terris cape, ſed coronæ ſimile, ſiderum Imperator. Quid autem coronariæ ſpinæ aliud, quam cruentum funeſtumque tibi Regnum proferant, Rex dolorum? I, ſequere præeuntium ductum, ſtudiumque populorum. Suo te Roma ſatellitio, ſuo Hieroſolyma ſenatu deduxit, atque etiam trahit ad Imperium. At ne quis hominum ordo deſit officio, ipſi etiam latrones lateri conjunctiſſime hærent, nec ipſa nece ſeparandi. Non Regios jam, ut olim, *honores per montium latibula liber effugies. En, inter lictores ac vincula captivus, enixe raperis ad montem, ubi gentibus regnes conſpicuus univerſis. Proh! quam grave etiam Deo regnum Crux eſt! *Ille, qui tribus terræ molem digitis appendit, humero non ſuſtinet Crucem; ac trabali ſub ſceptro

* *Sapient.* 2, 8. * *Joh.* 6, 15. * *Iſa* 40. 12.

caducus

caducus miſerabiliter laborat. Verum enimvero ſuum labori præmium eſt. Aprico jam in colle ſublimis ac ſpectabilis regnas: jam diſpergis cum ſole manus. Hoc tamen à ſole diſcrepas, quod utrinque occidis. Utrinque enim occidentis vitæ fines duriſſimis clavis acutus præfigit dolor. Neque vero ſupremis laboribus confectus Rex noſter otioſus eſt. Quid ergo rerum agit Calvariæ in Regno ſuburbano? Arborem ſerit alteri ſeculo profuturam, regalemque Cyri laudem jure uſurpat; *Hæc mea manus eſt fata.* Et miramur, ſi aridus ille funeſtuſque truncus inſectiptus nomina Regis, repente floret ac vernat? Quidni enim Colono Rege conſitus, Regali ſanguine irrigatus, Regio nomine efflorescceret? Concepta inter laborem ſiti propinatum præliba liquorem, divine Rex Quid hoc eſt? Livida fellis ſanies vinum inter exſpumat. Nulla videlicet in terris ſuavitas ſine felle ad purum fluit. Tu tamen liba, mi Rex. * Quodlibet fel ſubito fiet mel & lac ſub lingua tua. At O tragicas Regis vices! In ipſa, quam ſeris, arbore vitæ moreris. Tu vero, ſempiterne Rex, iſtud indigniſſimæ mortis facinus conqueſtus exſpiras. Audivit rerum univerſitas Regis ſui moribundi conqueſtionem: at-

* *Cant.* 4, 11.

que, ut mortuo Deo pro viribus justa persolvat, rerum ordine convulso funditus tremefacta, & meridianis tenebris flebiliter atrata, parentali nænia ululavit. Et communis rerum omium strepitus, & incluſus animo viam præcludit orationi dolor. Quare privatum & mutum dolorem hunc meum publicus naturæ gemitus perorabit.

Pontifex dolorum;

Sive

De Christi Pontificali habitu è supplicii sordibus.

ORATIO IX.

SPectaculum hodie habeo proponere, flebile id quidem omnibus, nemini tamen flebilius quam tibi, P. B. Dicam planius. Ille Pontificum vere optimus, vere maximus, Christus JESUS, Pontificalem in speciem non alio cultu ornatuque, quam sui sordibus & squalore supplicii miserabiliter spectabilis, Pontificiam imprimis commiserationem justissime reposcit. Neque vero timendum est, ne salutaris usuram spectaculi vel offusa meridie nox, vel effusa oculis lacrymarum pluvia intercludat. Satis enim funebres per tenebras Amoris beneficium fulget; neque spectari Amor potest meliore luce quam sua; atque ipsa

ipsæ ex oculis ortæ lacrymæ in luctu oculi sunt. Prima igitur oculos in se vertit, quæ nostrum integit prima Pontificem, byssina tunica. O quam candida byssus es, quam virginalis fœcunditas produxit, artifex divinitas contexuit, lucis æternæ candor afflavit, amantis & morientis Dei pallor infecit! Jure te strictam alii dixere tunicam, quæ tam arcte Deum circumplexa es, ut mortalem feceris. Jure te ocellatam alii, quam in horto Gethsemani sanguineis totam lacrymis oculatam prodigiosus effecit dolor. In illo autem stolæ sacerdotalis lineo candore quam candide divini sacerdotis præluxit integritas! Ut enim linum injuria fit melius: Ita inter livorem verberum, inter ruborem vulnerum contusa, fulsit innocentia candidior. Jam vero aliam, & quidem regalem, solenni die byssum; Regium scilicet Herodis munus, indue, divine Pontifex. At quid hoc monstri est Candida vestis fœdissimum fatuitatis notam imponit: contumeliosissimum aulæ sibilum excitat. Rem teneo. Ingenuus candor inter aulicos decolor & fatuus color est, quia fucum non habet. Sapientia ipsa in scelerum regno stultitia est. Quanti ergo munus hoc Herodianum sapientiæ stetit, quod insaniæ opinione constitit! O qualem sapit amorem ista mihi insania, qua pro

ſuorum ſalute hoſtium ad ludibrium uſque Deus ambit candidatus! Ecce autem candidæ tunicæ hyacinthina ſacerdotali nempe ritu, ſuperimponitur. Ecce (miſerum me!) cœleſtis hyacinthi color in corpore flagellis cæſo livor eſt. Quanquam, dum verberatur Deus, divinus ille ſanguis eductus quid aliud quam cœlum coloraret in terris! Id unum cœleſte ut in meo cœlo deſiderem [illegible]ciſtis, crudeliſſimi virgatores, lacteem nimirum aliquam priſtini candoris viam & veſtigium. Adeo cœlum ipſum ſævitia, ſi tangit, decolorat. Ex iſto naſcitur tactu hyacinthinæ veſtis appendicula veterem fimbriam imitata. Exaudio verbera tintinnabulis aureis magis ſonora. Et hæc aurea ſunt, quia Deum contingunt. Video coronatis malis punicis vulnera patentiora. Et hæc digna corona ſunt, quia Regio ſanguine purpurant. Subi jam grave Crucis ſuperhumerale, ſacerdos ſemivive. Hoc enimvero ut pondere, ſic pretio, veteris Ephod ſplendidum auguſtumque decus longe antecellit. Hoc enim non acu barbara, ſed Amoris aculeo, non Phrygio, ſed divino opere diſtinguit atque illuſtrat tuus, bone JESU, pretioſior auro pallor, floridior hyacintho livor, cruor oſtro auguſtior, ipſa candidior byſſo integritas. Neque hic utrique olim additas humero gemmas

onychinas

onychinas deſideramus; quando tuis in humeris Crucis pretioſum pondus in ſalutis onychen facile gemmaſcit. Jam vero ſacerdotalem balteum nemo non videat, qui ſacerdotem maximum arctiſſimo vinculo præcinctum, atque raptatum ad victimam videt. Nemo non eundem fateatur antiquo magis diſcolorem, quem Odium atque Amor texuerunt. At quis iſte laceri perfoſſique pectoris novus fulgor? O ſpectaculum ſalutare! Vulneratum pectus gemmatum Rationale eſt. Quodque nobis omnibus fauſtum & fortunatum, nos læſæ divinitatis rei, nos homunciones divinis gemmis per vulnera tributim inſcribimur. Nimirum nos animæ viles tuo, Amor, in pectore gemmei ſumus. Venio nunc ad apicem dedecorum ac dolorum, ad ſpineam tiaram. Itane vero? Pontifici maximo de more coronando byſſus adeo nuſquam eſt, ut molliſſimæ è byſſo cidari ſpinoſiſſimam è rhamno coronam ſufficere neceſſe ſit? Nimirum non byſſum, ſed ſpinas novit intexere artifex crudelitas. Heu quam facilis & expedita textura hæc illi fuit aculeato in opere, quæ tot acubus abundaret! Vos tamen coronarii rhamni pallidi vepres, ſenſiſtis hoc ſcelus, ac Deum vulneraturi magis expalluiſtis. At cur divina ad tempora non veniſtis nativo cum flore molliores?

Facile vestri piam causam rigoris interpretor. Cæterorum omnem florum ornatum ac pompam dedignati estis, quibus uno satis erat efflorescendum Deo. Una superest pontificiæ præferenda fronti aurea lamina, sacrosancto numinis nomine inscripta. O factum bene! Esse non unis, ut olim Judæa natio, gentilibus notis, at omnium literis gentium salutare nomen, ac publicæ salutis omen Hebraice, Græce & Latine legit liberata mortalitas. Atqui præposterè, nec more majorum, ligno, non auro, divinum nomen insculpitur. Sed satis aureum est, quod aureo nomine præfulget. quid vos delira capita in augustum nomen refigendum conjuratis? Infeliciter cum Deo bella suscipietis, qui regium Deo nomen extorquere conamini. Quis quæso decentius divinum nomen sacerdos præferat, quam sacerdos Deus? Vestro igitur constantior præside præpotens Imperator quod scripsit, scripsit. Jam sacra nostet in veste Pontifex refulget. Huc agite victimarii victimam. Imo desistite. Meliorem ipse paravit sibi quam facturo eodem hoc in monte Abrahamo antiquitus obtulerit. Ubi nimirum ad Amoris ignem sacrificatur, idem est sacerdos ac victima. Et quanam alia, & sacerdos, & amans Deus, digna parique litaret sibi hostia, quam se? Cecidisti tu quidem ad mortalitatis aram Amoris

victima,

victima, divine Pontifex: Sed immortalis vives in Amoris animato cœlo, in animis noſtris. Vaticanus ipſe Pontificiæ ſplendor majeſtatis ex illuſtribus natus ludibriis Pontificatus tui, te extincto, atrato cum ſole ſqualet: hebetatus. Et quoniam toto tibi ſanguine ſtetere noſtra gaudia; ipſa quæ ſemper interpres gaudii fuit, nunc tuo funere mœdiſſima, in Pontifice poſt unum te maximo, tuo concolor ſanguini purpura funebris eſt, ac parentalis.

Parricidium;

Sive

De Chriſti parentis optimi cæde.

ORATIO X.

HÆc illa eſt dies, quæ vitæ parente occiſo, verius quam Idus Martiæ, cæſo Tyranno Cæſare funeſtæ, publici decreto doloris debet Parricidium nominari. Tam atrox, tam inſolens in Deum Parricidii ſcelus non communibus lacrymis, ſed præſudato ſanguine deplorandum fuit. Oſculo filiorum aliquis vulneri prouſit: ut ex facili oris aditu omnium graviſſime corpaternum vulneraret. Vulnerum jam ego reliquorum licentiam non admiror; dum tantum licuit oſculo in oor. Subi

jam vincula, prodite Pater. Decet enim poſt oſculum proditoris amplexus vinculorum. Neque tui te filii alia ratione mitius amplecti norunt, quam vinculis. Leviter etiam perfer graviſſimum alapæ ludibrium. Alapis enim patri blandiri par eſt filios parricidas. Sed imbellis eſt manus alapam impingere. Valentiores hic pater liberos habet, qui deligatum ad ſaxeam columnam, illa ſane duriores, alterno fuſtium impetu patrem reoudant in mancipium. Equidem nunc primum didici ſaxeos homines poſſe moveri. Quanquam hujuſmodi ſaxa nimium animæ habent ad motum, quæ crudelitate animantur. Sœvitum ſatis eſt. Libet jam eum patre filiis tantiſper luſitare. Sed iſte ludus inter ſpinas aculeum habet. O ingenioſam Amoris philoſophiam, quæ non * philoſophum modo Socratem, ſed ipſum quoque ſapientiſſimum parentem Deum, ſuis cum filiis doces in arundine repueraſcere! Jam vero filiorum odio levis arundo eſt. Crux, Crux (inquam) par habens furori pondus, inauditum Dei parricidium peragit, quæ non minus dedecore, quam dolore cruciat & mactat. Ubi jam mactatus à filiis, & pro filiis, pater tumuletur? Nuſquam certe decentius, quam emollitis in animis filiorum.

* *Valer. Max. lib. 3. cap. 8.*

Pro sanguine Lacrymæ;

Sive

De cruenta Christi nece lacrymis prosequenda.

ORATIO XI.

DIvinus hodie sanguis inhumaniter effusus humanas lacrymas care mercatur, Auditores. Quisquis autem potest à lacrymis temperare, rarus merum nihil est. Quicquid enim uspiam est, tristiorem quovis dolore eadem comploravit. Ecce hortus ipse ad voluptatem consitus, undique compungit & cruentat. Adeo una, quam deperimus, caducæ voluptatis rosa spinis innumerabilibus armatur in Deum, ut cruentis punctionibus totum misere roseum efficiat. Eluite lacrymæ speciosum formæ, præsudati sanguinis flore deformatum. At O prodigium inhumanissimæ humanitatis! Amor osculo trahitur ad supplicium. Supervacaneas catenas jam captivo injicitis, lictores. Prudentius lictorem agit antesignanus Judas! sola enim Amoris vincula oscula sunt. O oscula, funiculi Adam, & vincula charitatis, ad quas præterea delicias Deum deducitis? Puderet dicere, nisi deduci sibi decorum ille existimasset. Ad alapas devenitur. Nunc sacrilegis manibus magistri infelicitet disco,

non..

non aliud esse palmare scelus, quam quo depalmatur Deus. Revocate vestrum impetum, obortæ lacrymæ: Blanditiæ alapæ sunt: Ad cruentam crudelitatem ex constituto vos reservate. Imo hilarescite, oculi, ad pulcherrimum spectaculum: Siquidem in forensi theatro exuta vestium nube, Divinitatis umbra, palam renidet nuda formositas. Ne quære, Judex, quid à judiciis exul veritas sit. Nudam habes ante oculos Veritatem, nudam Innocentiam. Miserum me! Non ferunt sceleſtissimi Judicis oculi illustrem Veritatis atque Innocentiæ candorem. Cruentum colorem amat crudelitas, artifice laniena inducendum. Erumpite ex oculis crudeli spectaculo vulneratis, erumpite, sanguis oculorum, lacrymæ: erumpere vos decet è gemino vulnere in ejus commiserationem, qui vobis totus unum vulnus est. Sed ubi terrarum sumus? in urbe, an in sylva? Inter sylvas equidem reor nos exulare, quoniam à virgis in spinas incidimus. O forum ferum, & nimis crudeliter fertile, quod sanguine divino irriguum stacim Deo spineta progignis! Nisi Christi, capitis nostri, spinæ proximos quoque oculos nostros compungunt, nisi debitas prodigo cruori lacrymas eliciunt, plane oculos non habemus. Jam vero è montano patibulo conspicuus ardentissimæ charitatis æstu mille vulnerum ora pandit,

dit, & mortalium lacrymas omnium sitit emoriens Deus. En patentissimis vulneribus, quam supremis precibus vehementius vociferans, miserandæ siti solatium rogat. Quis enecto siti Deo pias in guttas oculos non eliquabit? Quidni lux oculorum extinguatur in lacrymis, quando Sol noster occidit in sanguine? Quid ultra velimus intueri sine Sole? Sed finis sit: Nihil enim lacryma citius arescit. Vos tamen sic arescite, doloris lacrymæ, ut in amoris flammas transeatis.

Supra Stellas evecta nubes;

Sive

De Christo in cœlum ascendente.

ORATIO XII.

TRiumphalis illa nubes, quæ patefactum ascendenti Domino cœlum mortalium oculis intercludit, lætissimæ serenitatis usuram non eripit, *B. P.* Quin etiam, quoniam prospectus noster ad remotissimum penetralis cœli spectaculum non protenditur; evectæ divinum ad consessum Humanitatis imaginem eadem refert: ut abeuntem nubem in proxima contemplemur. Nubes humido humilique loco natæ, ac terræ filiæ, in sublime tendunt: ut è superiore loco, qui facile conspici animadvertique

advertique possit, omnes moneant, purissimi corporis Divinitatem obnubentis nubem, è terrarum humilitate alte adscensuram, non sine humore, sed plane divino exstitisse; cum pluviæ inflat vellus irrorantis descendente Deo, Nazareni soli virginalis fœcunditas silentio irrigata est. Neque vero post liberalem imbrem solis æstus desideratus est, quo nubium levissima supra stellas ipsa extolleretur. Imo (quod nemo negat) idem pluvia & Sol est Deus; liberalitate pluvius, æstuans charitate. Æstus hic præpotens, qui salutarem in pluviam Deum solvit ac demisit, quidni divini corporis agilem nubem ad excelsitatem ipsi debitam efferret? Atque id causæ fuisse non temere interpretor, quod corporatum Numen in solitarios montes frequentissime secederet. Debuit nimirum nubes adscendere. Te hic ego, Sole incluso lucida nube splendide adumbrate, illustrissimum testem, Thabor, appello, qui nunquam æque atque ita nubilus, effulsisti. Te præterea testor, ejusdem nubis dissimili umbra illustris, Golgotha: non enim eam candidam evexisti, sed cruentam, quæ, cum solem immensum obtexerit, facile potuit minoris Solis meridiano lumini subitam objectu suo noctem offundere. Nox tamen ille te, collis beatissime quavis die præclarius illustravit: siquidem

siquidem per tot seculorum dies Ignotus Deus, in tuis meridianis tenebris agnitus est. Tunc enimvero, sanguineæ nubis versicolor livor, Amoris luce repercussus, æternæ pacis Iridem coloravit. Tunc immortalis vita inter mortales regerminavit, cum sempiterni Solis in occasu vitali sanguine pluit. Sed jam, exterorum montium minora fastigia, præcelso monti concedite, qui ad victoriæ significationem, olivarum vivaci viriditate ac nomine coronatus, toto gloriæ vertice supra est. Vos dignam quæ sidera transcenderet nubem infra nubes tantum extulistis: eo ille, ubi Sol divinus altissimus eminet, eandem intulit. Vos turbinibus agitandam reservastis; iisdem ille exemit, auxitque immissa nube splendidissimi cœli serenitatem. Jam vero quam læta, quam mirabilis ipso æternitatis meridie dies Cœlitibus illuxit, cum Solem è terris in cœlum nubes revexit! cum suam ad Regiam Sol nubem extulit, ut alterum in Solem accensa luculentam diem geminaret! cum clarior, quam hic duodecim per astra peregrinus, Sol immutabilis una in nube præfulsit! Quid jam superest, nisi ut ex cœlestium prognosticorum disciplina prosperum præsagium è pulcherrima nube capiamus? Si nubilet montis vertex, ventus exspectetur. O faustam Oliveti montanam

nubem,

nubem, exſpectatiſſimi venti prænuntiam: Adſpirabit poſt decem dies, adſpirabit è cœlo terris aura illa divina, cujus ab illapſu vitali recreata mortalitas, in regione mortis vitam ducet immortalem, atque à diuturnis tandem ærumnis reſpirabit. Veni trepidis in rebus tempeſtivum auxilium, veni è patria felicitatis, feliciſſime Spiritus: hominum animos, tua regna, perfla: Prope graſſantium morborum peſtes longiſſime diffla: pacifero afflatu vicina bellorum incendia extingue. Tu vero ſerenitate qualibet nobis jucundior nubes, ne prorſus à patriis terris abſis; dum ſalubriter nubilus divinæ Charitatis Auſter, ad nos delapſus, vehementi ſonitu te devocat, in eam quæ te decear, hoc eſt, in auream beneficiorum pluviam, optatiſſima deſcende.

In Igne ac Spiritu Dominus;

Sive

De Sancti Spiritus adventu.

ORATIO XIII.

Dicturum apud te, P. B. verecunda me veneratio elinguem faceret niſi divinus è cœlo ignis efficaces in linguas liberaliter pluvius inflammaret ad loquendum. Neque enim inerudito cuiquam deeſſe patitur orationem eruditæ cœleſtium affluentia linguarum. Equi-

den-

dem ex illo pene innumerabili numero non centum mihi linguas (quod in gravissimis argumentis canorum est votum Poetarum) sed unam ejusmodi optaverim, quæ spirabilis Numinis ad nos properantis infinitum beneficium, flammei turbinis illustri miraculo breviter inclusum, gratæ laudationis brevitate complectatur & recolat. Apposite autem recoli à me posse existimo, si veterem inter atque hodierum spiritum ignemque discrimen ostendam. Non enim sine spiritu & calore vivebat antiquitas. Audiebatur igitur olim, * qui petrarum dura contereret, qui montium profunda subverteret, sonoras exspirans minas ruinasque spiritus. Sed non in spiritu Dominus. Etenim tunc sui parcus, & mortalium paucis intellectus, suas castis auribus animisque blanditias tenuis auræ sibilo insusurrabat Deus. Reliquæ vero mortalitatis sensus, ad obstrepentium Catadupa libidinum heberatus, cœlestis ad murmuris illecebram miserabiliter obsurduerat. Quid cum divinus ille ventulus salutarem imbrem expressit? Unus mundi angulus Judæa, ** fœcundæ Virginis in uterum, tanquam rore in vellus, illabente Deo, silentio irrorata est. Interim orbis terrarum fere universus pluvias in-

* *Reg* 19. ** *Psal* 71.

ter

ter opes inops, calamitoſa ſiccitate laborabat. Quanquam etiam ad ſterilitatem * ſcelerum, ad pœnarum fœcunditatem diluvio irrigabatur. At ecce " factus eſt repente de cœlo ſonus. Ne metue veteris eluvionis procellas, tonanti fragore tremefacta tellus. Bene ominari jam licet. Feliciſſimo profuſa nimbo ſuis cum opibus divinitas implebit. Nimirum Amor tonat. Non hic ultricia fulmina diſplosurus ſonitus Cœlitum iras, terrarum clades immurmurat: ſed ignes ſine vulnere prænuntiat innocentes. Erravi. Innocenter volui dicere vitali amoris plaga vulneraturos ignes. Jam vero flammas præit vehemens una cum ſono ſpiritus. O temporum noſtrorum felicitatem! Hoc ſane, hoc in ſpiritu Dominus. * Veni, qui fertiles affias calores, cœleſtis Auſter: Perfla hortum tuum. Quidni tuus terra dicatur hortus, cujus vel tribulos ac ſpinas coronarias divinum caput ſideribus prætulit? Quidni terræ tuos afflatus indulgeas, cui divinus ſanguis inſudavit? Auguror. Deo colente mollita, adſpirante Deo tepefacta terræ duritie, læto veris prodigio cœleſtia fluent aromata. Sed jam. quod antiquo cum Vate licet & mihi dicere, " Poſt ſpiritum ignis.

* *Gen.* 7. " *Act* 2. * *Cant.* 4. " 2 *Reg* 19.

quid

Quid enim aliud Amoris ventilatio quam flammas excitaret? Jam, quod antiquo mecum Vati prædicare non licet. In igne Dominus. Cum enim [a] victimam sese nostram fecerit Deus, divinæ dignitas victimæ quo debuit alio ardere igne quam Deo? Monet hic me rei novitas, ut exquiram, cur hodiernus non cadat è cœlo ignis de more aculeatus in fulmina, sed illabatur insolitas obtusas in linguas. Dicam equidem, timide tamen in re gravissima, quod sentio. An quia odit Amor fulminare & lædere, amat vero lambere & blandiri? Ut quot ille igneis in linguis apparuit, totidem amantissima hominibus pacis oscula libasse videatur. An quia ipse sibi fama est Amor, qui tot linguis abundat? Ut mirandum non sit, si hodierni beneficii [b] sonus amabilis ad ultimos usque terrarum fines brevi pertinuit. Testis est immenso abscissa intervallo extrema rerum India, ad quam vehemens hic sonitus adeo celeriter penetravit, ut sonorum affulgentis Numinis illapsum tam vere senserit, quam olim falso matutini Solis vicinos ortus, strepitumque Luciferi currus exaudire deceretur. Testis est torridus Africæ tractus, quæ divinarum afflatu flammarum geminatis caloribus

[a] *Ad Eph.* 5. *Heb.* 7. [b] *Psal.* 18.

jucundus

jucundius æstuavit. Testis est gelida Scythiæ regio, quæ, averso atque avio sole, melius incaluit Deo. Testis est Ægyptus, quæ, sacro cœlestium delinita concentu linguarum, superstitionem & flagitium sonantia sistra damnavit. Testes etiam (ut oras taceam insinitas) Græcorum Academiæ ac Lycea; cum igneis linguis magistris, Deum tandem didicerint, exeutientem dedocta sapientiam, quæ quantum perviderent ostendit, dum aras inscriberet * Ignoto Deo. Quamvis autem ubique terrarum auditæ, nusquam tamen clariori repercussa divinæ linguæ quam Romanis in arcibus personuerunt. Nusquam divinæ flammæ religiosius quam Romanorum in animis colunter, quorum erga ignes Religio cum ipsa Roma nata est. Ergo divinis " coronata flammis Roma divinum habuit omen suum, se Imperium toto jam terrarum orbe majus * novæ ligandi atque solvendi potestate ad cœlum usque prolaturam. Nam flammis coronari ad fortunatum potestatis imperiique augurium, (historiæ si credimus) Romanum est. Te nunc appello, (voto enim finienda est oratio,) Te publica voce precor atque obtestor, divini pectoris divine Spiritus, Deus Amor, qui hanc Romani Imperii molem, in amplissimum terra-

* *Act.* 17. " *Plut. in Romulo.* * *Matth.* 16.

rum

rum orbis fastigium elatam, tuarum luce flammarum illustras, nationibusq; universis suspiciendam facis; custodi, serva, protege hunc statum, hanc pacem: salutaria illius & pia consilia felici aspiratione ad exitum promove, quem prospero afflatu ad commune tecum imperium evexisti: eorum exardesce in animis, quorum fulges in purpuris: bellorum, si quæ circumtonant, procellas pacifera diffatas aura dissipa: quos olim terris inspirasti ardentissimos amores tui, ut suavissime nos urerent, eventila semper, ut vivant.

LAUS DEO.

Divini Amoris Æstas;

Sive

De Sancti Spiritus adventu.

ORATIO XIV.

QUem hodie terris infundit æstum æstivo calore longe majorem suis pluviis in flammis amantissimus hominum Deus, quidni beatam Amoris æstatem dicam, B.P.? Dicere quidem in tam augusto conspectu tacere cupientem cogit ignearum divina vis & copia linguarum. Si potuit igitur suburbano quondam in præsepio, tanquam in frigoris diversorio, nascens frigidulus

Amor

Amor natalitiam Decembris hyemem adeo inflammare, ut & nova ſidera, & regia pectora procul accenderet; cur inter patrios cœli ardores ardentiſſimus ignem fervido menſe non perpluat? Amoris enim pluvia igniseſt. Enimvero non erat cur priſca Poetarum ſuperſtitio fabularetur, parco Promethei furto cœleſtis ignis particulam ſubductam ad hominis lutum animandum; cum ſeſe totum infixitum Numen in lutea pectora vitalis incendii ſplendido aureoque diluvio liberaliter effundat. Sed quare tempeſtas hæc ignea miſſilium linguarum innocenti prodigio placide fulminat? An quia Amoris fulmen lingua amabiles flammas ad cor facile jaculatur? An quia prodigus Amor ſuum erga nos profuſum calorem non poterat niſi ardentibus linguis explicare? An tandem quia divini Verbi munus apriſſimum cœleſtes linguæ ſunt? At nemini mirandum eſt, ſi factus eſt repente de cœlo ſonus: linguis enim pluit. Jam vero ſeſe per flammeas linguas inſinuans in animos jucundiſſimus hic æſtus, h. e. Amoris æſtas, vehementi ſpiritu commodum ventilatur, ut vitam efficacibus flammis par ventus inſpiret. Quandoquidem unus poteſt divinus Amor ardorem ipſe ſuum eventilare. Quanquam eam quoque cauſam argutus hic cœli ſtrepitus mihi ſignificat, quare

quare ſimul in ignem atque in auram mutetur Amor: ut nimirum in Amoris æſtu Amorem pro aura reſpiremus. Et enim ſuaviter æſtuant, quibus Amor adſpirat. O adſpirantem ex Amoris pectore vitalem perfrigidæ mortalitati calorem! O benefici Spiritus aureis flammis aureum ſeculum afflantis impetum ſalutarem! Surrexiſti nunc tandem, Aquilo, qui diſſlatis errorum nubibus, divinæ ſerenitatem veritatis aperites. Veniſti, Auſter, qui hominum animos, hoc eſt, frigidum ac ſterilem ſine te hortum tuum, fœcundo calore perflares; quique felicem Amoris ignem, uni hodie Hieroſolymæ pluvium, toto terrarum orbe diffunderes. Arſit gelida Septentrionis ora, nec remotiſſimum ſolem deſideravit proximo illuſtris Deo. Arſit meliore flamma torridus mundi tractus, & Solis imminentis æſtus præ Amoris æſtate frigere utili experimento intellexit. Sed nulla magis regio, quam quæ Dei Regia in terris eſt, Roma, divinis ignibus æſtuavit. Roma Amor divini amoris omnium plauſu nationum prædicetur, cujus ille, ut memori ardeat in pectore, amabili fulget in nomine. Dixi.

Beatum Incendium;

Sive

De Sancti Spiritus adventu.

ORATIO XV.

ADsum incendii nuntius, B. P. quo incendio cum universus terrarum orbis, tum præcipue regina hæc urbium, urbs ampliſſima, conflagravit. Neque tamen opem imploraturus adſum, ſed ardorem gratulaturus. Non enim Nero aliquis, trabeatus uſtor, feralem ſubdidit facem: at ipſe ſuos injecit ignes, amor hominum, Deus. Deo autem ardere beatum eſt. Idem me quoque ardor vibrantibus linguis eloquenter fulgurans accendit, ut hodierni breviter eloquar incendii felicitatem. Ergo ſplendide illapſura per flammas felicitas ſonoro ſpiritu non minaciter, ſed amabiliter tonat: ut ex amabili tonitru vitalis ignis fulmina amare & cupere condiſcamus. Silete, cœleſtes orbes (ſiqua tamen fides ſuperſtitioſæ veterum philoſophiæ haberi poteſt) incitatiſſima converſione ſuaviter ſonori. Repentinus hic cœli ſonus vere jucundeque implet aures noſtras, dum terrarũ amantiſſimum cœlum non avare in ſeſe convolvi, ſed amoris ignea ſignificatione liberaliter in terras effundi prænuntiat.

Neque

Neque vero cœleſtis ignis aurea liberalitas unum terrarum punctum, Hieroſolymam, ſed omnium oras populorum beat. Comes enim flammæ validus ventus longe lateque ſpargit incendium. Quinetiam id eſſe cauſæ interpretor, cur vehemens ignem ſpiritus comitetur, quod Amoris calor non ſine ſuſpirio eſt. O cœli ſuſpirantis ab amore ſpiritum vitalem! O animam ſuaviſſimam mortalitati recreandæ afflatam! O auram odoratiſſimam ex immortalis horto voluptatis florentiſſimæ odores virtutis exſpirantem! O fervidum divina charitate torridæ regionis Auſtrum, beatis caloribus noſtra frigora diſſolventem! At ecce hic Auſter non aqua, ſed flamma pluvius eſt. Quam enim aliam præfervidus, præter flammeam pluviam? quam nobiliſſimus invehat ventus, præter illuſtrem? Mirandum præterea eſt, quod ulla ſine nube pluit. Niſi quis decoram imbri ſplendido nubem appellet ipſam ſerenitatem. Imo vero præclara diem hanc pluvia ſerenavit, cujus guttæ flammæ ſunt. Communi ſole non eget hæc dies, omnium ideo illuſtriſſima, quod ſol ipſe infinitus lucido profuſus imbre delabitur. Et quiſquam in tam prodiga ſui luce non videat, feliciſſime terras illius Solis ardore torreri, qui cœli felicitas eſt? Quanquam ego non facile à cœlo

erras distinxerim, siquidem utrobique sol habitat. Habitare tum cœpit inter mortales, cum ortum occasumq; subiit sempiternus. Nunc autem inter Cœlites altissimus, quamvis igneis radiis meridianum calorem terris immittat, non tamen abest. Præsentissimus enim calor Deus est. O calorem amabilem, quo ex ærumnis omnibus concreta & conglobata terra tam feliciter exarsit, ut isto, quod illustre sideribus miramur, cœlo pulchrior effulserit! Testor hanc ipsam indicem veri, non tam oculis quam animis præfulgentem hodie flammam, quæ tum cœlestes Hierosolymis homines facili trajectione inflammavit in sidera, tum cœli sideribus eos præcellere, fausto regni prodigio capitibus incidens, non indicavit solum, sed multiplici etiam linguarum imagine facundissime prædicavit. Quod autem aliud beneficus divini Solis ardor excitaret incendium, quam quod homines in stellas accenderet, non eas quæ noctem ac tenebras non vincerent, sed quæ beatissimam lucem, diemque non occidentem aperirent? Dies igitur è sideribus nata est, quam diurnæ lucis author, quem intuemur, sol ipse afferre non potuit. Etiam nunc meridiano in sole altissima nox animos cæcaret, nisi vestro, bona sidera, beneficio divina terris dies illuxisset. Vos (stellæ nostrates)

ſtrates) validiori, quam cœleſtes, impulſu incitatæ, orbem terrarum velociſſimo curſu illuſtraſtis, ad quas circumvehendas non beatarum aliqua mentium, ſed ipſe præpotens Deus omni ardore ac ſpiritu adniſus eſt. Vos (O flammæ ſalutates) vel ipſos frigidæ mortalitatis animos facile inflammaſtis, quia vos Amor immiſit. Urbem Romam deformi ædificiorum ſqualore ſeneſcentem incendit Nero *, ut nitidiorem in ſpeciem recoqueret ac reformaret. Sed funeſtiſſima illa patriæ fax nil aliud potuit, quam incendere ac demoliri. Vobis ea gloria reſervabatur, amantiſſimi Numinis optatiſſimæ faces, ut efficaci veſtro incendio non una tantum urbe, verum etiam orbis terrarum univerſus, poſito vitiorum ſenio, ad primigeniæ virtutis decus juveneſceret. Quare non eſt cur illa nos diuturna exſpectatio torqueat, ut è rogo ignis extremi .·. cœlum novum ac terra nova naſcatur: quoniam id nobis ignes hodierni beneficium beatius repræſentarunt, cum ſine naturæ clade ac vulnere terram verterint in cœlum. Sed urbium nulla felicius arſit quam Roma, quæ Trojanis olim è flammis ad regnum nata terrarum, è divinis deinde ignibus ad commune cum Deo imperi-

* *Suet. in Neron. cap.* 38. .·. 2 *Pet.* 3.

um renascitur, bis felix inter urbes Phœnix, quam cum terrenum, tum cœleste incendium splendori parit ac regno. Dixi.

LAUS DEO.

Cœlo donata Terræ sidera;

Sive

De die Sanctis Omnibus sacro.

ORATIO XVI.

Cœlum illud altissimum, quod emeritæ lucem virtutis cœlat, anniversaria pompa hodie recluditur, E. P. Quid autem in recluso spectabilius cœlo suspiciamus, quam sidera - Tam enim vere beatissimæ regiones illæ, quam falso nescio qui Elysii campi, solemque suum & sua sidera norunt; quæ conuenti mihi affulgent adeo, ut subditorum volubilis fulgor astrorum rudis quædam horum adumbratio, atque ipsa esse umbra videatur. Quod ubi paucis attigero, quidni veteri proverbio cœlum digito dicar contigisse? Principio igitur * è primigenii aquis formosissimi stellarum ignes degeneri partu exstitere. At vos, æternitatis felicissimæ sanctissima lumina, è fertiliori piarum humore lacrymarum educta, sublimius

* *Genes.* 1.

enata-

enataſtis, formoſius enituiſtis. Facile nimirum lacryma igneſcit in ſidus; quia liquor Amoris eſt. Illo præterea è liquore ſolidæ felicitatis exorta eſt nunquam occaſura diuturnitas. Neque enim occaſum habeat ea felicitas, cui vel ærumnoſa lacrymæ cadentis unda lætiſſimus oriens fuit. Cogor hic vetus caſtigare proverbium: non enim *eſt quadam, ſed omnis flere voluptas.* Cogor divino cum oraculo exclamare, * *Beati qui lugent.* Jam vero Platoni ſi licuit, natura magis quam intervallo à nobis diſſitos cœleſtes orbes è noſtrorum deliciis elementorum ſplendido mendacio conglobare; cur non ego vos, cognata nobis altiſſima ſidera, delibatas è terris cœli delicias veriſſimo præconio appellem? Scitum illud eſt, ſanctiſſimorum hominum integritatem, etiam inter natale terrarum cœnum cœleſti ſæpe luce ſtellatam, oculos animoſque traxiſſe intuentium in admirationem ſui. Nimirum admirabiliora cœlum ſidera non habet, quam quæ ipſi ſanctitate præfulgentia naſcuntur è terris. Animadvertit ætatis noſtræ nimia perſpicacitas, recentium partu ſtellarum ſoboleſcere confine hoc terris cœlum, atque affine id eſſe terrenæ coneretioni, ex illo clariſſimo ſplendidæ genituræ,

* *Matth.* 5.

indicio interpretata est, Cur ergo summam Cœlites interatque homines affinitatem intercedere nobis non gratulemur, cum suos illi reparent immortales è nostra mortalitate Luciferos? Neque vero nativa cælo cum nostratibus astra cæteris longe laudibus minora contendant. Illa quanquam multitudine immania, coguntur tamen in brevissimæ recensionis angustias: hæc ipsa numerosiora numero iis tacita vocibus humanam ludere curiositatem videntur; *Numera stellas, si potes.* Sua illa magnitudine, visenda cæsioribus ex orbibus, vix impetrant nobis ut saltem minima videantur: hæc in brevitate corporis, mole virtutis maxima, extrema illa ex ora & determinatione mundi adeo terris conspicua sunt, ut ipso, quo capiuntur, majora cœlo, uno minora Deo esse fateamur. Alternus illorum fulgor ad solem obscurus, ac tanquam lucifugus, nocte ac tenebris indiget ut fulgeat: horum autem splendor constantissimus, in ipsa divini Solis infinita luce spectabilis, meridianam illam illustrat æternitatem. Quid quod illorum & formosa claritas maculis infuscatur. & præclara formositas nævum habet; horum vero sincere nitidam pulchritudinem nulla decolorat labecu-

* *Gen. 15.*

la, quod illam absolutissimæ candor innocentiæ coloravit? Quid quod in eorum non paucis flos ipse lucis, gravi terrarum umbræ obnoxius, non raro langueſcit ac deficit; in hiſce autem lucida floreſcit æternitas, quod à terrenis remotiſſima tenebris ſuo ſemper apricantur in ſole? In illo quidem ſplendidiſſimo cœlo *ſtella differt à ſtella in claritate: non tamen, velut iſtarum aſpectabilium, aliqua in lucis patria caligat, ac degenerat in tenebras; imo vero earum vel minimam (ſi minima eſſe poſſit, quæ Deo grandeſcit) ſtellam eſſe omnino perneges, niſi divino ipſo eum ſole conferas. Quam longe igitur pulcriora eſſe arcana hæc lumina exiſtimemus, quæ patrium pulchritudinis cœlum pulcherrimum faciunt! Quam longe eadem ſplendidiora, quæ Solis infiniti ſidera ſunt! Non hæc ſplendide mendacibus fabulis, ac debitis cœlo virtutibus lucent. Non in varias ferarum facies efferata crudeliter rubent, ſed ipſo Deo, quo feliciſſime ardent, benigniſſime affulgent. Neque enim beneficiis affulgere non poſſunt, quorum ardor & fulgor Amor eſt. O noſtra igitur vere aurea ſecula multo vetuſtis beatiora, quæ terreſtrium lumine ſiderum illuſtrius aureſcunt! O vere

*1 Cor. 15.

amica ſidera, quæ veſtro nobis occaſu, quam Solis exortu, clariores dies diſtinguitis: veſtrarum magis fulgore virtutum, quam cœleſtium luce flammarum, ſtellatum annum circumvolvitis: quodque minora incitatorum orbium aſtra nequeunt, univerſam hac una anniverſaria die ſplendoris pompam explicatis; ut expeditam ad ſempiternæ felicitatis domicilium viam quam clariſſime præmonſtretis! Unum jam illum addite illuſtri cumulum beneficio: divinam, qua ſuaviſſime ardetis, flammam hodie nobis impertimini; ut addita vobis aliquando ſidera feliciter fulgeamus. Dixi.

LAUS DEO.

Puer magnus coram Domino;

Sive

De S. Joannis Baptiſtæ natali dic.

ORATIO XVII.

ADmirabili divinitatis conſilio, A. divini Præcurſoris Ioannis natalis dies natalitiam infantis Dei noctem brevi temporis intervallo præcurrit: ut qui vel in puerili corpuſculo magnus coram Domino cœleſti oraculo præmonſtratus eſt, cum Domini mox orituri majeſtate (quantum ſervo fas eſt) magnitudinem ipſe ſuam indicet eſſe propius

propius comparendam. Utrumque idem inter Cœlites nobilissimus interpres Gabriel prænuntiat. Neque enim de Ioanne præfari poterat alius, nisi qui Deum divine prædiceret. Virginalis quidem mater conceptæ sapientiæ tacitam infantiam æmulata, quod castissimo utero clausit, infinitum contracti Numinis miraculum modestissmo silentio involvit. At inter deserta terrarum clamaturæ cœlestis vocis præmonitum Patrem Zachariam nisi dubitationis pœna mutum fecisset, ejusdem generandæ vocis admirabilitas facere potuit elinguem. Nec tamen admiror ab infante filio muto parenti redditam deinde vocem. Cur enim vocis pater conticesceret? Quanto vero illa tuæ, Ioannes, excellentiæ testificatio, quando, ut te recedum natum Dominus coram se magnum comminus ostenderet, sua magis impetu charitatis, quam officiosæ festinatione matris, ad montana provectus aspreta honorifice invisurus accessit! Tum vero benefico tui Solis accessu te ipso major, clausis oculis perspicax, Solem ante vidisti, quam diem cerneres: ante adolevisti ad Sanctitatem, quam nascereris ad vitam: totius corporis Numen adorantis loquaci motu totum te Vocem esse persuasisti, qui fari nondum poteras: præmaturo gaudio gestiens, & maternorum visce-

rum intra compedes liber adultorum more tripudiasti. Sed jam sterilitas anilis parit; ut post virginalem fœcunditatem majus admiremur nihil. Enimvero decuit anum puerperam ejus esse parentem, qui ætate quidem puer esset, at consilio senex. Quare etiam à puerperio jure pronuntio sterilem Elisabetham, sed ad vulgares partus, quæ diu cunctata est parere: ut laudabiliter actæ totius vitæ nixu coram maximo Domino magnum, ipsaque matre majorem fœtum ederet, utque in uno filio decorum omnium fœcundissima prædicaretur. Jam vero vix natus puerulus tantus est, ut ejus robustissimæ Virginis brachiis excipi gestarique debuerit, quæ Deum sinu sustineret. Nulla videlicet apriora nobilissimo infanti cunabula inventa sunt, quam divinæ matris amplexus. Virginalibus ulnis Numinis immensitatem complexuris, metienda fuit Joannis magnitudo: cui singularis illa fuit concessa divinitus prærogativa, ut maximæ Virginis brachia ipso Numine prior impleret. Vultisne insignis hujus pueri magnitudinem, mortali æstimatione majorem, suo nominis pondere ac pretio æstimare? Aureum Gratiæ nomen, quo Illustratur penditore. Nullus autem sapientum ei nomen aptum imposuerit. Una id poterat, quæ Joannis decora metire-

tur,

tur, ipsa Numinis infinita sapientia: ut merito nomen hoc, cum augustissimo divini Liberatoris nomine in cœlo natum, ac cœlesti amplitudini par, non hominum, sed cœlitum voce primum potuerit enuntiari. Hæc habui, quæ (sicut decet) de puero modice, de magno timide dicerem. Vos è puerili magnitudine longe majora virtutis, quam ætatis reliquæ incrementa conjicite. Quare non dico gigantæa virtute puerum ab incunabulis ad sylvas demigrasse, quod angustiis cum domesticis tum urbanis capi non posset: hispidas cameli exuvias induisse, ut, sine Alcibiadis Sileno, sub corporis rustica specie augustam animi pulchritudinem tuto latere ostenderet: parce solitum vesci sylvestri melle, quod in dulciorem abunde refunderet orationem: ipsius præterea testificatione Veritatis, inter natos mulierum maximum altissime tum surrexisse, cum fortissime cecidit. Una me ad extremum ingenua tenet ambitio, ut me cognominem tuum coram Domino magnum, atque in laudes te dignas, qui totus divina vox es, moribus quam vocibus esse velis eloquentiorem.

Infantis Dei Corona;

Sive

De S. Stephano Protomartyre.

ORATIO XVIII.

INfantis Dei regium caput coronari decet, B. P. Quæ possit autem corona Stephano aptius inveniri, cujus vel ipsum nomen Corona est? Quidni etiam perlibenter homine coronetur Deus, humana qui membra peramanter induerit? Igitur si sanctissimi juvenis virtutem coronariam magis fuisse quam nomen ostendero, mea quoque oratione coronatum infantem Deum existimabo. Aurum Reges coronare atque ambire solet: sive quod metallorum princeps plebeia capita fastidiens, principis verticis jure suo ambitiosum est; sive quod regios mores, ut illustrissimi atque charissimi sint, aureos esse oportere significat; sive tandem quod ipsa quoque Regum opulenta libertas vinculis est obnoxia, sed aureis. Atqui aurum nullum coronando nobilius, nullum exprimendo divinius, nullum denique devinciendo Deo potentius inventum est, quam Stephani Herois clarissimi aurea virtus, quæ, invicti capitis pulchra per vulnera liberaliter emicans, divinam in coronam prima resplenduit,

ſplenduit. An non auream eam virtutem jure dixerim, quam divini ſanguinis pretioſa vis inauravit, quam ſempiternus ille ſol ſibi ſemper apricam, ſibi quoque ſimillimam coloravit? Auream certe prædicant honeſtiſſimæ illæ viduæ, quas, in clientelam ſibi commendatas, ſuæ ſalubrius modeſtiæ, quam alienæ ſtirpis auro aureus juvenis recreabat. Eadem hæc virtus aureo torrente affluenter erumpebat ex ore, cum pertinaciter ferreos Hebræorum animos eloquenter obruebat. Ut mirandum non ſit, ſi cœlo delapſus, tanquam Cœlitum aliquis vel hoſtibus videbatur ex vultu, cujus divina vox non terrenum, ſed cœleſte aurum ſonabat. Eadem tandem affluentius aurea plurimo exundavit ex vulnere, ut beato ſanguine ferreum ſeculum aureſceret. Quare tam dives ad ſpectaculum cœli theatrum ille merito vidit aperiri, qui virtutis non minus quam ſanguinis aureas venas aperuit. Et ſane medium diſcedere cœlum, ac penitus laxari debuit, dum auro plueret. Neque enim aëria nubes, impuriſſimis aquis atra & ſordida, ſed cœleſte ſidus, nitidis cœli opibus fœtum, aureæ pluviæ divitias effundere poterat. Cœlum autem non habuit magis aureum ſidus quam Stephanum, quo aurum ipſum minus aureum eſt. Minervæ, hoc eſt fidæ ſapientiæ, natalem

natalem diem pluvio auro in insula Rhodo fulsisse, aureum quidem fuit mendacium Poetarum, quod tamen aureo cruoris hujus illustrissimi diluvio pulchre proluserit: siquidem illo Stephani fortiter cadentis cruore penetralis cœli serenitate patefacta, natalitia corporatæ sapientiæ lux visa est illuxisse serenior. Impluentis enim auri nubilum serenitas est. At, O inter fausta spectacula funestum prodigium! Ecce una cum innocentiæ auro crudelitatis lapidibus pluit. Quinimo (quod felix & faustum sit) inter auream pluviam pluvii lapides gemmei sunt. Nimirum decet auro proxima saxa gemmascere. Jam vero aureum te, juvenis integerrime, declarat vexilla morientis extrema vere aurea, quæ tuis veniam interfectoribus à divino Numine precatur. Cur enim aurum ea non sonaret, quam aurifex Amor expressit? Sed bene habet. Suum orbem aurea corona perfecit: sive præclaræ vitæ cursus pulcherrima morte concluſus est. Ergo nascenti Deo splendide te morientem eleganter adjunctum, tanquam divino decorum Regi, coronario nomine inscriptum, coronarium aurum gratulamur. Dixi.

Sol

Sol Alter;

Sive

De S. Thoma Aquinate.

ORATIO XIX.

QUoniam hæc dies Reipublicæ Christianæ universæ illustris (Cardinales Amplissimi, Religiosissimi Patres) læto prodigio suum habet, quo præfulgeat, Solem, hoc citimo terris communique clariorem, non sapientia minus quam sanctitate splendidum Thomam Aquinatem; nisi videam hodiernæ debitum laudationi argumentum, solem ipsum non videam. Illud vero vel maxime lætandum mihi est, quod facile juxta fuerit ac præclarum, alterum hunc hodie solem ostendere. Neque enim eloquentiæ luminibus indiget ut conspiciatur, qui sua satis luce conspicuus est. Quanquam ad nostri Solis aspectum alienæ etiam accessione lucis mirifice recreamur, quam honorariæ coronæ purpura geminavit. Verum ut lumen insolitum acriter contueri possimus, primo ipsius crepusculo assuescamus: atque (ut plane loquar) futuræ virtutis fulgorem ex oraculo prospiciamus. In oraculo enim sanctissimi viri, tanquam in crepusculo, divinæ prælucet indoles claritatis. Ergo vir sanctimonia

monia insignis, qui suburbana in solitudine ad cœlestium rerum contemplationem contederat, dum libero sub cœlo apricatur, prævios appetentis jam Solis radios prior animadvertit, ac prævidet, matrem deinde Theodoram, quantum utero gereret felicitatis ignaram, præmonet eum brevi parituram, qui vitiorum tenebris meridiana in luce caligantem terrarum orbem illuminaret. Etenim duo cum sint ex ipsa divinitatis infinita luce nostrorum animorum decora delibata, quæ exercienti ad virtutem mortalitati salubriter affulgent, sanctitas & sapientia, quod omnia inter homines præclara rara sunt, alterutra quidem plurimi, utraque unus è paucissimis Thomas felicissimo miraculo claruit. Ut eum merito solem appellem, qui pene solus inter plurimos, ac princeps inter paucos, gemina laude fulgere videatur. Sed ecce jam sol exoritur. Proh! quantum præpropera virtus in ipso exortu splendoris effudit dum jacentem humi salutis nunciam Angelicam salutationem complicata inscriptam schedæ, non alio quam sua luce monstrante, cognovit; dum puerili nisu, virili sensu, (illiane dicam divina crepundia an futuræ obsidem sapientiæ?) cœleste chirographum avide arripuit; dum eodē libri per vim extorto piis lacrymis profusis, eijdum recuperatum,

bonam

bonam ut indolem aleret, deglutivit? Ut mirandum non sit, si sapientia citius quam ætas adoleverit: hanc enim guttatim cum lacte suxit, unico illam haustu exsorbuit. Et quisquam mihi prædicet Platonis adhuc infantis in labellis mellificasse apes, in ore Stesichori ceciniſſe luteiniam; cum apibus avibusque ingeniosior, melle cantuque suavior, non ore tenus, primoribusque in labris, sed in imo Thomæ pectore cœlestis hospes sapientia resederit? Hinc amor ille mirabilis, pro puerili crepitaculi delicio literatam aliquam papyrum, pro pomis libellos habendi præ manibus; ut jam tum è nutricis ubere pendulus literis operam dare videretur. Jam vero illæ in omne vitium lubricæ ætatis pari conatu ad sanctimoniæ ac sapientiæ fastigium celerrimæ progressiones supra teneros annos, supra æqualium æmulationem, supra exspectationem parentum, supra majorum exempla, deniq; supra omnium admirationem, quale specimen jam adultæ in adolescentia lucis reliquerunt? Illud sane, ut aliquando transfuso in vultum animi nitore, ex ejusdem ordinis hominibus perspicacior aliquis Thomam tanquam aspectabilem solem suspexerit. Mihi vero nunquam Thomæ juventus illustrior visa est, quam cum ad effœminandam in suscepto religiosæ vitæ consilio virilem

virilem constantiam, ex impudicis tenebris, velut ex Inferis, impurissimam Furiam dolo malo immissam, torre illo, non tam vulgari flamma quam sua luce succenso, perstrinxit, ac longissime fugavit. Illo, illo torre Thomas Hercule fortior nocentiorem Hydra fœminam perdomuit: illo inscriptam parieti crucem, nigrum trophæum apposite statuit victricis rigido candori castitatis: illo denique virginale cingulum, militare defensæ Virginitatis præmium, emeritus miles è cœlo consecutus est, quo tam splendide dimicavit. Itaque Thomas jam victor victos fratres cæterosque domesticos docuit, nullis mortalium fraudibus viribusque ab instituto cursu solem reprehendi posse ac retardari. Sed jam meridies est, Auditores. Quid, cum de sole sermo est, post orientem lucem meridiano splendore magis consequens & cohærens afferatur? Igitur & suæ virtutis & communis plausus suffragio ad summum docendi munus evectus Thomas, dum singulari quadam eruditione ac probitate oculis animisque præfulget omnium, adeo præclare altissimi partes Solis implevit, ut qui hoc mecum non videat, meridiano in sole cæcutiat. Nam quis hoc homine clarior unquam fuit, qui nihil unquam contemplaretur acutissimis ingeniis tam reconditum, quod

sin-

singulari mentis acumine non perviderat; nihil imitaretur integerrimis viris tam difficile, quod cereis in virtutem moribus non exprimeret; qui, suæ quasi radios eruditionis, libros edidit plures quam alii legerunt; efficacius errorum nubes dissipavit, quam cæterorum hominum vel imperitia, vel nequitia invexit; plus attulit felicitatis & lætitiæ, quam calamitosis perculsa temporibus mortalitas concupiscere audebat? Testis est fides Catholica, quæ multis in locis gelido scelerum turbine afflicta, & pene extincta, eruditio unius Thomæ calore quam celerrime refloruit. Testis veritas ipsa, quæ clarissimis in Lyceis clarius quam ad Solis nostri lumen perspecta est. Testes è Christianæ religionis acerrimis hostibus primarii, atque inprimis eruditi Judæi duo, qui sub Decembris finem, natum in tenebris infantem Deum Thomæ luce noverunt, ac datis manibus adorarunt, tribus illis Orientis Regibus beatiores, quibus non sidus aliquod è minoribus, sed novus hic sol ad incunabula divina facem prætulit. Testes etiam Cœlites omnes, quorum frequenti lumine, ut iis proximus, ad ima terrarum illustranda uberrime impertiebatur. Testis omnium locupletissimus testium Deus, cujus illud honorificentissimum oraculum est, *Bene scripsisti de me, Thoma:*

Thoma : quod ergo dignum à me præmium referas ? Is autem ſua commodum uſus luce pervidit quid optimum poſceret, cum, *Non aliud niſi te, Domine, præmium opto*, reſpondit. Teſtes ad extremum vel ipſæ ſunt Hæreſum profligatæ peſtes, quas ille doctrinæ aculeis, tanquam lucidis telis, ad internecionem uſque tranſverberavit. Apollini, ob confoſſum Pythonem, ludos laudeſque ab antiquis dicatas accepimus ; à quibus ea præſertim laude laudabilem ſolem docemur, quod putri concretione conflatum ſuis radiis, velut illuſtribus ſagittis, monſtrum illud nocentiſſimum extinxerit. At quanto æquius tibi, noſtrorum ſol animorum, Thoma, hodierno cultu & laudatione tuis impares meritis proludimus, qui ſplendidæ ſapientiæ viribus nocentiora Pythone monſtra ſuperaſti ? Jam vero qui Solis Ortum & Meridiem, majoris tamen incremento ſplendoris, expreſſum à te lætamur, unum dolemus Occaſum tibi fuiſſe cum Sole communem. Occidiſti tu quidem, vir ſanctiſſime ac ſapientiſſime, tibi ſimilis, hoc eſt, vultu ſerenus, animo illuſtris : ſed illa, quæ tibi Neapoli decumbenti ſupra caput adſtitit, ſtella, præmaturi occaſus ut Heſperus, atratam terris ac triſtiſſimam noctem denunciabat : ille, qui te in cœnobio Foſſæ-novæ animam agente Cometes apparuit, miſeræ

miſeræ luctum orbitatis ominabatur. Præſtitiſti te quidem vel in occaſu ſolem, qui nova ſidera ſuccenderis: ſed nulla ſiderum lux triſte poſſit deſiderium tui mitigare. Unus tu potes dolorem temperare, quem facis Quantum enim jacturæ noſtræ, quod nobis occideris, ingemiſcimus; tantundem felicitati tuæ, quod ibi fulgeas ubi nunquam occides, gratulamur. Quantum aureo torque ac pyropo ardentiſſimo exornatus, tuarum illuſtris opifex gemmarum, ſol inter Cœlites à nobis diſtas; tantundem nos à terris ſolem addi cœlo potuiſſe gloriamur. Dixi.

Laus Deo, & B. Thomæ.

Virgo vulnerata Charitate;

Sive

De S. Catharina Senenſi.

ORATIO XX.

QUid hoc ſpectaculi eſt, incerto ſagittario, ignota ſagitta, ex inſidiis Virginem innocentiſſimam, noſtrumq; ſimul aſpectum vulnerantis? Ecce caſtiſſima mollities, deſtinata quaſi candidus vulneri ſcopus, repentino prodigio defixa riget. Quis vel ferreus miſericordia non emolliatur? Ecce molliſſima integritas quinque telis tranſverberatur. Quis vel pumiceus ex oculorum gemino vulnere lacrymis non affluat? Ecce

Ecce integerrima imbecillitas ſub inſoliti doloris pondere exanimis ad terram ruit. Quis vel ſaxeus graviſſima ruina non inflectatur! Atat deprehenſus eſt ſagittarius. Quis enim virginale cor amantis vulnerarit, niſi Amor? Itane vero? Amori aditus non patet niſi per dolorem & vulnera? Hoccine amantium ſuaviter militantium ſtipendium eſt, ipſa ſui Ducis manu teloque configi? At O me excordem, qui non ſentiam cordis vulnus eſſe Amorem, neque vulnerati Amoris aſſeclas eſſe decere invulneratos! Suas ille ad beneficium aureas manus, ad ſanguinarii furoris turbinem miſerabiliter tornatiles, atque immanium vulnerum pretioſe liventibus hyacinthis plenas eſſe voluit, ut ad ſui lectiſſimos populi hæc hyacinthina miſſilia facile ſpargeret. Cor obtulit hoſtili lanceæ trajiciendum, ut amica ipſius vulnera vere amantibus cordi eſſent. Inter acutiſſimos clavos ſuffixis pedibus immortalis properavit ad mortem, ut nos in ejus veſtigiis per vitales dolorum aculeos conſtantem gradum figeremus. O te igitur beatiſſima Catharina! ſiquidem dum tibi Amoris vulnera dant amabilem formam, Amoris tui Amor es. Candidus ille in gremio matris, rubicundus in ſinu crucis, lilium & roſa eſt. Tu quoque divinæ formoſitatis ſedula imitatrix, virginali candore

candore lilium es, sed inter spinas Amoris, quæ sui te punctionibus cruentarunt in rosam. Tunc sane visa es lilium inter spinas, cum spineam coronam aureæ præferens, in capite sevisti spinas, ut vulnerum rosæ reliquo corpori nascerentur. O rosas mirabiliter purpureas, quas non in turpibus fabulis natas impudicus cruor infecit, sed in virgineis nivibus vernantes pudicus sanguis ornavit! O manus ad labantem Christianam rempublicam sublevandam ab ipsis vulneribus robustissimas! Per vulnera enim charitatis divinum se robur infudit. O pedes ad salutaria itinera obeunda, dum perforamini, alatos! Suas enim foraminibus Amor addidit alas. O pectus frigidissimæ mortalitati ad virtutem inflammandæ in tempore patefactum! E sancto enim amantis pectore plus ardoris quam cruoris erupit. Tu vero, divino stellata stigmate Catharina, è cœlesti patria felicitatis, ubi vulnera occallescunt ac degenerant in sidera, natalibus terris sic affulge, ut Senæ tuæ sub te reflorescant nativo sidere charitatis.

Pia Nobilitas;

Sive

De S. Franciſca Romana.

ORATIO XXI.

QUi Romæ pridem, nunc Cœli matronam Franciſcam laudaturus, Romanam dixerit, uno ille verbo decora complexus omnia laudarit ſatis. Etenim cum nobilitate ſanctitatem, difficili raroque fœdere, geminare Romanum eſt. Habeo igitur unde ſanctiſſimam hanc fœminam vere Romanam eſſe, veſtræ, Cardinales Illuſtriſſimi, purpuræ bono in lumine, ſole clarius oſtendam. Generoſis rudum orta natalibus illud adultæ ſpecimen ſanctitatis dedit, ut in parentis aut nutricis complexu, nunquam effeminatum aliquid aut joculare puellari mollicie ac levitate balbutiverit. Diceres admonitam parem nobilitati morum maturitatem meditari. Diceres maturo divinam ſilentio infantem dicere. Romana ſum. Imo non ſiluit modeſtiſſima ejus infantia, ſi quando vel virorum obtutibus, vel ipſis paternis oculis à faſciolis nudula exponeretur. Et quoniam per ætatulam ex ore in voces exire non poterat, affluentius ex oculis liquata in lacrymas eloquentia pro pudore miſerabiliter

rabiliter perorabat. Mirati jam desino, quare paternæ manus attactu blanditias (ut mos est) pudibundæ faciei fieri passa nunquam sit, cujus Virginale corpusculum nec oculorum conjectu contingi se sine ultricibus lacrymis pateretur. I nunc, & vulnerato prius pudore quam pectore, Romanæ sero vindicem pudicitiæ heroinam demirare Lucretiam, Roma vetus: robustiorem sane inermis Virgunculæ virginitatem, unis alienos oculos manusque lacrimulis absterrentem, Justius Romanam prædicat Roma recentior. Hæc tenera nascentis indoles virtutis fuit. Ex illa vos provectæ decora integritatis interpretamini. Brevissima hæc certe oratio adultam ad cœlum usque sanctitatem complecti non audet, quæ in ipsis cunabulis maximæ par esse non potsit. Nam quæ dicendi vis è penetralibus illis cautissimæ custodiæ latebris, in hanc publicam lucem educat publico abhorrentem cœtu lucifugam virginitatem? Quis eloquentiæ sonus exprimat illum cœlitibus eloquentissimum innocentis puellæ strepitum, unam in se pro sceleribus innocentiam diverberantis? Quis orationis color illum non viola tinctum, sed ipso cœlesti coloratum amore, divinæ amantis pallorem expingat? Quæ tandem efficax exæquet facundia illas Numinis expugnatrices,

ac nunquam non exorantes, pene assiduas solitarias preces? Ut quæ magister Virginum, Hieronymus, custodiendæ præcepta Virginitatis è cœlesti Palæstinæ solitudinis Academia Romanæ nobilitati præscripserat, hæc omnia una sibi severæ virtutis tenera magistra candidissimis moribus, animo corporique Francisca Romane, ac prope divine inscripsisse videatur. Sed nubendum Virgini est, ut integritas soboleseat. Quæ jam castitas verborum nuptæ pudicitiam exsequatur? Liberos suscipit pudica fœcunditas. Quæ facundia virtuti quam vitæ, cœlo quam terris fœcundiorem, innocentissimæ parentem prolis extollat? Ut Romana Cornelia, Campanæ matronæ ornamentis Gracchos suos præferente, felicior hæc mater liberos Romanis moribus ornatissimos, cœloque jam à pueris maturos, præferre possit. Etenim filiolum, Evangelistam nomine, sanctimonia morum futura prævidentem, ut divino propior Soli perviderat omnia, novennem præmisit in cœlum: quem brevi sororcula pene è cunis Agnes consecuta, invitante prius ad fugam cœlesti columba, rostroque facem præferente ad sidera, matre vivacior puella, quod citius immortalitatem inchoaret, septennis ad Cœlites prævolavit. Matrem cœlo dignissimam in terris orbam relinqui non tulit Cœlitum

lium aliquis humaniſſimus, atque orbitatem cum fœnore compenſaturus, puerili ſpecie, veluti mortalitatis adoptivus, integerrimæ fœminæ contubernio poſthabuit cœlum. Jam vero ſi Franciſca rem domeſticam curet, quis laudator prudentius dicat, quam illa fecerit? Si Deo vacet ac ſibi, quis divinius Orator prædicet, quam illa vixerit? Si virum hoſtile vulnus lecto affigat, ſi tenerum filium Tyrannus extorqueat, quis generoſius narrator exponat, quam illa pertulerit? Quod ſi ad heroica hæc balbutit oratio; ad extrema illa jam appellentis ad cœlum Franciſcæ diviniora facinora penitus obmuteſcat neceſſe eſt. Quare omitto, quod ab humanis nuptiis ipſi nubilis Deo divinos amplexus, abalienato ſæpe à ſenſibus animo, prælibarit; quod in præſentiſſimo ſempiternæ ſapientiæ complexu futuros calamitoſorum eorum temporum exitus præſenſerit, & præpunciarit: quod irati Romæ Amoris in ultricia fulmina jam procudentis ſuos ignes, ſupplici lacrymarum artificio emollitos in auream beneficiorum pluviam impetravit. Nihil præterea dico de religioſiſſima illa, quam Romana indole divinoque conſilio inſtituit, honeſtiſſimarum familia fœminarum, quæ Veſtalibus longe Virginibus illuſtriores, non prælucentem ſuperſtitioni

flammam in templis, sed specularem pietatis ignem in animis inextinctum custodirent. Verum qui vivam uno laudare silentio potui, non possum tacitus præteritem orientem. Tua mors, matrona sanctissima, tuas in laudes animat orationem meam. Tuus ille spiritus extremus, virtutis inusitatæ suavitatem exspirans, illud impellit ut exclamem, O fœminam, quod Romane vixeris, cœlo dignissimam! Non enim te, tanquam Augustam nescio quam huic proximam templo Faustinam, impurissimis nobilem flagitiis, superstitiosa adulatio ex Senatus-consulto Divam appellavit: sed patritia virtute quam stirpe nobiliorem Vaticana religio cœli suffragio, terratum plausu cœlestes inter asseruit. Tu nunc sacrosanctum patriæ imperium tuæ sartum tectum ab omni periculo propitia conserva: utque mortalis olim sanctitate, ita nunc immortalis patrocinio, tuæ te Romæ ostende Romanam. Dixi.

Matrona Romana, adeoque Cœlestis;

Sive

De S. Francisca Romana.

ORATIO XXII.

DAbit hanc oration, mea veniam pietas in Franciscam vestra, Principes

cipes illustrissimi, ut non tam eam appellet natalis Romæ nobilitate Romanam, quam familiaris Cœli felicitate Cœlestem. Illud enim sanguinis, at hoc decus virtutis fuit. Vultis hoc ipsum cœli testificatione clarissimum cœlesti luce clarius intueri? Agite, oculatos pro oculis animos tantisper intendite. Ecce autem, vix egressa cunabulis Franciscæ, in media domus celeberrimæ frequentia conclavis intimi penetralem solitudinem frequentat. Hic à parentum sinu frequenter exulat; ut cœlitum sese jucundiores in amplexus insinuet. Quare nunquam minus sola videri potest, quam cum sola est, ad quam frequentissimos cœli cives allicit solitudo terrena. Hic sua cum cœlo amoris fœdera pia inter preces puella balbutit eloquenter. Supplex enim pietas, quamvis balbutiat, eloquens est. Hic puellarium contemptrix ludorum cum Cœlitibus Virgunculà colludit, cui vitæ sanctitas, vel adultis ac robustis laboriosa, primæ imbecillæque ludus ætatis est. Hic jam nubilis summopere cœlo placet, quod hominum oculos pudice latet. Devolate jam Romam, cœlestes hospites, ubi castissimi charissimique jus habetis hospitii: nec vos pudeat, quando cœlestis in urbe fœmina reperitur, cœlo relicto, civitate donari. Bene est. Audierunt longinqua Cœlitum

concilia ingenti minorem voto Juſtiſſimam vocem meam. Eorum aliquis, omnium nomine, icti fœderis mutuæque benevolentiæ internuncius, formoſiſſimus cœli puer, ad ſanctiſſimam hoſpitam divertit; diviniſque moribus moram ipſi ſuaviter facientibus, hoſpitium amavit pro patria, quod cœlum invenerit in terris. Terrenum certe non videbatur domicilium illud, in quo Romanæ ſidus virtutis habitaret. Ut mirandum nemini ſit, ſi gemina illius proles recens nata prævolarit in cœlum. Quo enim alio congruentius ſideris lux abiret? Jam vero quam ſuavem amoris divini flammam alebat ille tuo, Franciſca, non tam lateri, quam cordi ſemper hærens, tua fax, tua lux pulcherrima cœleſtis comes! quam celeri felicitate immortalis uſuræ lucis mortalibus oculis aſſueſcebas! quam bono in lumine inoffenſo pede graſſabaris ad gloriam virtutis via! quam beati ſine nube, ſine nocte dies tibi affulgebant, quæ nunquam occidentem ſolem habebas contubernalem? Sed quid ego familiare Franciſcæ cum Cœleſtibus contubernium admiror, cum familiariſſime Deo illa blandiente uteretur? Nam & amabili pueri ſpecie infuſum collo amantiſſimum Numen, arctiſſimo familiaritatis nexu, hoc eſt, mutuo amplexu, obligabat: & divino è pectore,

non

non minus charitate quam crudelitate vulnerato, plus caloris quam cruoris exſugebat, ipſumque (ſi dicere fas eſt) bibebat amorem. Iure igitur abalienata ſæpe à ſenſibus rapiebatur in Deum, quæ cœlo eſſet quam terris conjunctior. Iure etiam obſcuros incertoſque rerum exitus prævidebat, ac prædivinabat, quæ divina magis quam communi luce frueretur. Illud jam reliquum eſt, ut conciliatam tibi, fœmina integerrima, cœli familiaritate cœleſtem appellationem gratulemur. Sed fortaſsis erravi, qui cœleſte nomen à Romano diſcrevi. Quamobrem, quod cœlo charisſima vixeris, vere te Romanam pronuntio. Cœlum enim amicum habere, Romanum eſt. Dixi.

Ex Milite Imperator;

Sive

De S. Ignatio de Loyola.

ORATIO XXIII.

QUicunque fuit, qui, Salmoneo confidentior, non imitabile fulmen æneo tormento imitatus, vere tonare ac fulminare cœpit, næ ille in publica damna conſultiſsimus felicitati noſtræ neſcius conſuluit, Patres. Siquidem fulmineus, ejus inventum, globus, niſi muralis machinæ bellico fulmine

zon expugnabilem, militem Ignatium ita ex arce Pompelonensi deturbavit, ut ad militiæ melioris fastigium extulerit. Artificiosus ille ignis felici vulnere ex milite conflavit imperatorem. Profuit infringi tibiam, atque eum claudicare; ut virtutis via sublime ad Imperium quam celerrime grassaretur. Ergo illo præcipiti casu, quæ cadaveræ gloriæ militi dignum stipendium fuit, tantum resiluit animus ad altissimam laudem, ut servilibus ambitionis castris relictis, ingenuus transfuga juxta nobile ac difficile suiipsius regnum occuparit. Affulsit è cœlo divina Mater cum puero Deo regiam sui victoriam meditanti. Tacuit illa quidem: sed ipsa taciturnitas vocem illam Imperatoribus faustissimam sonabat, *In hoc signo vinces*. Vitiosa enim consuetudo facile vincitur Duce Virgine, quæ, quam utero clausit, manibus præfert atque offert sanctitatem. Quare cum primam voluptatum fugam vix dum cogitanti tam liberaliter obvia summa sanctitas sit, injuria miretur quispiam, quod propemodum ante de se triumphare potuerit, quam debellare se cœperit; ante quam militare virtuti, sibi ex virtute noverit imperare? Militisne vulgare, an singulare Imperatoris id robur fuit, voluptatiæ Sirenis insidias Ulysse cautius, domesticæ querelæ impressionem Partho velocius, quamvis debilitato

debilitato crure, fugiendo vincere? Paternæ ditionis atq; opulentiæ splendido contemptu, tanquam aureo tormento, citra Gigantum commentitiam audaciam, supra eorundem felicitatem, cœlum expugnare? Suspensis ad Montis Serrati Virginem armis, ex armata licentia trophæum inermi statuere castitati? Preciosam vestem cum lacera commutare, hoc est, Codro nobiliorem non urbis unius, sed orbis terrarum universi, & communis patriæ defensorem induere? Teterrimorum trium hostium quasi triumviralem in homines tyrannidem sui corporis excruciatione Bruto severius in seipso jugulare? Salutaribus pœnis prostrato ac semivivo corpore, ad cœlum usq; sive ad virtutis capitolium victore animo evectum, per septem solidos dies sempiterni gaudia triumphi jam præcipere? Et miramur, quod etiam affecto pede in Palæstinam ad illa divinæ charitatis æstiva tam expedite excurreret, qui tam facile prævolaret in cœlum? Nimirũ in curriculo pietatis sine scelerum sarcina nemo claudicat. Et sane quonam vel infirmum corpus properaret, nisi ubi animus habitabat Ibi sui victor, ideoq; fortissimus divini liberatoris pœnis altius quam pedibus impressa, salutaris victoriæ cruenta vestigia ut semper in oculis ferret ad imitationẽ, pias in lacrymas solutos oculos cum ilsdem commiscuit.

Hic enimvero non potes, Ignati, tuam illam plane cœlestem vocem usurpare, *Quam terra sordet, dum sælum adspicio!* Quandoquidem regiam ad cœlites viam, divini sanguinis luce stellatam atque illustrem avidissime jucundissimeque contemplaris in terris. Viam dixi? imo metam laboris ac pugnæ, cœlum videlicet ipsum tibi terra repræsentabat, in qua Cœlitum frequenti præsentia & colloquio fruebaris. Ut in illo vincendi tyrocinio quantum victoriarum reportaris intelligamus, qui victores inter ac triumphales cœli Duces tanquam victor emeritus honorifice excipereris. Tanta vis est vincentis omnia virtutis, ut, dum pugnat in terris, cœlum expugnet ac patefaciat. Patefacta penetralis cœli Regia solem vidit inconnivens, sed triplicem illum solem, qui uno lumine ac numine, unam ortus occasusque nesciam immutabilis æternitatis meridie diem conficit beatissimam. Idcirco autem vidit, quod ad mortalis præstigias lucis oculos clausit. Neque vero unam à sempiterno sole constantem lucem hausit, sed vitalem quoque ignem sine fabuloso Promethei furto contraxit: ut re, quam nomi e ardentior esset Ignatius. Testis est instar omnium unus ille, ob impudicas flammas ad pudicitiam frigidissimus juvenis, quem ad flagitii fugam,

vel

vel in ipsis gelidissimis aquis exæstuans ardor inflammavit Ignatii. At tu prius exemplo quam voce eloquens, inscribe in chartis, quas pridem moribus expressisti, vitiorum victrices in virtutis palæstra exercitationes. Rudis adhuc literarum docere ne metue: ad animos enim divinitus illustrandos inflammandosque satis eruditus est, & cui Deus affulget, & qui Deo calet Scribe: nam scribendo pinges, atque inter sapientissime à te scripta documenta suspiciet posteritas animi picturam tui. Scribe divinæ studia militiæ: nam simul in iis Cæsarianis elegantiores inscriptos legimus victoriarum commentarios tuarum. Non tamen decuit victricem istam sortituinem diu exarmatam esse doctrina. Pallas ipsa, superstitiosi seculi Dea, fortissima eruditione magis quam casside armabitur. Ergo qui majora libidinum monstra superavit, per ludum inter pueros puerilis literaturæ vicit insciticm. Quinetiam pugile Cleanthe robustior, ab summa inopia rebus omnibus plane spoliatus ac nudus, ut pugilem decet, erudito in pulvere cum sexcentis difficultatibus tamdiu depugnavit donec melioris eruditionis lauream reportaverit: atque ex altissimo virturis puteo plus veræ sinceræque sapientiæ hausit ad animos beandos, quam mercenarius idem Cleanthes lutulentæ

aquæ

aquæ extraxerit ad hortos irrigandos. Jam verò tot pa or bi terrarum juvando, imperatoria Ignatii virtus non capitur angusto pectoris unius Imperio. Jam milites legit, & quidem paucos, nimirum sui similes. Præclara enim rara sunt. I tua castra, quamvis parva, omnium nate saluti gentium fortissime Ductor, promove. Principem generis humani arcem, Romam, aggredere tuendam: ut in illa genus humanum omne tueatis. Adspice ut felicius quam Romano Imperatori, tibi militat æther! Non enim Æolus, ventosa fabula, levis armaturæ milites, inanes videlicet ventos, in tuam opem armatos fundit ab antris fabularum: verum è cœlestis conclavi divinitatis Imperatorum vere Maximus præpotentem operam suam Romana jam munimenta ingressuro propitiam pollicetur. Hic prima congressione victi, quæ vinci postrema vix potest, prosperos sanctimoniæ successus procaciter allatrantem invidiam hominum perditorum: neq; voces habuit alias quibus ipsa se gravissime vulneratam profligatamq; fateretur atq; ingemisceret invidia, præter calumnias. Tu tamen hoc vocale monstrum etiam silere, ac silentio victrici plaudere innocentiæ, eiisis veritate faucibus, coegisti. Ab ista honestissima victoria quam gloriose triumphasti, cum piam religiosamque milit-

militiam, unis virtutibus pugnantem vincentemque, Vaticani oraculi divina plane authoritate sanxisti; cum sanctissimis legibus contra omnium corruptelam temporum armasti; cum denique à Numine nomen omenque sanctitatis imponens, Societatem IESU merito appellasti, cui sese ille nascenti è cœlo propitius adjunxisset? Atqui triumphale gaudium (pace tua dixerim) nimis religiosus tibi dolor infuscat, quod tuus te exercitus Imperio dignissimum sibi præficit Imperatorem. Repugnes licet, alias invictus; nunc tamen expugnaberis. Ista namque semper victrix præstantissima virtus in hoc vinci meretur, ut jubeatur imperare. Quis jam enarret quam multi, quam insignes viri divinæ huic militiæ nomen dederint, quam suo nomine donasset sui prodigus in homines, cum se humanissime fecerit hominem, Deus; in qua etiam ad animorum divina incendia Dux ardentissimus facem præferret Ignatius? Quis præterea brevissima oratione complectatur, ubiq; locorum quam citissime collocata cœlesti Ducis optimi ardore bellicosæ plurima stativa Societatis? Redditus templis nitor, additus pietati calor, discordis conjugii domesticum incendium pio divortio restinctum, vile spatium castitatis libidinum flammis prostitutæ divinis ignibus consecratũ expiatumq; pudendis

pudendis lascivæ impudentiæ tædis obnoxius Virginitatis pudor divinarum protectus flammeo nuptiarum, puerilis ad virtutem indolis igniculus ad civilem splendorem bonis artibus excitatus, Hydra qualibet capitalior pestis Hæresis eruditis disputationum facibus imbusta, inveterata Deorum superstitio sui damnata supplicio ludibrioque Vulcani, suas non semel in tenebras fugatæ nocturnæ inferorum furiæ, ex ipso prope occasu ad vitalem diem sæpe revocata mortalium vita; nonne Ignatiani ardoris publicæ utilitati militantis triumphalia decora sunt; & quidem tam oculis committa omnium, ut per aures in animum ea dimittere supervacaneum esse videatur? Non possum igitur quin exclamem, Quam facile, quam præclare vincitur, quando igne pugnatur, eoque divino! Vicisti tu quidem Deo, & quotidie tuos per milites vincis, Ductor prævervide, sive in Boreales Vaticanæ potestatis hostes ad veræ cultum religionis patrio gelu duriores, erudite ac salubriter fulminas, eosque clementer de cœlo tangis: sive subditam orienti occidentique volubilis luci Solis Indiam Soli subjicis sempiterno. Tibi enimvero acceptum referre debemus, quod Indicam barbariem, ad Cœlitum venerationem quam ad hominum commercium efferatiorem, navali certamine

ne laborioſæ navigationis inter undas effuſi maris, an profuſi ſanguinis? hoc eſt, in mari ſane rubro, tua face ardentes fortiſſimi ſocii & commilitones noſtri humanitati religionique manciparunt. Quid jam ſupereſt, niſi ut, qui terras inflammavit, cœlum quoque illuſtret? Et hoc poteſt Ignatius vel extinctus, dum parentalia ſidera ſuccendit ad tumulum. Ignis ille divinus, qui penetrali conluſus in pectore ſui ſæpe Solis, antequam is occideret, in vultu radians perſpectus eſt, quidni poſt ejuſdem occaſum ad funebris noctis ſolatium vicariis in ſideribus ſcintillaret? Illo, illo igne, quo per invia jam ſylveſcentis ad virtutem humanitatis aſpreta viam ſibi ſociiſque ſtravit ad ſcelerum victoriam, in cœlum iter laxavit ad triumphum, ſtellis dilapſis ad coronam. Quamquam appoſite arguteque conjicere non nemo poſſit, ambitioſe ſtellas è cœlo devolaſſe, ſive ut ſolito illuſtrius Ignatii luce lucerent, ſive ut lactea pulchriorem igneam ab Ignatio viam deſcriberent. Hac tu ſtellata via, tuarum ſol ſtellarum, quo, niſi ad Cœlites, properares? Quod nam, ex ardentiſſimo milite ardentior Imperator, cœleſtes per ignes victor, quod (inquam) triumphale Capitolium inires præter cœlum? In iſto jam felicitatis & gloriæ faſtigio, quod flammis viceris, ſplen-

dide

dide triumphas inter æternos Cælitum plausus, coram senatu divinitatis. Roma quoque Pontificiæ Majestatis terrenum cœlum, beneficam sanctitatem tuam grata veneratione prosecuta, in Vaticano Capitolio cum Xaverio tuo triumphare te voluit, ut, quod illi novi sol orbis terrarum fuerit, tuis deberi flammis intelligamus. Tu nunc, Imperator Illustrissime, ex ista beatissimæ aræ doris Regia tuis tantum sociis fervidæ alacritatis impertire, ut, mortali re bene gesta, tecum aliquando immortaliter triumphemus. Dixi.

Heroicæ charitatis Indica expeditio.

Sive

De S. Francisco Xaverio.

ORATIO XXIV.

Celer ex igneo Ignatii cœtu; i, perfer ad Indicas undis vitalem, quo feliciter ardes, Iesu ignem, ad salutaria facinora præfervide Xaveri. Nullæ merces isto igne opportuniores invehantur: nauta nullus te gloriosius navigarit. Nos interim te vastissimo in mari prævolantem, per Indum tuarum ampliorem oceanum cursum ac propere persequemur. Sed quæ laudationis vis & contentio incitatissimum virtutis tuæ cursum persequatur,

sequantur, quæ, nostro nondum è portu solutis anchoris, remige vecta somnio, ad Indorum salutem enavigavit, cum, sublato in humeros nigerrimæ fœditatis Indo juvene è sordidissimæ superstitionis cœno ad sanctissimæ religionis cœlum erigendæ, totius Indiæ gravissimis laboribus lassitudine ac sudore quies nocturna prosuit. Hoc nimirum est illud, tunc minus otiosum esse, quam cum otiosus sis: siquidem publicæ salutis negotio præsudabat otium soporis. O verum novi terrarum orbis Atlantem, longe commentitio mirabiliorem, cujus vel somno prostrati erectis viribus, immensa tot gentium instituendarum provincia, tanquam homuncionis unius pondus est! Quid non perficies vigil, qui potes ista sopitus? Ad vigilem ergo redeamus, qui cum somniante digressi sumus. Jam recusato viatico, mendicus expeditior longissimam sese dat invii Maris in viam. In maritimis enim periculis levissima supernatat uno satis onusta Deo mendicitas. Obstupescite, longinqua maria, mendicissimi vectoris virtutem auream: vestras eidem gemmiferas undas venerabunda subiternite, quas illa sulco splendidæ navigationis inaurat. Subsidite tranquillam in planitiem, prærupti aquarum montes, ut excelsissimæ auctoritati, ad omnium commoda vectorum humili sese obsequio

quio demittenti, parem gratiam aliquam referatis. Discite, ventorum spiritus, à flexanima illa eloquentia prosperam adspirationem; ut sic vela vos optatum provehatis ad portum, quemadmodum animos illa è nauticæ licentiæ naufragio portuosum ad cœlum appellit. Alludite, marina monstra, humanissimæ sanctitati; ut eidem, monstrosam Indorum hominum feritatem salubriter manuefacturæ, præsago serioque lusu gratulemini. Decedite de via, syrtes & scopuli, ad syrtes alias & scopulos duriores properanti charitati, quos in animis emolliet barbarorum. Parcite, morborum pestes, peregrinantis innocentiæ vires lecto affligere, cujus præsentissima ope à pestifera scelerum contagione cito India convalescet. Everere. Incolumi cum Xaverio in Goanum portum prospere invehitur oratio. O te beatissimam Goam, quæ divinis opibus, quam Indicis mercibus, portuosior es! has enim litore, illas pectore excepisti. At quam præclare brevissimo quinque mensium spatio mutata nituit facies civitatis! Enimvero Xaverium sine fabula & mendacio mirabilem ego Midam appellem, qui, quam attigerit urbem, statim auream effecerit, & quidem non muris, sed moribus auream. Ut hic pulchrius fecerit, quam Cæsarum augustissimus

* Octavius

* Octavius dixerit, cum gloriatus est Urbem Romam, quam lateritiam invenisset, à se relinqui marmoream. Xaverius autem Indicarum urbium urbanissimam, Goam, inveterato jam scelere saxeam, invectæ virtutis pretio aurescere feliciter coegit. Satis jam aurea fuere Xaverii beneficia: illa certe non minus pretiosa, quæ margaritis baccata Paravarum litora nobiliore margaritarum genere decorarunt. Illi, illi Xaveriani sudores, in ardentissima regione charitatis æstu expressi, in ubertimas fluxere & fulsere guttas, barbaris unionibus pulchriores: propterea quod horum candor nativam incolarum nigritiem magis notat arguitque; illarum vero decor tam efficax est, ut in ipsum sese animum insinuet, moresque fœdiores corporibus virtuti concolores efficiat. Tu vero, Franciscе, in margaritarum patria margaritis alienis non indiges ad egregii laboris coronam, qui sudoribus tuis illustrius coronaris. Ipsæ (opinor) gemmiferæ conchæ istos præclaro capiti rores invidebant, ut sibi nobilius gemmascere liceret. Sed gemma qualibet magis gemmeus est animus. Hinc factum est, ut in ora Piscariæ candidis opibus pisculenta, sagacior indigenis advena hic piscator inter nigerri-

* *Suet. in Oct. Aug. c. 28.*

ma

ma corpora unum animorum candorem expiscaretur, qui cœlum ipsum posset exornare. At ecce infidum mare, quod suas tibi opes obtulit, jam surripit tuas: ecce, ex Amboino in Varanulam transmittenti violenta procella prædabunda, tranquillitatis obsidem, Christi, tuo magis animo quam Cruci affixi hærentisque, effigiem refigit ac sorbet. Tunc enimvero uterque naufragium fecistis. Mersus est Amor tuus fluctibus Maris, tu doloris. Condona tamen, condona, Xaveri, piam Oceano rapinam. Suum ille Imperatorem ut officioso complexu tantisper veneretur, prædatricem in te procellam innocenter immisit. Prospice jam è litore, ut ad te tua gaudia enatent. Vide, ut brevissimæ venerationis officio perfunctus ille, ac læta malacia tibi arridens, agensque gratias, per tenacem portitorem cancrum tuos amores ac delicias remittit. Decuit sane pretiosissimum jucundissimumque onus iis referri brachiis, quæ denticulata forcipe arcte ambitioseque complectentur. Quis te, marine cancer, sideribus dignissimum non affirmet, qui Solem revexeris? Jam vero progreditur ad Malacensis præsidium pietatis irrequieta, ipsoque per quem certatim excurrit effusior & procivior oceano, Xaveriana charitas. Hic opinione

nione majora paenitæ beneficia interpieremur, ex ope mirabili bellicosæ. Acenos, hominum Cœlitumque hostes, & barbaros & innumerabiles, in excidium æque religionis ac civitatis armatos, hortatrix ipsa inermis (quamquam vel nuda Virtus armata Pallas est) profligavit. At quo numero militum? nempe tam exiguo, ut ad victimam, non ad victoriam delectus esse videretur. Numerosus nimirum exercitus inter impedimenta numeratur, cum duce decernitur. Prosperum belli exitum, licet procul abesset, facile prospexit, ac solicitis etiam Malacensibus prænuntiavit, qui rebus humanis excelsior semper erat in speculis veritatis. Quis jam admiretur, infinitam Indiæ barbariem humanissimo cœlestis virtutis imperio fuisse adjunctam velocissima unius excussione hominis, cui non magis hominum genus, quam elementa omnia militarabant? Dicite, miseri testes, Imperatoris Christi desertores, Tolenses cives quam terribili conquassata tremore terra scelus vestrum cum gemitu, exhorruerit: quam saluori vos fame sterilis ager monuerit, ut fastiditas cœli delicias esuiretis: quam congruenter penetrabilis ultor aër pestilenti adspiratione sceleratissima viscera infecerit, quæ divinum præterea

spiritum

ſpiritum ducere noluerunt: quam ju-
ſto indignationis æſtu immineus mons,
ipſo vaſtius Ætna debiſcens, conce-
ptum in defectionem veſtram furorem
vindices per flammas fremebundo cum
tonitru exſpirarit, ac cœli vitale incen-
dium recuſantes pluvio inferorum
cinere tumularit: quam denique prodi-
gioſe prodiga ſcaturigine allacryma-
proximus lacus exundarit, ut uberri-
mis lacrymis flagitium maximum vel
mergeret, vel abluerer. Hactenus per-
luſtravimus illuſtriorem advena Xave-
rio, quam nativo Sole, Indiam, hoc eſt,
ultimum (ut poetæ appellant) Solis
cubile. Sed non quieſcit Xaverius ubi
cubat Sol. Ad abſciſſam à terra um cœ-
lique commercio Iaponiam, extra anni
Soliſque vias, per invia avari.ie, pervia
charitati longiſſima ſpatia, Sol novus &
clarior accurrit. At quam decenter
piratico lembo provehitur, qui more
piratarum inſulas remotiſſimas invadit,
ſalubriter prædaturus! Fruſtra Nav ar-
chus Sinenſis latro cum Inferorum la-
trone conſpiravit, ut opimam prædam
vel auferat, vel remoretur. Retardari
non poteſt qui Deo adſpirante velifi-
cat. Quod ſi nulla in maritimo, quæ-
nam in terreſtri curſu obſiſtere potuit
Remora properanti? Quare perniciſſi-
mo equiti, viæ duci, famulum ſe pedi-
tem addit, & quidem perniciorem.

Amantis

Amantis enim pedes aſæ ſunt. Vepres ij, ſi acutiſſimi, per quos nudis pedibus non ſine vulnere ſubinde incedebat calcaria erant ac ſtimuli ad victoriam provolanti. Bene habet. Nunquam antea domiti Iaponici cum populo Reges ipſi, Xaverii non vi ſed voce victi, Chriſto Regum maximo demum dedere nomen & manus: quorum aliquis, ut regale victori trophæum ſtatueret, triumphale Franciſci nomen non marmori, ſed ſibi præclarius, inſcripſit. Xaverianæ debet victoriæ Roma, quod vidit extremæ Iaponiæ, Romanis religionibus ſubactæ, Regios legatos, longa triumphi pompa terras omnes, maria omnia emenſos, ad Vaticani tandem Capitolii limina tributaria veneratione procumbere. Debet eidem victoriæ, quod audivit, è luſtralibus aquis tantum cœleſtis ignis hauſiſſe Iapones, ut tyrannici ſupplicii flammas non timeant, quippe qui per ignem revixerint. Omittenda hic ſunt infinita & benefica miracula; ut unum & maximum miraculorum, Xaverium, qui plura fecerit admiranda, quam nos vel curſim enarrare poſſimus extrema jam peregrinatione quam longiſſime feſtinantem conſequamur. Aperite nunc exterorum hominum commercio clauſa, penituſque diſcluſa veſtra litora, vobis unis & nativo vellere conſenti. Sinæ: aperite, inquam,

Xaverio

Xaverio diuturni laborioſique curſus optatiſſimum portum, ubi vos ille ſeipſo, ſi non vivo, at ſaltem mortuo elegantius quam veſtra decorent vellera, exornabit. Virtutis enim vel attritæ abjectæque exuviæ ſetica ſunt veſte nitidiores. Debuit autem peregrinus Xaverius veſtras quoque oras attingere; ut, univerſo terrarum orbe peragrato, unum ſupereſſet cœlum, quo tandem enavigaret. Enavigavit ille quidem in rerum omnium inopia expeditus, ſed non totus. Integerrimi enim ſpolium corporis, id eſt, propenſi è cœlo animi pignus, Indiæ ſuæ reliquit. Nequicquam Luſitana pietas, ut nuda cadaveris oſſa tranſferas, viva calce carnem abſumere moliris. Nec abſumi, nec tabeſcere cadaver poteſt, quod perpetuæ vitæ condivit integritas. O cadaver quam priſtino ſucco vividum, tam præſentiſſimo auxilio vitale! te quidem anima cœlo digniſſima deſtitutum deploramus; ſed immortali erga nos beneficentia lætamur animatum. Tibi exanime, reliquæ mortalitati vivis, cui ſæpe à calamitate atque ab interitu vindicatæ felicitatem ac vitam impertitis. Tuam apud Indiam, difficillima peregrinatione luſtratam illuſtratamque, in peramplo ac ſplendido ſepulchro jure, ſed anguſte conquieſcis: quod in omnium animis hominum, rerum præclare geſtarum

ſtatum magnitudine occupatis, & ſepulchrum habes & vitam. Uno videlicet in loco non poteras extinctus jacere, Xaveri; qui totius par orbis terrarum opportunitatibus, regiones omnes beneficiorum tuorum gloria vivus impleveras. Quamobrem dexteram illam Indiæ univerſæ ſalutarem domitricem terumque fere incredibilium effectricem, ex orientis patria Solis ad ſubditam occidenti Romanam Urbem divino conſilio aſportatam interpretor; ut etiam à funere diſpergeres cum Sole manus: quarum complexu ſicut olim ad Numinis divini cultum, ita nunc ad juſtiſſimam venerationem tui, gemino faceres commercia mundo. Et Roma quidem, poteſtate divina cœlo finitima, ut in illuſtri te Cœlitum numero collocatum cumulate veneretur, è tuo, qui te nobis in Oriente ſuſtulit, occaſu lucem naſci Solemque gratulatur.

Vir Linguarum omnium;

Sive

De S. Franciſco Xaverio.

Oratio XXV.

Ad nos etiam, Regnatricis Urbis incolas, ab ultima uſque India toto orbe diviſa tua vox illa flexanima,

Xaveri, ſacram inter concionem diverſis ac diſſonis uno tempore intellecta nationibus, miraculo magis quam ſtrepitu ſonora, penetravit. Cur enim remotiſſimas quoque aures noſtras non impleret, quæ divinum omnia implens Verbum ſonaret? Cur non Romanis collibus, quam Indicis cautibus clarius Echo Romanæ religionis reſultaret? Aut cur pluribus gentium plurimarum linguis inſigniter ac mirabiliter vocalem Xaverium, quamvis longe diſſiti, non audiamus? Quidni eum ego potiſſimum cum barbaris illis auditoribus intelligam, qui Latinos inter barbare loquar? Equidem animatam Deo Xaverii vocem Hebræis ex adytis divinæ linguæ interpres facile intellexi: Verum (ut in divinis par eſt) divinæ hujus eloquentiæ cauſas, timide, verecundeque, bona veſtra venia, A. interprerabor.

An igitur Xaverio, novi terrarum orbis magiſtro, inſtaurato veteri prodigio, flammeæ de cœlo linguæ impluebant? Etenim ſi tepida Hieroſolymæ plaga eruditis olim ignibus æſtuavit, nonne præfervida Indiæ regio eloquentibus potuit flammis abundare? Licuit quondam Pericli unica, eaque humana, lingua tonare, fulminare, Græciam permiſcere univerſam. Xaverius ergo, & plurimis & cœleſtibus micans linguis, quo tonitru,

tonitru, quo fulgure, quo fulmine fœcundam scelerum omnium vastissimo in Oriente superstitionem absterruisse, perstrinxisse, profligasse dicatur? Hic enimvero non possum quin inter seria rideam Salmonei Regis ridendam insaniam, tonitrua & fulmina, æneo super ponte, quadrigarum strepitu & flammarum jactu, nimis laborioſe imitantis: cum perlevi labore una Xaverii vox ita barbarorum auribus tonet, animis fulminet, ut non ficte sed vere, non nocenter sed salubriter eos de cœlo tactos fuisse fateamur. I nunc, & Gallicum nescio quem Herculem, eloquenti ex ore nascentibus aureis catenis populorum aures nexas trahentem, posteris prædica, fabularum artifex vetustas. Verissime vidit sera posteritas totius Indiæ non aures modo, sed animos etiam illigari efficacioris eloquentiæ auro, divinus quod ignis excoxit.

An vero aurea Xaverii vox eadem quidem varias ad aures accidit, sed patrium sonuit cuique sermonem? Auro enim sonante gens omnis aurita est.

An potius quoniam ab Aquilone in Austrum linguæ figura longissime India porrigitur, ingenioso Xaverii labore ac sudore culta, nativarum cultori suo linguarum copiam erudito cum fœnore protulit, ac rependit, ut simul dissimiles admirabili compendio eruditentur? Nam

quid illa facilius, quid uberius afferret, quam quod simile sibi, quodque nativum esset?

An quia ipsam complexa Numinis immensitatem, hominum facile nationes complectebatur amplissima Xaverii charitas, eorundem quoque linguas nullo negotio continebat? quæ quamvis agrestes ac barbaræ, tam pio in ore non poterant ad pietatem exprimendam non mansuescere. Ut noster hic ultimi mundi hospes & peregrinus, sedentario illo Socrate verius, quærenti cujas sit, respondere possit, Mundanus sum; qui peregrini communione sermonis exterorum popularis ac civis populorum esse videatur. Illud sane hoc didici rarissimo exemplo, multas qui linguas calleat, non totidem tantum virtis (ut apud Turcas in proverbio est) eum esse æquiparandum, sed nationibus totidem præferendum; quod illarum multitudinem varietatemque brevissimo ambitu una ejusdem lingua concludat. Annon igitur sapientissimo illo Ennio tricordem sese, quod Græce, Osse, Latine loqueretur, prædicante, magis esse cordatum Xaverium affirmemus, qui numerosam Indicæ vastitatis barbariem, pietati diu excordem, dissonantium concentu linguarum egregie cordatam fecerit? Annon ipsum Ponti Regem Mithridatem, duas & viginti sub-

ſubjectarum linguas provinciarum diſertiſſimi oris erudita in ditione habentem, Xaveriana eloquentia quam Romana potentia glorioſius victum eſſe cenſeamus? quandoquidem ſingulis ille, omnibus hic linguis loquebatur. Quid autem tam gloriоſum, quam totis Romanorum armis vix expugnabilem Tyrannum una fuiſſe inermis voce ſuperatum? Quare mirandum non eſſe dixerim in Xaverio illud in cæteris admirabile ac fere in auditum, ut multarum nodos interrogationum genere diſſimillimos, difficultate impediriſſimos, unius reſponſi oraculum expediret. Cur enim pluribus ſimul non reſponderet unus, qui linguis plurimis eſſet inſtructus, quique ſapientum unus inſtar eſſet plurimorum? Nefas hic fuerit tam fœcundæ facundiæ virum iis Auſtralis inſulæ populis non antefere, * qui bifidam ab radice linguam cum habeant, & avicularum ſuaviſſime cantus imitari, & (quod incredibile pene ſit) diverſa cum duobus ſimul hominibus colloquia biſulcæ linguæ divortio partiri dicuntur. Atqui plus eſt indiviſa lingua ſuaviorem quovis cantu ſermonem poſſe pluribus dividere.

An præterea divini famam Verbi Xaverium appellemus, qui tot linguis perſonaret? An etiam fabuloſa Poetarum fama mirabiliorem eundem celebremus,

* *Diod. Siculus, l. 2. cap ult.*

quod illi totidem essent ora quot linguæ, uno linguas hic omnes ore facundo posset referre?

An multiplex illa linguarum supellex cœlestem decuit oratorem, quod una cœlesti facundiæ lingua satis esse non posset?

Illud hic tandem habeo suspicari, divinam hanc ideo exstitisse in terris eloquentiam, ne variis eodem tempore linguis eloquentem una laudari posse lingua fuerat præ illo elingues audeamus. Quicquid ergo laudum tuarum, humano major præconio Xaveri, diximus, merum silentium est. Unus tu poteras tua decora æquare dicendo, cujus in ore novus Orbis terrarum resonabat: nisi alienis eloquentissima opportunitatibus, suis obstinate laudibus Virtus obmutescceret. Quanquam ipsa Virtutis taciturnitas arguta est, ac, novo miraculo, sine verborum strepitu suam in animis præstantiam exornat. Nunc enimvero, nunc barbaris Indiæ nationibus Roma non invidet singularem istam suadelam tuam. Nunc e cœlo Romane perorasti, divine orator; quando Romano in senatu publicos solennesque sanctitatis plausus excitasti. Nunc tandem tua lingua, omnium complexa linguarum eloquentiam, justissimum tibi præmium illud refert, ut omnes de te linguæ loquantur. Dixi.

Laus Deo, & S. Francisco Xaverio.

Coronatus

Coronatus Coronæ contemptor ;

Sive

De B. Aloysio Gonzaga.

ORATIO XXVI.

ET habeo, & ago pictori gratias, Auditores, qui geminas & principes Aloysii Gonzagæ virtutes, sub adspectum non cadentes, tam scite coloribus prior expressit, ut hodiernam laudationem ante oculis ille, quam ego auribus, proposuisse, mihi vero Rhetorum quoque pigmentis dignissimam dicendi materiam expinxisse ac præscripsisse videatur. Quis enim in abjecta ad pedes aurea corona, fluxarum rerum, hoc est, pretiosi vinculi splendidum contemptum ; quis in candido lilio manibus prælato, incontaminatæ vitæ floridum delectum non intelligit coloratum ? Utramque igitur laudem sicut apud eruditos oculos eloquens pictura ingenioſe peroravit ; sic apud sapientissimas aures, arguta imitatrix, officioſe depinget oratio. Nemo, ut opinor, mirabitur, domesticæ opulentiæ aureum splendorem illibati animi raro candori posthabitum ab adulto fuisse, qui diuturna obluctatione recusavit ad vitæ domusque lucem totus exire, nisi prius lustralibus aquis irrigatus

in lilium efflorescceret sanctitatis. Igitur quæ pleriſque mortalium, inter faces libidinum hallucinantibus, ſplendida & pretioſa ſunt, facile viluerunt perſpicaciſſimo juveni præmature affulgentis in bono lumine ſapientiæ. Quinetiam auri præſtigias, quas decepta mortalitas non videt, propterea quod aurum in capite atque adeo in oculis fert, callide deſpexit Aloyſius, qui juſto idem intervallo deſpexit abjectum ac relegatum ad pedes. Verum ut pedibus ad coronarium ſiderum aurum properantibus, aureæ coronæ divites pedicas, aculeatum offendiculum, atque animum fodicantes regios tribulos caveret; natu minoris eam capiti fratris impoſuit. Sapienter enimvero aurum dedignabatur auro ipſo magis aureus. Puduit præterea modeſtiſſimum juvenem, ad frequentiſſimos coronati vepribus Regis maximi amplexus admiſti cum aurea corona, cujus prælongi aculei altius quam vepres ipſi divinum caput compungerent. Nec vero illuſtriſſimo ſerto caruit aureus contemptor auri. Nemo æquius atque illuſtrius coronatur, quam qui aurum adſpernatur ac reſpuit. Præclarus ille domeſtici ſplendoris contemptus, dum nobiliſſimi capitis curas & cupiditates in officio continebat coercebatque, integerrimam vitam

vitam coronabat. Isto coronatus suique Rex ipsius contemptu, adeo citra arrogantiam sibi placuit à sui demissione excelsior adolescens, ut opulentam æqualium ostentationem provocarit in publici ludi theatra'i luce, atque in oculis amplissimæ civitatis. Mediolani per bacchanales ferias non feriante, sed otiosæ lasciviæ, ut mos est, operante licentia, in theatro frequentissimo ornatissima juventus bellum equestre ludebat, interque pugnæ simulacrum, verus juvenum victor luxus juvenili ferocia equitabat, universisque spectaculi equis laute instratis invectus triumphabat: cum ecce tibi, ut de superbo victore triumphet, Aloysius, novo congrediendi more, sine decoro armorum onere, sine numerosis famulorum impedimentis, vetulo strigosoque mulo expedite insidens, per medium cavex consessum sic provehitur, ut juveniliter exsultantem fastum non hasta quidem transverberet, sed congruentius succussatore calcitrosque jumento, magisque altissima ui demissione, proculcet. O equitem in lento vectore velocissimum, qui autex gloriæ sordidum pallorem prætergressus, cœlestis litii pulcherrimum candorem rarissimæ laudis exemplo præcepisti! Præcepisti laudabiliter.

ae præcerpsisti fortiter ad immortalem coronam lilium inter spinas: cum per domesticarum spineta difficultatum ad optatissimi lilii, hoc est, ad Jesu Societatem pervasisti. Sed cur, Aloysi, spinosis obicibus spinas adjicis de tuo? Cur inter acutissimas & admoti calcaris & inflicti verberis punctiones educto cruore roseus, candidum florem expetis? Pium enimvero consilium odoror. Cruentos aculeos amas, ut nobilissimum lilium honorifice excipias in rosa. Sed parce, candidi serti percupide, in rosas te cruentare. Haustus cum lacte nutricis pudoris candor, liliis concolor, imo candidior, quoniam parem terra florem non habet, Cœlitum lilio coronandus est. Cœlestem coronam istam præmature sibi providus pudor Florentiæ contexuit: Cum Virgini maximæ majorique Filio dicatus, uniceque dilectus, gemina inter lilia pascebatur. Et merito sane Florentiæ divinis floribus abundavit, cujus urbis suavissimum nomen ipsam redolet amœnitatem. Floret ea quidem urbs qua pulcherrimo nomine, qua optimis civibus: Beneficæ tamen gloriæ suæ parum id esse ducit, nisi nativos flores etiam propaget in advenas. Hue videlicet illa spectat luculenta vox Aloysii, Florentiam, pietatis suæ, id est, divini floris, parentem, appellantis. Ex ea

juvenilis

juvenilis modeſtiæ patria tantum ingenuæ verecundiæ hoſpes extulit, ut ne totos quidem è lecto nudos pedes, cubicularii opera caligis induendos auderet efferre: ſive quod formoſior elucet pudor, quo magis tegitur, ſive quod pudentiſſimæ indolis delicatis pedibus oculi ſpinæ ſunt. Ex eadem urbanaſſima urbe, atque urbium flore, tam ſuavem, tam innocentem urbanitatem delibavit, ut neminem dicacitatis aculeo vulneraret. Ex ea denum una de more veteri, Religionum Hetruſca magiſtra unus clariſſimo genere natus adoleſcens plus didicit ſanctitatis, quam olim plures Romanorum Principum * filii e tota Hetruria perciperent ſuperſtitionis. Ut Florentinæ pietatis recenti fructu, ſuperſtitioſæ quondam Hetruriæ diſſe minata diſciplina liberaliter expiata eſſe videatur. Jam vero integerrimi juvenis candidiſſimam innocentiam ipſa etiam elementa teſtantur. Et aqua & ignis periclitanti pepercerunt; quod in ea eluendum atque luſtrandum invenerint nihil. Ex aqua & igne facilis ad finitimi cœli delicias, nimium ad Jeſu Societatem, tranſitus fuit. Tunc enimvero ex illuſtriſſimi hujus cœli ſereno faſtigio tibi altiſſime terras deſpicienti, pretioſa læx-

* *Cic. lib. 1. de Divinat. Val. Maxim. lib. 1. cap. 1.*

aurum-

aurum expalluit: tunc ſempiternæ lucis candori feliciter aprici caſtiſsimi mores, id eſt flores tui, ſimillimum colorem è divina luce traxerunt. Hinc denique mortalium coronarum auro egregie contempto, ad immortalis vitæ coronam præmatura morte prævolaſti; atque à proculcato terrarum auro ad aurea ſidera. pedibus proculcanda, gradum ſic promoviſti, tuum ut Jeſus lilium, quod ſemper in corde manibuſque divini candoris amore atque imitatione geſtaras, in præclari capitis feliciorem auro coronam vertere ut.

ex fuga victor;

Sive

De B. Staniſlao Koſtka.

ORATIO XXVII.

FUge, Deo dilecte, fuge crudeles terras, quæ te à patrio cœlo diſtinent exulem, Staniſlae. Fuge fraterno curru inſequente pedes velocior, quia curſor Amoris es. Enimvero, dum pedum curſu currus impetum prævertis, ex fuga victor, inſpectantibus & plaudentibus Cœlitibus, vera ludis Olympia. Noſtra quoque, te celerrimum peditem imitata, breviſsimo plauſu pedeſtris oratio proſequetur. Ante generoſam fugam,

fugam, infestissimam inferorum belluam, canino rictu ter allatrantem invadentemque, ter salutaris crucis objecto signo æger affixusque lectulo fugasti ut Romam deinde non victum profugisse ad Asylum, sed victorem properasse ad triumphum intelligamus. An non adolescenti fortissimo triumphus debebatur, cui gravissimis febribus laboranti, Cerberum importunissimum nutu manus efficaci sæpius abjicere fuerit ludus; cum robustissimo Heroum, Herculi, monstrum idem semel vincere labor fuerit? Tam palmarem victoriam Cœlites uno verbo eloquentissime gratulantur, quod quamvis immensum, tamen in candidi orbis angusta periodo incluſum proferunt. Et quidem non decuit beatissimos hospites è patria deliciarum vacuos advenire. Pace medicorum, profligatissimæ valetudini desperantium, bene ominabor. Prope dicam moribundus adolescens reviviscet quia vitam ipsam pro medicamento sumpsit: aureos opum laqueos expeditior fugiet, quia non modo alas illi suas, sed etiam totam Amor addidit sese. Jam vero decentius quam Cœlitum manu, cœlo pulchrioris Matris virginali comitatu invectus, ad ægrotantem amicum idem Amor puerili vultu revertitur, ea nimirum forma quæ maxime decet amorem. Adeo pares cum paribus facile

facile congregantur: Ut integerrimum puerum invisenti Deo jucundum fuerit in similem speciem quodammodo repuerascere. O amantis morbum, Amore blanditiis medente, invidendum! O lectulum inter lethalia discrimina vitalibus deliciis beatum! O portum voluptatis in mediis æstibus inquietæ quietis! Non est cur, Stanislæ, amplius fuga salutem quæras, quam tibi morbus ipse adcumbenti liberaliter cœlo delapsam obtulit. Atqui delapsa est Salus, non ut tecum jaceat, sed ut jacentem ad sui societatem nominis & virtutis extollat. Ille sapientiæ infantis è cœlo descensus eloquenter docet, etiam teneris viatoribus superabilem esse ad cœlum viam atque terrarum fugam. Ipsa, puerilis invitamenti interpres, divina Mater diserte vocat ad sodalitatem Filii, * capreæ instar hinnulique cervorum fugitivi. O miram Stanislai fugientis celeritatem! Ecce ante fugit, quam pedem moveat; ecce cum rusticano vestitu nobiliorem hominem induit, in ipsa fugæ meditatione à seipso atque à pristinis deliciis longissime abest: ecce prudentissimus viator omnia bona sua, unum videlicet caducorum bonorum contemptum, secum portat. Frustra cum pedibus amantis fuga cer-

* *Cant* 8.

tamen

tamen init furentis fratris quadrigarius cursus: Velocior est enim pedes amor, quam furor auriga. Ipsi in medio impetu repente restitantes equi urgentem moderatorem monuerunt, per asperam virtutis ad cœlum semitam pedibus properandum esse, non quadrigis. Est qui affirmet, assecutos quidem fuisse domesticos fugitivum adolescentem, de facie tamen non agnovisse. O perfectam fugam, qua vel præsens à notitia procul aberat suorum! Sed jam, qui longissimæ viæ hippodromum vix ingressus victrici pedum pernicitate quadrigarum velocitatem antevertit, quique fugaci Partho victor admirabilior, quo longius recedit, eo relictos domesticos gravius vulnerat; idem in reliqui longinquitate itineris vires acquirentem eundo lassitudinem tum alacrius anteit, cum tenero lateri ea magis adhæret. Et quisquam neget alacrem hunc victorem esse capræ hinnuloque cervorum comparandum, qui vel inter æquatissimos campos arduorum laborum colles montesque transiliat? Dicite nunc, mutæ solitudines, ad memorabile spectaculum vocales, quam laudabiliter de celeritatis palma incitatissimi adolescentis corpus animusque certarint: quam vehementi suspiriorum aura provectus hic levissime prævolare, quam prodigo sudoris fluvio diffluens illud

illud liquidissime præcurrere, laborarint. Age jam, plausus detur, & palma victori. Jam laborioso cursu dignissimam metam, par honestissimæ fugæ Asylum, Romam Stanislaus attingit. At lapsus sum verbo in Stanislai cursu persequendo: non enim meta currenti, sed pars fuit Roma curriculi, quam paucis post mensibus occidens prætervolavit. Adeo fugientis impetus, qui terris non potuit, cœlo debuit terminari. Ardor hic ad optimam patriam properandi non modo festinationis diuturnitate non deferbuit; verum etiam sic exæstuavit, ut linteis frigida madefactis fuerit sæpe mitigandus. At frustra vulgaris humor divinam flammam audeat frigerare. "Nec aquæ multæ possunt extinguere, nec flumina obruere charitatem. Et possit modici liquoris extimum frigus penetrale cordis incendium superare? Exitus ipse probavit, non aquam, sed oleum camino illifuisse additum: siquidem Laurentii flammis quam Solis radiis magis æstivo die sic Stanislaus incaluit, ut febrem contraxerit; levem eam quidem amanti, quia calor Amoris erat; sed lethalem, quia *fortis, ut mors, est Amor. Qui mobrem divino consilio in tutelarium Cœlitum menstrua sortitione ille amanti-

s Cant. 8. * Cant. 8.

um

um Phœnix, quem quod ardentiſſime amaverit, igne decuit mori, Laurentius ad cœlum feſtinanti obtigit: ut ad capeſſenda ſidera fugaciſſimæ vitæ compendiaria fuga ſuis ignibus præluceret. Ergo non multo poſt ab optatiſſimo & diu quæſito terrarum angulo in Cœlitum ſedem igneus transfuga demigravit: ignis enim fuga in ſublime eſt. Divinam Parentem, quæ nuper ad Filium ſequendum invitarat, ad ejuſdem Filii ſempiternos amplexus aſſumptam ſecutus eſt. Non potuit ſane alacrior parere vocanti, quam cum poſt ducem eandem ad immortalem inter Cœlites Jeſu Societatem immatura morte properavit. Viciſti fugiendo, Staniſlae, viciſti, quem velociſſime terras fugientem meta ſimul & præmium excepit Cœlum. Age, fugax hæc etiam laudatio tecum in cœlo feliciſſime conquieſcat.

Adultæ Virtutis adoleſcens;

Sive

De Joanne Berchmanno.

ORATIO XXVIII.

QUi vetera tantum laudat, aut vetulus eſt, aut in recēti laude cęcus. Me quidem nupera Joannis Berchmanni, noſtro ex ordine Belgæ adoleſcentis,

ſupra ætatem adulta & gigantea virtus eo perculit ſenſu admirationis, ut antiquitatem minus admirer, æmulatione poſteritatis: & fieri priſco ævo potuiſſe facilius credam, quæ noſtro facta ſuſpexi. Atque hic mihi gratulor, infacundiam meam fœcundiſſimo eſſe argumento accommodatam: Decora enim ſe ipſis maxima exornavero ſatis, ſi nude narravergo. Neque jam orator haberi ambitioſe volo, ſed virtutis domeſticæ teſtis feliciter oculatus. Illud admiratione dignum hic præſtitit in juventutis tyrocinio emerita & ſumma virtus, quotidiano ſpectaculo per triennium mihi perſpecta, ut ejuſdem in pueritia par veteranis rudimentum, externorum hominum narratione compertum, perinde ſpectatiſſimum mihi ſit, ac ſi fidelibus ipſe oculis ſubjeciſſem. Videor igitur mihi videre Joannem adhuc infantem, robuſta obdurataque adverſus infantiles morbos tolerantia, nullo unquam fletu impatienter emollitum, aut (ſi mavis amœnius interpretari) ludibunda in ætatula cum doloribus viriliter colludentem, eoſque infantium mordaces colubros gloria pluſquam Herculea in incunabulis elidentem. In oculis fero amœnæ indolis imaginem; puerilis oris pulcritudinem, ſuavitate coloris, quem pudor illevit, floridiſſimam, contactus omnes, etiam

etiam sacrarum virginum, fugitantem. Novat enim vel puer tenerrimam rem esse formam, quæ blanditiis violatur: Ac tum esse maxime visendam, cum est intacta. Obversatur morum senectus in pueritia, inoffensus ad virtutem cursus in lubrico ætatis, conservatus animi candor in communi scelerum luto, ipsa quoque vitiorum nomina erubescens innocentiæ candor: Ut præ filiis hominum speciosо Amori suo concolor Joannes, non animo minus quam corpore candidus esset ac rubicundus. Singula illum domestica latibula commonstrant, flexo genu in cœlestium rerum crebra contemplatione defixum, imo à demissione illa corporis erectiorem in cœlum. Præsens est, olim imploratum Joannis nomine, cœlitum auxilium. Jam mihi cernitur Canonicus Freimontius cum alumno Berchmanno redux ab æde Beatæ Virginis, cui ab Aspero colle nomen est, inter viarum devia & augusta, cœlo repente nubilante, horrendisque fragoribus tempestatem intonante, crebris fulgetris in oborta interdiu nocte diem simul aperiente, simul eripiente, primum incertus animi paveſcere, optimo deinde consilio tutelarem Berchmanni Angelum implorare, præsentissima demum & manifesta eiusdem Angeli ope, ex imminente viæ abrupto colle vultu habituque fœda

mulierecula raptim devolvi, ad Berchmanni pedes accidere, oculos cervicemque terrificum in modum distorquere, inconditum stridorem edere, tum celeri fuga evanescere, mox fugata tempestatis machinatrice, turpi venefica, pulchre conserenare. Usque adeo adolescentis optimi promerita jam tum adoleverant, ut ad cœli detergendam & serenandam faciem pertinerent. Jam non admiror, primam ejus adolescentiam omnium ætatum ordinumque hominibus venerationi fuisse, quæ tanta apud Cœlites authoritate polleret: meritoque Angelum appellatum, cui Cœlum obsecundaret. Tam robusta in teneris annis virtus, è domestica latebra privataque umbra ad nostræ palæstræ beatum Solem decorumque pulverem divinitus evocata. in ipso tyrocinio veterana, socioque Jesu digna, heroicas cœpit difficultates eluctari: si tamen luctatio potius quam ludus est, facile jucundéque difficillimam sui victoriam perpetrare. Ut multa, & in emerito etiam viro inventu rara, tyronis hujus decora paucis complectar; satis habeo breve quidem, sed locuples, afferre testimonium. Nam & omnes in Mechlinienſi tyrocinio Socii supra centum, in dispiciendis vel leviſſimis criminibus de more tyronũ religioſe oculati, nullum, quamvis imperata cenſura, in illo morum

candore

candore nævum toto biennio animadverterunt: & e Patribus veteranis non pauci nullam, quæ tyroni congrueret, in sanctissimis olim viris celebratam virtutem, in Berchmanno desiderarunt. Verum admirandæ virtuti miraculorum parria Roma debebatur. Ergo præmaturus sui victor adolescens triumphalem in urbem merito accitus, contendit eo expeditior, quo jam triplicis voti religioso nexu adstrictior. Quis autem in longissimo itinere nova laude properantem pari laudatione prosequatur? Sæpius decantatum, ipsaque adulationis consuetudine minus admirandum properantium miraculum est, ut sicco mariæ, innoxio arittas, suspenso arenas pede non percurrant, sed prætervolent, hoc est, nullum fugacis gloriæ suæ vestigium relinquant. Non ista te vanissima levitas, viator optime, provexit. Sed mira gravitas incitatiorem fecit, dum omnis illecebræ moras abrupit: atque illud eadem sane præstitit singulare, ut quæcunque cursim loca vix attingeres, altissimis virtutis tuæ vestigiis imprimeres. Hinc unius tantum dieculæ hospes, obvias Societatis nostræ domos egregiis documentis perinde recreabas, ac si in singulis consenuisses. Equidem à tuis te Sociis gratuito nunquam exceptum fuisse affirmarim, quibus tam utile

utile fœnus rependeris. Jam civitate donatus Romane vixisti: Quia fecisti fortia & passus es, ad breve tempus incolumis, mox lethali morbo decumbens. Quantum ad virtutum documenta, reliquum vitæ, nempe non integrum triennium, longissimam æquavit ætatem; nec erat, cur quisquam, magnum Ægyptiæ solitudinis civem Antonium imitatus, varia singulis è Sociis decora, instar apis flosculos obeuntis, delibaret; cum unus omnia Berchmannus exhiberet. Vidimus adversus omnia spectacula pie obstinatam & circumspecte cæcam oculorum modestiam, quibus semper demissis, incertum erat terramne magis despiceret, an suspiceret cœlum. Quin potius obtutu ab rerum inutili cura ad salubrem sui custodiam revocato, cæteræ corporis partes ita modestissimis oculis respondebant, ut compositissimum corpus ipsa animare modestia videretur. Quare juvenilis decor, in aliis (ut poetice quidem, at vere dicam) lubricus adspici, salubriter adspiciebatur in Berchmanno. Adeo prodest animis adspectus formæ, quam perfecerunt lineamenta virtutis. Audivimus præterea, dato post cibum horæ spatio ad colloquendum, de divinis te rebus tam mellite disserentem, ut à cibo quam inter epulas, auribus quam ore suavius epularemur.

Sic

Sic novo prorſus miroque more fiebat, ut cœli nectar (quod aiunt) & ambroſiam avido prælibaremus auditu. Quid, cum in Gregoriano Lyceo certamine ſtreperes erudito? Nullus profecto concentus mulcebat aures illo ſtrepitu jucundior, ſiquidem acuta cum gravibus ingenioſus ſimul & modeſtus difficili miraculo temperabas. quod inprimis tum patuit, cum è ſuperiore loco qua exedræ qua gloriæ, publica diſputatione te pluſquam philoſophum profeſſus es, quippe qui cum verbis tum moribus non modo amicum te Sapientiæ, verum etiam ſupra ætatem ſapientiſſimum oſtendiſti: ut, quod olim Tullius cum * Platone miraculum optare magis quam ſperare auſus eſt, tandem ipſe perfeceris; nam tuo in ſermone ſonora, tuo in ore ſpectabilis Sapientia mirabiles excitavit amores ſui. Sed quo provehitur nimis propera laudatio? Ab exedræ videlicet plauſu ad ſepulchri mœrorem præcepto cum juvene præcipitat. Ergone tot immortalium virtutum, quas convictu prope triennali miratí ſumus, tacita præteritione jactura fiet; ut ante ſilentio ſepeliantur, quam Terchmannum narratio tumulaverit? Ergo in Deum charitas quotidie ardentior, hoc eſt, beatus juvenilis ætatis

* *In Phædro. De finib. l. 2.*

fervor;

feivor; erga Deiparam, tanquam erga communem Deo ſibique matrem, cum lacte hauſtus & lacte dulcior filii affectus; alienæ ſalutis amor, nudus ille quidem ab externis opibus & præſidiis, dives tamen emptor ſtudio cujuſvis incommodi ſubeundi, & fortis propugnator alacritate ſanguinis profundendi, ſi per vitam id licuiſſet, ut Belgicis in caſtris prælata Cruce pius vexillifer militarem pro religione ardorem accenderet; altiſſimæ demiſſionis fundamentum ad excitandum celſiſſimum virtutum faſtigium; ad crimen arcendum abſterrendumque ſæpe vapulans innocentia; in ſe unum pie ſævientis, citra affectationem officioſa in alios comitas; divina aſſidue contemplantis, jamque animo poſſidentis, excelſa rerum contemptio terrenarum; præſentem ubique Deum conſiderantis, & quodammodo intuentis, anticipata in temporis brevitate felicitas æternitatis: Hæc, inquam, aliaque complura decora indecoro ſilentio denigrabuntur? Nequaquam id quidem. Nec ego tamen erravi properando, & unius commemoratione virtutis reliquas prædicavi ſatis: nam ſingularis in fronte modeſtiæ virtutes leguntur omnes. Hæ ſupremo in morbo exituque vegetiores ultimum vitæ actum eleganter concluſerunt. Jam imo terrarum ergaſtulo major, & ad

ſummam

ſummam cœli libertatem alatus, amor Berchmanni geſtiebat in fugam, & aſſidua cupiditate cœleſtem in patriam prævolabat; cum Exquilinæ Virginis aſtivis nidibus dicato die languere corpus cœpit, incertum, morbone magis, an amore, an dolore potius, quod prævolantem animum conſequi non liceret. Ut meus quidem inclinat animus, ut arbitrer potiorem languoris cauſam fuiſſe amorem, cujus febris nivali prodigio non reſtincta, ſed accenſa eſt. Non potuit integerrimo candore juvenis decentius, quam virginales inter nives, decumbere: neq; ſub Leonis aſtro felicius calere, quam Virgine. Siquis putat hæc à me argute potius quam vere dici; ejus vitam brevi contuitu relegat. Nam ſacro Virgini Magnæ Sabbati die natus, Sabbato deinde renatus, cum in Societatem Jeſu adſcriptus eſt, Virginali demum Sabbati luce lecto affixus denaſci mortalitati cœpit, immortalitati victurus. Ut quis ardor venas accenderit, decretorii Virginis dies ſignificarint. Non latuit hæc morbi cauſa Medicum ipſum, qui dierum octo febricula jam proſtratum ex Hippocratis effato divinitus mortis pronuntiavit. Hinc illa ad primam invaletudinis tentationem optatæ præſagio mortis, & ad ſupremæ neceſſitatis nuntium, vitæ cupiditatem abdicans ac deponens in valetudinarii ſinum

lætissimus amplexus. Tamque ad summi discriminis viam feliciter ineundam cœleste viaticum sumpturus, humi deponi voluit, ut firmiores figeret in solo gressus ab extremo languore robustus cœli viator: solitamque vestem tantisper induit, ut, quo demum pergeret Iesu socius, habitu indicaret. Ad hæc, sacro se oleo inungi postulat ad ultimum cum infernis hostibus luctationem. Quanquam & hos prostigaverat, qui tota vita secum ipse pugnaverat, & vicerat. Hinc voluptas illa triumphalis, & supremo in labore maxima, ingenue cum Collegii moderato e communicata, ut, si profutura exemplo crederetur, domesticis patefieret; quod videlicet non meminisset, unquam à se in Societate nostra dedita opera vel leve crimen admissum, aut instituti nostri sanctiones & jussa violata. Igitur inter profusissimas circumstantium lacrymas ejus olearis ac tranquilla lætitia supernatabat: ut plane dici possit, fuisse tandem inunctus oleo lætitiæ præ consortibus suis. Mox quibus illa è fontibus uberrima fluxerit lætitia, ut opinor, significavit; cum pendentis è Cruce Christi effigiem confertis è globulis corona, cui Rosarium nomen fecimus, circumdedit; ac Societatis nostræ legibus inscriptum libellum, cursim perlectum, iis adjunxit, simulque manu

minu præferens, Tria hæc, inquit, mihi chariſſima, cum his libenter moriar; cum deniq; jucundiſſimæ illum myrrhæ faſciculum deoſculatus pectori appreſſiſſet, ut arcanam exprimeret ſuavitatem. Usque adeo ſupremæ voluptatis torcular Crux eſt. Ubi fama vulgavit, imminente jam obitu Berchmannum peregre abiturum, fit ad ejus cubiculum concurſus cum externorum hominum tum noſtrorum, ut vale ultimum vitam feliciorem inchoanti dicant, ut ſupremo complexu fugitivum tantiſper bonum remorentur, ut optimam oratricem, integritatem, ad Cœlites (ut ſpes eſt) digredientem, utiliter prehenſent, ut virtutis halitum legant exſpirantis. Rem habeo ſane mirandam hic affirmare. Humaniſſimos inter amplexus moribundus juvenis tam appoſita ſingulis conſilia dabat, ut animorum arcana explorata habuiſſe videretur. Sed properare jam convenit, ut properantem Berchmannum pari celeritate, ſi minus digno præconio, proſequatur oratio. Quare multa mihi ſilentio noctis extremæ involvenda ſunt, quibus eadem inclaruit: domeſticos nempe Socios omnes certatim excubaſſe morienti, ut illuſtrem vitæ innocentis occaſum nox oſtenderet: prævifo prædictoque ſummo certamine, languidum & moribundum valide inferno cum hoſte pugnaſſe,

se, & epinicium voce illa cecinisse, *Abi, Satana, non timeo te*, quid enim timeret, qui tam fortiter amaret? in arcano mentis conflictu repente mutato vultu, & contentiosis vocibus divinæ offensæ præoptasse millies ac sæpius emori, ut toties melius viveret; quippe qui conscium criminis vitam meam esse mortem existimabat: quam ad exitum usque duraturam prædixerat, merito viguisse deficiente vita vocem, ut è proximo Cœlites compellaret. At ecce tandem fixis oculis in affixam Cruci Salutem, quam feliciter manu tenet, eademque manu Deiparæ Virginis coronam è globulis, & Societatis nostræ leges continentem codicem, optimas nempe pietatis suæ tesseras præferens ad facilem aditum felicitatis, postremo Jesum & Mariam cupida invocatione suspirans, ad suspiratos amores certatim properantem cum voce animam exspirat, ut eorundem perbeato in complexu tota æternitate respiret. Obiit Idibus Augusti, biduo ante Assumptæ in cœlũ Deiparæ sacrum diem, ut quo abierit, obitus doceat Virginali proximus triumpho. Et sane decuit ad coronam Virginis triumphalem præcerpi hoc etiam lilium. Vulgata mors domesticas ubertim lacrymas elicuit: quia nullus erat pretiosior probitatis funeri condiendo, quã è corde per oculos exstillans, liquor, Confluxit

xit etiam ad cadaveris venerationem numerosa hominum & promiscua multitudo. Vsque adeo virtus suo lucet in cinere. Vt visentium princeipum virorum pio studio fieret satis, biduo insepultum corpus servatum est: nec tamen per summos æstus fœtere cœpit. Cur enim graviter oleret ejus pars, qui totus Christi bonus odor fuerat? Quædam hic accidit aliis admirabile, mihi non ita. Dum condiendum cadaver eviscceratur, carere felle compertum est. Cur enim fel in Amoris victima? Neque hoc loco admiror publicum omnium ardorem contentionemque, particulas vestis & corporis exposcentium: quia virtutis maximæ cœlumque complexæ pretiosis exuviis recondendis par unus esse locus non videbatur. Non refero domesticas etiam gravissimorum Patrum chirographa, singulas exstincti juvenis laudes contestantia: cum sibi quisque decorum duxerit, qui illum norit, ejus esse historicum. Sed elegantiorem ipse de se historiam nescius edidit, cum, quas sibi præscripsit, minutissimas leges, accuratæ vitæ ratione custodiendas, scriptas reliquit: ut nescias, utrum adultam in adolescentia virtutem scribendo, an agendo pulchrius expinxerit. Istam virtutis excelsitatem gentile cognomen, ipsi maxime accommodatum, præclare adumbravit;

quando vox Belgica. *Verchmannus*, Mentis virum Latine sonat. Quod si posteritas velit pulcherrimum animum suo in speculo cognoscere, notas corporis exhibebimus. Statura mensuram auream, virtuti communem, hoc est, mediocritatem, implevit. Temperies humorum florido sanguine feliciter exuberavit, qui candorem animi pudoremque niveo roseoque proderet in vultu. Spatiosa frons magnarumque curarum capax: igne casto vivaces oculi, & ad modestiam prælucentes: modice productus nasus, & ad prudentiæ notam clementer incurvus: tenui brevique crepidine rubentia labra, ad obligandos pareo cautoque sermone animos plane vitta coccinea: capillus tam pretiosi capitis jure aureus: facies viriliter oblonga: totus denique habitus ex æquo gravis & decorus satis indicabat supra ætatem adoleviſſe virtutem, eandemque jam æternitate dignam, quæ tempore ipso velocior tam cita maturuiſſet. Dixi.

Synodus Tyburniana;

Sive

De consultationis bono.

ORATIO XXIX.

QUam diem optatiſſimam a Tyburti populo salutarem sol ipse, publica mundi lux, per annos quinque ac triginta

ginta non indulsit, ut in commune bonum animorum consilia singulorum convenirent; hanc purpuratæ sapientiæ tuæ (Præsul illustrissime) nobis tandem affulgentis beneficio felicissimam illuxisse gratulamur. Quænam enim è luce sapientiæ alia quam felicitatis dies nasceretur? Hanc ego felicitatem ubi breviter ostendero, feliciter peroravero. Et sane quid accedere civili poterat saluti felicius, quam id ipsum quo civitatum felicissimæ floruerunt? Consiliis illæ quam mœnibus munitiores futuræ, consulturos æque homines atque convicturos è solitudinum divortio ad societatem vitæ convocarunt. Montana ipsa Citharonis saxa concentu veri animorum, quam fidium cantu, in Thebani muri membra, in ampliſſimæ urbis corpus coaluerunt. Quid beatissima urbium Roma? Nonne senaculis quam domiciliis prope frequentior, quæ juvenili manu fundata, paucos ambitu colles complexa primum est; Senatoriis tandem comitiis propagata terras ditione universas occupavit? Quanquam pudet ex antiquissimis civitatibus Consultationis petere antiquitatem, quæ divinæ ipsi æternitati æqualis est. Deus ipse in augusta illa divinitatis unius solitudine minime solitarius, annon infinitum trium personarum Senatum habuit, cum consultissimis iis

vocibus divine nobis consuluit, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram?* Quod si de homine faciendo deliberavit Deus; quidni nos de ejusdem ad virtutem reficiendi opere divinissime consulamus? Quid autem divinius effici possit ab homine, quam quod inter homines ut efficeret, factus est homo Deus? Illegitur magni consilii Angelus, immortali posthabito beatorum consilio, ex inaccessæ majestatis Augustali ad mortalitatis nostræ curisin curis ærumnisque septam sedem demisit, ut de humana salute restituenda non sine homine consultaret. Atque ex eo tempore * deligere cœpit è multis paucos, quorum in medio consultantium esset, etiam ubi duo vel tres in ejus nomine congregarentur. Quid ergo vel pauci feliciter non evincant, quorum consiliis media interest ipsa felicitas? Testor hic ego aureum prodigium illud è ignei turbinis, quo Christianorum procerum ad principem conventum consultrices in linguas effusus properavit Deus. Nimirum pie consulentium lingua Deus est. Et miramur si mortales huiusmodi cœtus atque humana consilia in flagitiorum tyrannidem, in tyrannorum impunitatem sæpe de terris tonare ac fulminare fecundo vehementius Pericle, superbo laudabilius

* *Gen.* 1. * *Mat.* 18. * *Act.* 2.

Salmoneo

Salmoneo potuerunt; quando divinus, qui ſuberat ſanctiſſimis iis cœtibus, ignis in fœda ſcelerum tempeſtate non poterat in tonitruum ac fulmen non erumpere? Equidem gratulari ſatis hic nobis non poſſum, Patres, ſyrofi noſtræ felicitatem, quæ nata id temporis eſt, quo cœleſtibus flammis ad rogale vitiorum incendium, ad vitalem virtutis lucem abundemus. Dies hæc flammarum fertilis, & Laurentii quam Solis igne illuſtrior, quæ divino Amori fortiter militantem juvenem igneo tormento ſuaviſſime torrui (ignis enim amanti mera ſuavitas eſt) quantum præſentiſſimi nobis caloris inſinuabit, ut glorioſum ad opus feliciter ardeamus? Hoc ipſum, in quod convenimus, templum tuo, Laurenti, nomine laureatum, hi tibi ſacri parietes tuo ex incendio excitati quantum ejus nobis ardore afflabunt, quo patriæ ſplendor virtutis ad immortalitatem augeatur? Et vero par erat vetuſtiſſimi templi majeſtatem, quod Adriani Cæſaris trabeata ſuperſtitio fabuloſi Herculis, inceſta magis flamma deflagrantis, quam Orcæ pyræ gloria effulgentis, indigno cultu profanaſſet, caſtiſſimi Herois, atque in vitiorum monſtra ipſo longe Hercule fortioris. Laurentii luſtralibus flammis expiari. Ut ex iiſdem, quibus infuſcatum obſoletum-

que tot annorum situ pietatis pristinæ nitorem extergere hodie aggrederis, Præsul optime, quantum nobis felicitatis illuxerit, perspiciamus. Vnum jam illud ab ardentissimo inter ignes Oratore Laurentio extrema precatur oratio, tantum ut huic cœtui divini caloris imploret, quanto esse opus intelligat; ut ad salutares hujusmodi conventus in posterum vehementius inflammetur. Dixi.

Hebraicæ Linguæ suavitas;
Sive
De litteris Hebraicis à falsa criminatione vindicatis.

Oratio XXX.

Abdita & penetralia Hebraicæ adyta sapientiæ veteri more novus novo cum anno Mystagogus divinitatis contemplatoribus monstraturus, PP. quod opportunam plurimorum eruditionem pretium operæ me sperarem habiturum, partibus non mediocriter meis gratulabar. Intelligebam enim Hebræis uberius è fontibus, quam Græcis ex Heliconibus hauriendam scatere sapientiam. Verum (ut præpostere sapimus mortales, qui de rebus excelsissimis humiliter demisseque sentimus) adeo delicato nobilissimarum fastidio

litterarum

literarum plerique laborant, ut illæ jam ad cognitionem perdifficiles, ad sermonem insuaves, ad usum pene inutiles existimentur. Ita vero iis obstinate ac religiose, modesta scilicet hominum natio, abstinent, ut uni ad illas, tanquam ad sancta sanctorum, sacro interpreti & magistro aditum accessumque patere putent satis, quas è vestibulo ipsi, atque e limine tantum, ut dicitur, veluti prophanum Iudæorum vulgus ex atrio, salutant. Præcocem igitur sperati fructus voluptatem ex injusto nata præjudicio justissima corrupit admiratio. Atque illud equidem admiror inprimis, quod aiunt, genus hoc sermonis ex intimis enixe præcordiis totius contentione spiritus inhalandum, si loquamur; magicis vero quibusdam portentosisque notis delineandum si scribamus; laboriosum esse ac molestum, ut neque animo percipi, neque ore proferri, neque manu possit exarari. Itane vero? Ergo primigenius ac nativus ille sermo, qui principe cum homine, & cum ipsa natus est humanitate, barbarus? quem teneri adhuc mundi aurora balbutivit infantia, durus? qui voluptatis in paradiso floruit, spinosus? quo præpotens Imperator ac legislator Deus homini sacrosancta jura præscripsit, contemnendus? quem cœli terrarumque amor ac deliciæ, divinus Magister Christus,

sub-

ſub cujus lingua mel & lac humano
generi eloquenter eliquavit, inſuavis?
quem denique in patrio illo ſempiternæ
felicitatis domicilio beatiſſimorum ci-
vium labium ſonabit electum, horridus
cuiquam eſſe poſſe videatur? Longiſſi-
me enimvero diſſonos inter Babyloni-
cis linguis Gigantes à feliciſſima patria
exulamus, qui vel patrium avitumque
ſermonem ita didicimus, ut etiam ab-
horreamus. Vos autem bono eſtote ani-
mo, quicumque animum ad has literas
adjeciſtis. A Non hic robuſtam in vo-
bis Alexandri calliditatem exigo, qui
peregrinam linguam nodo illo inextri-
cabili, cui priſca ſuperſtitio Aſiatici
ſpem implicuit Imperii nihilo putetis
minus nodoſam, impeditam, inobſer-
vabilem iis quibus tum Græca tum La-
tina ſyntaxis inhorreſcit, quæſtionum
ſalebris atque aſpretis; ut Hebræa qui
nomina & verba callide argute que infle-
ctat, Hebraice ſapientiſſimus ſit. Neque
vero in proferendis vocibus Demoſthe-
nis duratam calculis & lapillis patien-
tiam, certantemque cum maris fremitu
ſpiritum deſideramus. Equidem ridere
ſatis non poſſum ridendam nonnul-
lorum in iis, quæ ex ipſo gutture
petite vegetiore ſono efferuntur,
literis contentionem: ut non aſpira-
te literas, ſed animam penitus expi-
rare atque extuſſire videantur. Neque

tandem

tandem Egyptio ad scribendum pictore indigemus, qui supposititicias pro characteribus animantes laborioso lineamentorum ductu mentiatur. Quid enim quæso facilius esse possit, quam recto plerumque ac simplici linearum tractu quadratos charactetes ducere, nullo inter se vinculo colligandos? Hoccine igitur linguæ genus illud est cognitu obscurum, dictu barbarum, asperum auditu, lectu etiam (si Deo placet) horrendum? Quanquam eo usque ego Catonum importunam censuram admiror magis, qui Stoicis male intemperiis agitati, Hebræam literaturam homini Latino supervacaneam inutilemque austere ut censent, ita confidenter, tanquam ex tripode pronunciant: Frustra nos, inquiunt, gravioribus dedici disciplinis, in primulis minutisque ex eri sermonis elementis repuerescimus quæ ne dissono strepitu deblateraremus, avita veterum sapientum eruditio sacris in libris Latio lepore ac civitate donavit. O vocem majoribus ingratam, perniciosam posteris, omnium pariter exsibilationibus obruendam! Leviane sunt ac puerilia Hebræarum tyrocinia literarum? At suæ majores eruditioni authoritatique non mediocrem iis accessionem fieri arbitrabantur. Gravioribus debemur posteri disciplinis? At rerum complexa cognitionem omnium, ipsoque fœta Deo,

lingua

lingua graviſſima eſt. Hebræa Latine myſteria noſtratibus in libris legimus? Atqui parcum & malignum cognitionis fructum colligimus, Hebraice ſi neſciamus. Timide dicerem, niſi fidentem faceret Platonicæ philoſophus authoritatis Iamblichus Chalcidenſis; cujus ad Hebræam literaturam, quam ipſe barbaram, hoc eſt, peregrinam, vocat atque externam, honorifica illa pertinet in Phœnicum Theologia commendatio. Neque vero eandem, inquit, omnino ſententiam tuentur ac ſervant nomina in alienam transfuſa linguam; ſed ſuæ ſunt, ac peculiares cuique genti vocum poteſtates ac vires, quæ nequeunt aliarum gentium vocibus ſignificari: ut quamvis accuratiſſime explicentur, vim tamen eandem retinere non poſſint. Habent autem barbaræ voces ſua ex indole ponderis plurimum, arguta quadam ex brevitate non parum leporis, è verborum parca ſupellectile minimum ambiguitatis. Sed illa non minus conſonæ in rem noſtram graviſſima vox ejuſdem; Barbari ſtabiles in affectionibus, in verbis etiam iiſdem conſtanter perſeverant: quapropter Deo chari ſunt, eique grata afferant verba, quæ nulli hominum fas eſt quovis modo commutare. Hinc ſeverum Originis, ac pæne prætorium edictum, ne quis Hebræas voces alienam verſat

in

in linguam, sed suis notis sancte custodiat incorruptas. Adeo sacras Hebraorum literas universa colebat & callebat antiquitas, ut nequa eas lingua extera evulgaret, edici facile possit universis. I nunc, quicunque sacra volumina Hebraice imperitus evolvis, atque, instar Aquilæ magnarum alarum, ad medullam cedri provolasse te ac penetrasse gloriare, qui vix interpretem librum aliquem, & corticem rudi rostro momorderis. Jam vero permagni interest, utrum cujusque sapientiam nationis nativi sermonis è fontibus ebibas, an peregrinis lambas libesque de rivulis. Atque ut infinitos externarum non tam regionum quam disciplinarum curiosos exploratores omittam; Plato Ægyptiam Philosophiam longinquus hospes, non Athenienſi aliquo è fonticulo primoribus, ut aiunt, labris degustavit, sed liberaliter hausit ex Nilo. Nos vero sapientiores sapientissimis avis nepotes, obscurissima rerum arcana divinarum Hebræis penitus abstrusa latebris, per aprica Latii exposita credimus, atque obvia: sacris petenda Jordanis è scatebris, Latino frustra expiscamus in Tyberi. Non isti majorum sententia & consilium, quos inter Hieronymum, canæ jam eloquentiæ senem, Hebræa rudimenta balbutire non puduit divinas Bethlemis ad cunas: ut

mirandum

mirandum non sit, si Deum deinde personuit eloquentior; si turbulentissimis Christianæ Reipublicæ temporibus frequenti sacris super literis quæstione gravia ex ipso effata & responsa petebantur. Quænam enim enthea Deũ spelunca efficacius affiret, quam quæ Deum genuerit? aut quod eloquentiæ genus uberius atque amabilius, quam quo corporata sapientia locuta sit? Ut non Græco Platonis ore locuturus Deus, si deberetur iu terras, sed Hebræi locutus lingua jam delapsus, ad absolutam ipsius cognitionem nobilissimum sit ingenuis animis incitamentum. Quod si dolose docilis adulatio potest barbaros Domini non mores modo, sed sermones etiam condecere atque imitari; cur pia recuset imitatio voces & verba cum Deo habere communia? Atq; utinam, quando nos hæreditariam parentis optimi orationẽ grata veneratione piget usurpare, divinũ in patrimonium hostes nequissimi sacrilego ludibrio non involarent: præripitur nobis enimvero, præripitur paterna sacrosancti sermonis possessio ab hæreticis prædonibus, quo eruditam pietatem impie mentiri sacras adulterant literas, divina oracula profanant amplissima terrarum regna pravis opinionibus corrupta sceleri mancipant, statas solenneſque cæremonias refigunt, delubra sanctissimis religionibus consecrata

polluunt,

pol'uunt, in Vaticanum imperium ipſis vertendum Cœlitibus conjurati ſtolide debacchantur, noſtris nos telis & machinis oppugnant, ac more Gigantum infaniſſimi homunciones cum Deo bella ſuſcipiunt. At nos, generoſi ſcilicet paternæ religionis propugnatores, inermes quibus comitcus pugnemus armis, Latinas eminus petitiones conjeimus, quas parva illi declinatione callide malitioſeque effugiant. Et quiſquam eam literaturam inutilem dicat, in qua tantũ collocant hoſtes virium ad perniciem, tantum opis habemus ad ſalutem? Quid ſi bellicum nobis non ſit cum hoſte negotium? Paſcato etiam in otio eadem opportuniſſima erit, ceteriſque longe literis anteferenda. Quantum enim, quæſo, quæ principes habentur, Græca Latinaque eruditio ſuperſtitionis admixtum habent? quantum ſæpe obſcœnitatis? qualem illecebram turpitudinis? ut niſi cum ſociis Ulyſſis Sirenum ſcopulos cantuſque ſurdis auribus prætereaviges, voluptarium naufragium facias. Atqui nihil Hebræis divinarum literarum è fontibus non purum, non liquidum fluit: ex iis cum eruditione religionem bibes, innocentiam, ſanctitatem, quodque ſupra vorum, ac prorſus divinum eſt, ipſum hauries Deum. Hinc ad cæteras etiam linguas, quæ proxime ad hanc laudem accedunt, pretium corrivatur

ac

ac dignitas. Equidem siquid Græcas, siquid Latinas literas adamavi & colui, non eo præsertim erudito me lenocinio delinitum fateor, quo blandissime auribus animisque adulantur; sed eam ob causam animum ad eas contuli quod in Augustissima cruce Amoris melius quam Prætoris manu Hebraicis subscriptæ notis, vitale Regis extincti nomen ac salutem sonant. Hactenus admiratio proluserit apud vos mea. Siquid illa profecerit, ut literarum nobilissimæ colantur, tum vero muneri meo, publicæque, quam mihi proposueram, utilitati gratulabor. Dixi.

Hebraicæ Musæ;

Sive

De disciplinarum omnium Hebraica origine.

ORATIO XXX'.

IUbeor iterum peregrinæ linguæ interpres Romane præfari, qui, vestras, A. ne inconditæ orationis rusticitate aures inurbane offenderem, verecundo biennii silentio Latinam Harpocrati vocem consecraram. Nam quid mihi cum Musis, mecum ipse tacitus mussitabam, quæ mollissimis Græciæ Latiique cantilenis assuetæ, tota exhalatum anima Hebraicæ strepitum Synagogæ perhorrescunt? Sed corrigo me, &

& meo clam cum animo muſſitata conſilia palam in præſentia recanto. Aio igitur, Latinæ nihil accidere literaturæ congruentius poſſe, quam Hebræarum ſtudium literarum. Hoc ſi Latine perſuaſero, & Romanæ conſuluiſſe eloquentiæ, & jam olim deſertarum rediiſſe me Muſarum in gratiam exiſtimabo. Hebraicum ſermonem originem ac fontem eſſe reliquorum, vetus veruſque ſapientum ſermo eſt. Etenim primigenio congenitus ac gemellus Adamo cum fuerit, ut hominum ex illo, ita cæterorum ex iſto ſermonum fluxit numeroſa poſteritas. Et vero undenam debuit ad omnes nationes vocum varietas derivari, niſi ex ea lingua, cujus vel ſingulæ literæ, atque ipſa puncta pene ma hematicis minutiora divina eruditione uberrime ſcaterent? Ut mirandum non ſit, ſi hæc de ſcatebra rebus apta nomina univerſis emanarint, unde nomen Numini par exſtitit, quod quamvis quatuor literis breviſſimum [יְהוָה] in immenſum tamen divinitis orbem aptiſſime quadrare videtur. Quanquam parum fuerit divinæ linguæ mera rerum vocabula ſtrepere. Quidni ſcientias nobis omnes profuderit, quæ Deum ipſum ſcitiſſime ſonuit? Poſſem id ego pluribus demonſtrare, niſi compertiſſimum eſſet ſacros Hebræorum libros eruditione plane omni affluere,

fluere, quam curiositas erratica plurimorum, omisso fonte, Græcis Latinisque in rivulis consectatur. At quanto labore eam tandem unam *Socraticam scientiam assequitur, ut nihil sciat? Novum hic habeo, & pene incredibile afferre, credendum tamen, quia factum est. Ille Romanorum Græce Latineque doctissimus M. Terentius Varro, * qui Lactantii præconio tam multa legit, ut aliquid ei scribere vacasse miremur, tam multa scripsit, quam multa vix quenquam legere potuisse credamus; ille, inquam, vir tantus ingenio, tantusque doctrina quod Hebraice nunquam nec Chaldaice legerit aut scripserit, in ipsa patria lingua interpretanda lapsus est non semel. Utinam hoc à me accusatorie potius quam Latine diceretur, ne sapientissimo viro certissimam erroris notam necessariæ linguæ insciitia inurere videretur. Verum aperte atque ingenue fateri me jubet id quod res est severa quidem, at vera* Josephi Scaligeri, hominis de eruditione melius quam de religione censentis, censura illa; *Sæpe labitur Varro peregrinarum ignoratione linguarum.* Vestrum hic appello prudens erudi tumque judicium, A. Quis enim, ut unam è multis ab oriente natis

* *Diog. Laert. in Socrat.* * *L. 1. c. 6. Inst.*
* *Inconjectan.*

Latio

Latio vocabulis vocem afferam, quis, inquam, veſtrum falcis nomen non à חרב *falqa*. Hieroſolymis quoque falcem ſonante. cum eodem Scaligero, verius quam à farre cum Varrone deducat? Prudenter ſane Græciæ oraculum Plato, ut ſapientiſſima reſponſa redderet, Græca Hippocrene relicta, Hebraicam ſapientiam Abrahami peregrinatione corrivatam Ægyptio bibit ex Nilo. Tanti eſt Hebraicæ linguæ non contemnere ſtudia, ex quo fonte omnium promanat eruditio nationum. Jam vero ſiquis hujus patriam fontis exquirat, dignam habeo divino fonte oſtendere terreſtris Paradiſi amœnitatem. Hic ille tam ſuavis erupit, ut ipſe primos hominum parentes Hebraice allocutus præguſtarit Deus: tam uber effluxit, ut quadripartito illo ejuſdem Paradiſi fluvio uberius omnium ſeaturigine ſermonum terras irrigarit univerſas. Quid jam ſupereſt, niſi ut eruditionis fontem erudito cœtu coronemus? Muſas, cœli filias, hoc eſt, cœleſtes intelligendi atq; eloquendi facultates, Græcis montibus fontibuſq; vetus fabula aſſixit, atq; affixit, quod altiſſima eminere ſapientia, quod uberrima ſcatere eloquentia Græcia crederetur. Atqui nobiliſſimũ planeque celeſtem in terris diſciplinarũ chorũ quas ego quoq, priſcis una cum ſapientibus bona cũ venia veritatis, fabuloſo

nomine

nomine Musas appellabo, non ad præ-
rupti montis in hospitalem horrorem
exulasse, sed amœnissimum in hortum
voluptatis convenisse, non caballino
fonte labra proluere, sed hoc divino
fluvio ingeniosam sitim explere solitas
esse crediderim. Ubinam enim terrarum
cœli filiæ, quam terreno in Paradiso
decentius hospitentur? Igitur suavis-
sima Musarum eloquentia principem
suavitatem Hebræo large de fonte po-
tavit, quod illo in loco, in quo florum
formositate pulchrius hominum ver-
naret felicitas, fontium perennitate
uberius Hebraicæ fluxit facundiæ suavi-
tas, quæ ad beatissimæ regionis amœni-
tatem cumulandam alio quovis aptior
sermone providentissimo artifici Deo
visa est. Et quisquam dubitabit pro-
pitias Latio Musas è Paradiso, quam è
Parnasso melius evocari? dubitabit La-
tina commodius ingenia Hebræo fonte,
quam Romana litora Hetrusco flumine
irrigari? Neque vero aliunde Musas ad-
esse nobis decebat, quam è Solis Orien-
tis ora, unde Musarum Dux & Præses
Apollo liberaliter affulget. Ut ineptum
atque absurdum nemini videri debeat,
si easdem in Arabia obvias Osyris habu-
isse dicatur. Quinetiam (quod jure no-
bis hæreditario inter ærumnas lætan-
dum est) quandoquidem procul exsu-
lat à ligno vitæ humana mortalitas, in

oppor-

opportuniorem Calvariæ collem, ubi vita ipſa ſtabilem trabalibus clavis ſedem fixit, Hebraicæ Muſæ tranſmigrarunt. Melior hic è Nazareno flore Paradiſus, atque hortus voluptatis eſt. Hic etiam aſſluit non una tantum, ſed quinque de ſcatebris ſapientiæ perennitas, quæ tamen non Pegaſei ungulam equi, ſed amantis Dei cor ſapiat; quæque ſanguineo purpuret colore, ſive quod Rex effudit, ſive quod amor eſicuit. Hic tandem ut neceſſarias imprimis linguas, quo propagatæ nexæque ſunt inter ſe ordine ac ſerie, divina nos doceret ſapientia, ſuum nobis regale nomen legendum propoſuit Hebraice, Græce, & Latine. Dixi.

Hebraicæ Literaturæ ſecuritas;

Sive

De arguto dicendi genere uſurpando.

ORATIO XXXII.

SAtis ſuperque multa jam annis ſuperioribus pro Hebraicis literis: pro me hodie pauca dicam, Auditores. Fatebor ergo Romane, quare homo Hetruſcus libens Hebraice loquar. Atqui perſpicaciſſimus, credo, aliquis cogitatione jam proſpicit, ac meæ mihi præmonſtrat peregrinæ cauſas voluptatis. Delectaris, inquit, homo minime laborioſus

borioſus barbaris iſtis obſoletiſque literulis; ideoque divinas frequentiſſime prædicas: ut in breviſſimo docendi per ſemihoram labore diuturnæ quietis invidenda nactus alcedonia, vulgatiſſimam atque ipſis decantatam paſtoribus, laudem illam tibi vendices, ac magnifice vendites, * *Deus nobis hæc otia fecit.* O perſpicacitatem inſigniter luſcam! cujus ea palmaris hallucinatio eſt, ut ſenile negotium otium ipſi puerile videatur. An tu otioſi hominis leviſſimam occupationem arbitraris, eum, quo, Deus ipſe ſit elocutus, docere ſermonem, ut homines divine loquantur? Enimvero, dicat alius, non ejus iſta ponderis Hebraica virga eſt, ut eam præferens vel trabalem Herculis clavam adverſus Hebraicarum monſtra difficultatum, vel arboream Polyphemi pedum, ad moderandum Hebraice balantem gregem, ægre tibi ſuſtinere videaris. Quin potius te magnificis verbis caduceatorem facis, ipſo Mercurio efficaciorem: quod unum ille Argum unius vitulæ oculatiſſimum cuſtodem, ſomnifero caduceo ſemel conſopivit; tu vero virga Hebraico murmure medicata ſomnum inter atque omnium oculos Auditorum fœdus ac pacem quoti die concilias. O ſales, ſi plus ſalis h

* *Virgil. ecl. g.* 1.

berent

berent, non insulsos! O valentem virgatorem, qui fragili virgula solidam potes Hebraicæ sapientiæ gloriam infringere! Tu virgam istam e profana fabularum sylva nullum in usum fructumq; præterquam ad risum & ludibrium, natam putas? Quin eam fateris atq; admiraris, è sinu sylvestris matris avulsam, divini repente sermonis magistram, atque (si cum fabulosis conferre licet) Dodonæa quercu verius vocalem evasisse? Quin decentius eandem Mosaicæ virgæ quasi gemellam suspicis? quod hæc etiam efficaci verbere lapidem scatere doceat, non optatissimæ quidem aquæ repentina copia, sed nobilissimæ literaturæ erudita perennitate. Pudet jam istos in re seria nugatores audire diutius. Erit aliquis fortasse, qui prudentius existimet, idcirco medio me in Latio Hebraicis vocibus delectari, quod exteræ voces hominem, hæ Deum sonent. Id equidem causæ, non diffiteor, non ea me tamen una à nostratibus ad externa verba revocavit. Quis ergo tandem iste sit Hebraicus magnes, qui duriorem ferreo cognomine indolem arcanis nodis trahit ad sese? Ad insolens responsũ aures animosq; arrigite, Auditores. Hebraicis Latina posthabui, ut gauderem minus, & minus dolerem. Animadvertitis, opinor, quo vergat oratio. Sic est, Malui non intelligi, quam non

probari. Nam si mea vox tonitru sonet eloquenti, quis scit, an illo strepitu exciteturStoici supercilii Brutus aliquis, eamque quam nos eloquentiam vocitamus, ipse, ut olim in Tullio. Asiaticam loquentiam appellet, plebi quidem tonantem, ac senatui obstrepentem? Neque enim ex iis sum, qui nimium sibi placent; ut mihi temere persuadeam, probaturum in me Brutum, quod in Ciceronem damnarit. Largi quondam Licinii liber, crudeli titulo Cicero-mastix, Ciceronem dicaci libertate laceravit. Et spero ego eadem mastigiæ Licinii licentia eloquentiam meam, tanquam Tulliolam aliquam, suo cum parente Tullio non vapulaturam? Sin autem, ut Licinios placem, ut Brutis placeam, tumidum rotundumq; sermonem in acutum concisumque extenuem, male metuo, ne innoxiis acuminibus immerito irritati docti erabrones, in id genus dicendi suos vicissim aculeos exserant, quibus, si non corpus, at certe nomen gravissime saucietur. Quid si se unis contenti in cæteros ausseri, ætatis nostri Aristarchi festivas argutias consectantem me de puerili levitate accusarent? Satis ne defenderent oratorem illi ac patroni disertissimi, sive apud Græcos Hyperides * molliter acutus,

* *Aul. Gell. Noct. Atticar. l. 17. c. 1.* * *Cic. Orat. ad Brut. Quint. Instit. lib. 10. c. 1. & 5.*

sive

sive apud Latinos Tullius lepide argutus? quorum uterque apud optimos judices non modo levis non est habitus, verum etiam faceto lepore profligatissimas causas felicissime peroravit. Testem produco Tullianæ urbanitatis ipsam inimicorum calumniam, qua facetissimus Consul scurra consularis maligne nominabatur. Atque utinam in magnitudinis justæ volumen à Tulliano liberto collectos lectissimos Tullij sales, per corrodentem & corradentem optima quaque vetustatem, habere nostro seculo liceret. Sperarem equidem nonnullorum judicia iisdem salibus posse condiri. Quid si præterea isti acti temporis laudatores veteris eloquentiæ aculeos commendarent, quod pura nitidaq; elocutione aurei animos amabiliter pugnant, recentis vero spicula brevitatis improbarent, quod corrupto degenerique sermone plumbea odiose aures vulnerent? Satisne aurea probarentur, quæ sapientissimis nostratis auri æstimatoribus gratissima semper acciderint? Liceat hoc loco per humanitatem vestram, Auditores, quod à Latinis factionibus ad Hebraicam pacem perfuga vere sentio, impune profiteri. Equidem sic existimo, dicendi formã orationis magnitudini congruere debere; ne ridicule, ut dicitur, major pede sit calceus. Vbi campus aperitur, explicatis effusisque verborum agminibus pugnet

ac triumphet eloquentia: in angustissimis vero thermopylis, coacto acuminum cuneo ad victoriam irrumpat animorum. Monet adstricta numeris quid soluta facere debeat oratio. Illa enim in longo poemate profuse canora luscinniam sonat: in brevissimo autem epigrammate stricte minuteque arguta figit aculeum, ut mel insinuet eruditæ suavitatis. At at, bonum animum habete, Mathematici. Illam adhuc irrepertam quadrandi circuli rationem aliquis tandem Rhetorum excogitavit: siquidem ad ea quæ brevitatem exigunt acutam, oris rotundi verbosum hiatum quadrare arbitratur. Quid hoc artis est, † à lippo etiam poeta non sine irrisione perspectæ ubique cupressum, etiamsi locus non sit, importuna simulare velle pictura? Si naturam, si artem consulas, nihil utraque magis exemplo suadebit suo, quam delectantem unice varietatem. Humani vultus etiam in gemellis omnino gemelli ac similes non sunt. Pictæ tabulæ pretiosæ habentur unius dissimillima imitatione naturæ. Et velint censores isti castigatoresque linguarum unum ab omnibus exigere sermonem? Quis, amabo, vestrum eam amet in hominum cœtu similitudinem, qua mortales ad unum omnes turgidæ orationi germanissimi doliant

† *Horat. in Art. Poet.*

ventri

ventris obesitate sint Bacchi fratercúli? At sermonum unus optimus & pulchertimus est Hisce igitur authoribus, & judicibus, pictarum pleræque tabularum, quamvis probabili artificio elaboratæ, quod Apelleæ non sunt, pessimo flammarum in lumine collocentur: humanorum plerique vultuum, quamvis admirabili Naturæ ingenio perfecti, quod Nireum non referunt, carnificis ferro dedolentur. Verum esto, non censeatur optimum ac pulcherrimum dicendi genus, quod rebus ipsis accommodatum est; sed quod istis videtur. Ex re tamen ipsorum esset arguram hanc, ut ipsi appellant, barbariem tolerare: ut eorundem urbanissima oratio, barbaræ compositæ, pulchrius emineret. Væ tibi, Plini; væ vobis, cæteri minorum gentium panegyristæ, si hac ætate viveretis. Ad horum enim arbitrium argutissima lingua præcisa, nutibus & manibus loquendum foret. Tibi vero, sententiis quam verbis eloquentior, Seneca, * nisi placidæ mortis vetus optio sanguinem elicuisset, concisæ in minutos numeros orationis recens pœna venas omnes immisericordiæ incideret. Atque hic sane vehementer admiror, ex iis ipsis, qui pressæ orationis acumina passim improbant, non paucos & acute dicere, & videri velle acutulos. Atqui serviendum tem-

* *Tacit. Annal. l. 15.*

pori est, inquiunt, quod istam lenocinantem auribus animisque dicendi corruptelam amat. Cur ergo vestro, integerrimi Judices, exemplo cæteris peccare non licet? Non enim crediderim, modestissimos homines adeo sibi pulchros esse, ut omnes ipsis displiceant, atque omnibus placere se putent. O immortali dignam præconio præpropti Stephonii eloquentiam! quam in concisæ dictionis arguta textura scite laudanda sine invidia profusam experti sumus. Adeo maxima ingenia non suæ tantum, sed alienæ quoque gloriæ capacissima sunt. Quare tam liberalis eloquentissimi viri eruditio non longe petito agrestis laureæ præmio, sed nativo Stephoniani nominis honore jure coronata est. Sed quo me improvidus provexit ardor adversus æquissimam nostrorum Judicum sententiam? Quid mea interest Latinitatis aculeos tueri, ut punctionibus pateam, qui sine spinis innocentem Hebraicis in hortis jucundissimè decerpo rosam? Quamobrem ignoscite, si qui adestis, Judices: atque hactenus defensa, maledictis & conviciis infectantem jejuni vitia sermonis libentius audite. O mendicitatem tam odiosam, quam voluntariam, quæ ditissimo in emporio Eloquentiæ verborum inopia laborat! O ridendam in senibus infantiam, quæ sub diurna nutrice facundia nondum expedite dicit

dicit

dicit effari! O inauditam avaritiam, quæ Laconica ſibi brevitate fauces præcludit, utparce aerem in verbo profundat! O veſperum aculeis aculeatæ dictionis ſpicula moleſtiora, quæ non aures modo, ſed animos etiam adeo pungunt & fodicant, ut auditorum vulnerata atque exulcerata cavitas in tubera intumeſcant! O incommode præacutis ſenſiculorum feſtucas, ad unum illud aptas, ut obvios delicati lectoris oculos vel configant, vel effodiant! O barbaræ crudelitatis facinus inexpiabile, quæ ſuavitate coloris ac membrorum apta compoſitione pulcherrimam humani generis patronam, eloquentiam, delumbat, atque in minutiſſima fruſta conſcindit! Quamnam autem vobis petnicioſi acuminis amantes oratores, dignam excedram imprecer, præter denſiſſimum ſpinetum, unde acutiſſime peroreris? Satiſne dixi? Satiſne patefeci Latini fori, ſuper nomine ac verbo tumultuoſe digladiantis, turbulentam & miſeram conditionem? O felicitatem Hebraicæ ſynagogæ, in qua pacata ſunt omnia; cui nomen fecit non tam hominum conventus, quam conſenſus animorum! O vos beatiſſimos, qui forenſem & contentioſam Latinorum linguam cœleſti divinoque Hebræorum ſermoni poſthabentes, in exilio terrarum patrio cœlo jam aſſueſcitis. Auditores mei! O me contra

cæterarum linguarum morsus unius Hebraicæ linguæ præsidio munitissimum: qui, nisi intelligor, nisi placeo, si barbarus videor in dicendo justissimam habeo comprobandamque omnibus excusationem, barbariem illam dicere me, quippe qui Hebraice loquor. Dixi.

Stylus Hebraicus;

Sive

In hostes brevitatis.

ORATIO XXXIII.

SOlent juniores ac tyrones Latinitatis magistri, magistratu inito, suam de orationis longitudine sententiâ longius præfari. Ego vero nec juvenis, nec tyro, alieno strepitu ex annuo silentio excitatus ac prænonitus, sine juvenilibus ampullis & sesquipedalibus verbis perbrevē, atq; ideo fortasse non injucundâ, certe non intempestivâ de stylo Hebraico disputationem instituam. Injuria hic aliquis mihi adolescentior Cato succenseat atq; exprobret, quod hujus authoritate loci levius argumentum perorandum susceperim. Etenim si deceret ex hoc loco Hebraicarum literarum prima elementa cum elementariis senibus sæpe balbutire: cur ex eodem optimam dicendi formam semel eloqui dedeceat? Atque illud inprimis hodie mihi lætan-

dum

dum esse gratulor, quod, ut multos defendet, ita neminem eminus comminuse stylus hic noster vulnerabit: nihil enim Latinæ intereſt æmulationis, utrum Hebraica oratio prolixitatem amet, an brevitatem. Quod ſi graviſſimæ Philoſophorum nationi decorum eſt, preſſæ diſputationis dialecticis pugnis ſonoram & implacabilem pugnam pro veritatis nunquam adhuc compertæ trophæo ampliſſimo atque turpiſſimo quotidie pugnare: quidni liceat homini Muſis humanioribus initiato, ex Rhetoricæ palæſtræ inſtituto explicatæ dictionis palma, adverſantem repugnantemq; amicorum ſententiam ſemelatq; amiciſſime depalmare? Si quem autem nimis tenera cute auditorem innocentiſſima verba confixerint; næ iſte dignus eſt, cujus aures Hebraicæ cotis annuo attritu occalleſcant. Antiquiſſimus & principe cum homine, ſive cum ipſa humanitate natus, eaque de cauſa univerſæ hominum poſteritati hæreditaria alacritate diſcendus, Hebræorum ſermo, ſeipſo deinde nobilior, à pulcherrima origine tranſcendit ad inacceſſam Divinitatem: nam Dei cum loquentis voce, tum infantis imitatione diviniſſimus eſt. Ergo quemadmodum, quod cœlum ac terras implet, divinum Verbum ad puerilis corporis breviſſimam periodum ſeſe contraxit, ut ad hominum captum e-

oquens a moris immenſitatem ſui amabili compendio doceret: ſic Hebraicus ſermo, divinæ ſpecimen eloquentiæ, ſententiis quam verbis fœcundior, præſtabilius eſſe monet paucis multa complecti, quam multis pauca, ſeu potius nihil, præter unam, ſeveris auribus abſonam atque abſurdam, Aſiaticam loquacitatem. I nunc, & longiſſimæ orationis cantilenam ad tædium ac ſomnum uſq; auditorum produc, ſuperba mortalium garrulitas: cum Deus hominem ſonans adeo brevitatem adamarit, ut etiam ad arguendos verboſiſſimos homunciones ſapientiſſimum Verbum infantiam induerit. Atqui ſuis capta membris, & Iudæo ſimilis videatur circumciſa, brevis oratio. Væ mihi, væ vobis, æquales mei, qui, quod gigantæa ſtatura non ſumus, capti membris & mutili ſumus. Miſeret me tui, Magne Alexander, quod furti reus manifeſto teneris, quippe qui Magni cognomentum uſurpaveris, Rhodio Coloſſo eorum judicio debitum, qui rerum magnitudinem mole, non virtute, metiuntur. Quare, ut par pœna palmare ſcelus conſequatur, ab iſto, qui totam Aſiam leviſſime obiiſti, * corpuſculo, Alexander Puſillus inpoſterum appellaberis. Equidem non video, cur non poſſit à me de habitu orationis veriſſime prædicari, quod à nobiliſſimo

* Quint. Curt. l. 6.

poe-

poeta de ſtatura hominis decantatum eſt, * *Majorem in exiguo corpuſculo regnare virtutem.* Cui Livius, cui Virgilius concionabundi, quo breviores, eo vehementiores, duo fulmina eloquentiæ, ad inflammandos ac tanquam de cœlo tangendos animos, efficacis impetu brevitatis contorta non videantur? Et Virgilium quidem eſt qui Tullio præferat, quod hic una præſtet facunda copia, omnia ille multiformis eloquentiæ genera complectatur. Mihi vero ea præterea laude idem videtur excellere Virgilius, ut paucis hic peroret, quæ pluribus Tullius. Quid Criſpus Saluſtius, Romanos inter non hiſtoricos modo, ſed oratores etiam clariſſimus? Nonne Ciceroni verius frugalitate dictionis, quam licentia vitæ adverſatur? Nemo, ut opinor, iſta non vere, ſed veteratorie dici criminetur, niſi is cui frugalitas odiota ſit. Sentio me ab iis, qui ſe cognatione facundiæ M. Tullii, Quintos fratres, vel Ciceronis filios, vel etiam Tullolas exiſtimant, in judicium vocari, atque alterum ob Tullianam eloquentiam mutilatam obtruncatamque M. Antonium appellari. Unum hic enim vero tuum, M. Tulli, cujus hoſtis falſo inſimulor, eloquentiſſimum innocentiæ meæ patrocinium imploro. Bene eſt: meam cauſam ſuſcipit, atque adverſus obtrectatores patronus opti-

* *Stat. Theb. l. 1.*

mus

mus ſic defendit: * *Cum ſit*, inquit, *oratio mollis, & tenera, & ita flexibilis, ut ſequatur quocunque torqueas; & natura varia, & voluntates multum inter ſe diſtantia effecerunt genera dicendi Flumen aliis verborum, volubilitaſque cordi eſt, qui ponunt in orationis celeritate eloquentiam Diſtincta alios & interpuncta intervalla, moræ, reſpirationeſque delectant. Quid poteſt eſſe tam diverſum? tamen eſt in utroque aliquid excellens.* Audiſtis, Judices, ipſius Tullii cum copioſam, tum preſſam dictionem eximia laude ornantis, ingenuo me teſtimonio à læſæ calumnia eloquentiæ abſolutum. Audite præterea Tullio ſubſcribentem, & ſuffragantem mihi, nobilem eloquendi magiſtrum, * Quintilianum. Sic ergo patrocinatur: *Senibus convenit preſſum genus, & mite, & limatum, & quale vult intelligi Cicero, cum dicit, Orationem ſuam cœpiſſe canescere.* Veſtrum jam eſt mendaciſſimos rabulas ad Pythagoræ ſcholam relegare, ubi ſapientis eſſe diſcant, diuturno ſilentio præmeditari, quæ tandem parce vereque dicantur. Quanquam autem plena ſucco & ſanguine dicendi brevitas præfertur à me prolixæ ac loquaculæ orationi: non eo tamen inficias, profuſam eloquentiam quandoque

* *Orat. ad M. Brutum.* * *Lib. 11. Inſtit. cap. 1.*

op-

opportuniſſimam eſſe, ſive cum præſcripti ſpatium temporis patitur, ſive cum rude vulgus imperitamque multitudinem alloquimur, cujus pinguiſſimæ Minervæ ſæpe eadem inculcanda ſunt, ut ſemel hæreant. At vero cum apud homines eruditione ſapientiſſimos, authoritate maximos, curis occupatos, negotiis impeditos, intra breviſſimi temporis anguſtias dicendum eſt; quis, quæſo, locus ſit longiſſimis recentium Græcorum orationibus? Senes enim & prudentes viri malunt ſibi res dari, quam verba. Quare ſatis demirari non poſſum eorum confidentiam, qui, nulla temporum, nulla perſonarum habita ratione, tanquam ex tripode pronuntiant, orationes quaſcunque impendio vocales eſſe debere: ut præ illis Architæ crepitaculum & Citeria muta ſint. Non deeſt, qui præcones iſtos officioſiſſimos, in recitando pro longitudine orationum Senatuſconſulto, non tam ſibi, quam rerum novarum cupidis hominibus morem geſſiſſe ſuſpicetur. Eſt, cui ſimilius veri videatur, eoſdem vocaliſſimos declamatores ex animi ſententia longinquæ ſocutioni ſuffragari ſolitos, propterea quod callida brevitate perſuadere neſciant. Ego vero humanius ſentio, ab humaniſſimis prolixæ dictionis patronis & laudatoribus ad longas orationes non viros verborum parciſſimos, ſed pueros, hoc eſt, Muſarum

picas

picas, prudenter incitari; ut indomitam garrulitatem. † *studiumque immane loquendi*, publice declamando, quam privatim garriendo, commodius defatigent. Sin autem fallor, atque idem à vitis, quod à pueris, dicendi genus recentes logodædali exigunt; quænam est ista humanioribus indigna studiis inhumanitas, in hominum jugula invadere, ut ipsis liberam mancipiis vocem pro suo isti arbitratu exprimant; ut exhaustis jam viribus senes cum diuturnæ orationis anhelatis verbis fugientem animam, extremumque spiritum citius exhalare cogant; ut pariter laudabilem in sermone atque in victu parsimoniam declamatoria impressione jugulent? At O miserum Phrygem me, qui sero animadverto argumentorum Achillem pro altera oratorum procera Helena, pro longa nimirum orationis strenua lingua beligerantem! Actum est. Fuimus Troes. Ecce jam horribiles machinas, equo Trojano vastiores, admovet: ecce illa septem orbis terrarum miracula, enormi magnitudine pertimescenda, pro maximis orationibus in nos Laconum fraterculos conjurato impetu arietant: ecce, miraculorum maximum, Roma imperatrix amplissimo murorum ambitu admirandarum orationum molem metitur ac præcipitat: ecce tandem Romanarum Regina cla-

† *Ovid. Metam. lib.* 5.

carum

carum, cloaca maxima, sibi pares declamationes anhelans, in pygmæi sermonis artifices minaciter hiat ore rotundo. O lutulentum, imo luteum argumentum, quod adversum nos Tulliano † proverbio Arcem facit ex cloaca! Enimvero timeo, ne tibi Hebraica brevitas, longissimarum periodorum grallæ induendæ sint: ut sublimis & gravis, ipsisque hostibus, nempe longurionibus, seu longuriis, æqualis incedas. Tu tamen cave, ne, grallatorii gradus fastu facile vacillante, in cloacam maximam præcipites, in cujus luto sordibusque grallatorum plerique ridiculum fecere naufragium, id est, sese penitus eloacaverunt. Sed pudet eum isto Achille non congredi, ne semiviro Paride, qui tamen Achillem vicit, timidiores esse videamur. Aio igitur multo præstare, orationes floreis fasciculis, quam cloacis maximis, esse similes: neque opus esse prodigiosæ magnitudinis miraculis septem octavum addere portentum, colloleæ pueritatis dictionem, quæ, quo diutius obstrepat, eo magis vel impatienter, vel somniculose audiatur. Illud ad extremum ex divino oraculo subjicio, † Non defuturum in multo sermone peccatum; imo affuturam abunde stultitiam. Quod si brevitatis hostibus justa placet ac tempestiva, quam nos æque commenda-

† *Cic pro Planco.* † *Prov.* 10. *Eccl.* 5.

mus

mus, orationis longitudo, næ mensores isti lippire mihi & excutire videntur, qui mediocritatem auream rebus immensa mole memorandis comparatunt. Sentio, jam profligato erudito duello, pleroſque veſtrum, Auditores, ſi non voce, at certe animo, qui pluris eſt, ex veteris theatri plauſu, Hoc habet, exclamare. Corruit enim, corruit gladiatore importunius, Achilleum argumentum, Achillis inſtar, pedibus, id eſt, qua parte conſiſtere debuit, invalidũ & caducum. Triumpha jam Hebraica breviloquentia, & gloriare, hoc tibi proprium, imo cum Deo in corporis humani anguſtiis incluſo commune decus eſſe, ut capaciſſima contractione totius immenſitatem ſapientiæ complectaris. Quamobrem qui tua tibi decora non invidet, cum ſapientiſſimo præcone Hieronymo prædicet *ipſam involventis Divinitatẽ voluminis tui paginas tam myſticas, quam ſuccinctas, & breves pariter & longas eſſe; breves in verbis, longas in ſententiis: ſingulis quoque vocibus totidem oracula enunciari, ſeu potius in unoquoque verbo infinita latere myſteria. Tantum igitur inter productum conciſumq; ſermonem quantum ab humana divina diſtat eloquentia: utque Divinitate infinitum Verbum ad Humanitatem con-

* *Epiſt.* 103. *ad Paul.*

tractum,

ractum, miraculorum omnium ipsa contractione maximum est; sic animæ magnæ plena dicendi brevitas septem illis molibus vastissimis quidem, sed ad diuturnitatem admirationis anima vitaque cassis ac simul vetustate simul oblivione jam dirutis, vivaci admirabilitate antecellit. Non possum hic mihi temperare, quin exclamem, O luscos admiratores, qui maxima solum corpora suspicitis, quod sola illa despicitis, cum tamen prima oculorum acie longe majora in minimis rebus miracula perspiciantur! Una de plurimis, iisque jam pervulgatis, in * rem nostram eminet Homeri longissima Ilias, in brevissima membrana, quæ nuce includeretur, ita scripta, ut flexanima eloquentia fœtæ breviloquentiæ ingeniosum prodigium adumbrasse videatur. Sed cur ego imprudens contractam ad nucis nucleum Homericam Iliadem, coactæ in pauca verba eruditionis maximæ unicam & principem imaginem propono? Illa, illa debet à me præferri pulcherrima contractio, quæ Dantis Algerii profusam comœdiam humanum vix unguem superante codice tam feliciter clausit, ut non vulgaris nucis & capiri & gloriæ noxia umbra, sed Ursinæ Rosæ juxta glorioso atque nobili complexu protegatur. Adeo excellit ac regnat GRATA BREVI-

* *Plin. l. 7. c. 21. Solin cap 6.*

TAS,

TAS, ut formosissima florum Regina, Rosa, sese illi vertat in coronam. At quomodo repente versa es in spinetum doloris corona voluptatis? Quomodo immortali vita dignissimi floris purpuram funebris pallor infecit? Gravissimam jacturam apertius lamentabor. Quomodo, cum maxime virtute gloriaque vernares, defloruisti Romanæ flos amœnitatis, Alexander Cardinalis Ursine? O me infelicem! Tuo ex obitu peracerbo habeo in rem meam appositum quidem, sed miserabile argumentum. Si nimirum ipse potuisti plurima præclare facere brevi sime vivendo; cur non possimus ipsi multa laudabiliter comp'ecti pareissime dicendo? Nunc jam desino mirari, quod compendiariis orationibus meis mirifice delectareris vivus, quibus moriens vitæ compendio suffragaris. Ut brevem esse, Rosam redolere intelligamus. Possem adhuc sexcenta breviter laudatæ brevitatis ornamenta subjicere. Possem tam vere, quam splendide affirmare, pretiosas & gemmeas orationes gemellas esse gemmarum: quod utrarumque immensum pretium nitida brevitate continetur cum exteri vulgares lapides, longi sermonis ingentes imagines, in scopulos & montes extuberent. Possem quoque istis, qui magna solum aut immodica, hoc est, Maximini caligas demirantur, exiguam illam ex ferro Norimbergensem

bergenſem muſcam, ingenti pridem artificio ad volandum revolandumque animatam, obtrudere: ut, qui humanæ rationi obſtinate repugnant, muſcæ improbitate vincantur. Sed finem facio, ne in oratore longior oratio. Dixi.

Ætas Florea;

Sive

De toto anno cultis floribus vernante.

ORATIO XXXIV.

VOs quoque, communis amor, & cura gratiſſima, hortenſes flores, dum totius anni vices perpetuo vere coronatis, ferrei temporis deterſa rubigine, novum ſeculum florei nitore nominis coloratis. Inter flores nimirum regnare decuit regias *Apes Barberinas*, quarum mel *Urbanitas* eſt. Age igitur, in hoc florum regno exornandis debita floribus audacior efflorescat oratio. Florentis hoc ingenii felix inventum fuit, ut ferreis moribus ætas decolor florum cultu reflorescceret. Horum ergo de populo pulcherrimo agreſtes colonias urbanos in hortos hoſpitalis deduxit urbanitas. Decuit enim beneficos floridi ſeculi conditores civitate donari. Quæ jam eloquentia coloribus exprimat eruditi artificio multiplici elaboratam hortorum pulchritudinem, ipſis idcirco, quibus parata eſt, æmulam floribus, ut

pulchr

pulchri hoſpites pulchre habitent? Quænam oratio callida eloquenti filo percurrat areolarum Dædalea clauſtra, ideo flexuoſis anfractibus implicata, ut fugaciſſimæ florum formoſitati labyrinthum & moram faciant. Neque vero concedit hortorum amœnitati nobilitas colonorum. Fuit illud tempus, cum vix è primariis viris unus Perſarum rex, iſque prudentiſſimus, Cyrus, regias inter curas hortuli cultum reponens, florentiſſimo inter flores manu ſua ſatos imperio Lacedæmonium apud Legatum gloriatus eſt: Atqui hæc Ætas florea quam multos profert ex omni nobilitatis flore feliciſſimos Cyros, qui præſtantium florum odorata regna veteribus floridiora moderantes, veteris illam Cyri laudem laudabilius uſurpant. Hi manu noſtra ſunt ſati. O manus urbium felicitati pares, quarum felici contactu non modo terra, ſed ipſa etiam felicitas urbana floreſcit! Hic enimvero mirari non habeo, quare orbis terrarū imperatrix cæteris magis urbibus florum cultu floreat Roma, cum ſubacto cuitoq; Imperatori ſe manibus ſolo floridum ſibi ſternere ad gloriam iter, vel à Cincinnatorum uſque Dictatorum antiquitate, Romanum ſit. Exire jam ad vitæ gloriæque lucem, terræ quidem filii, ſed altricis nobilitatis adoptivi. Ipſum publicæ lucis decus, quandoquidem fi. mmæ tum

Græco

Græco nomine, tum nitida ſpecie fulgetis veſtro fulgore provocare. Cum ſole ipſo clariora cœleſtibus terrena ſidera interdiu micate, ac diem geminate. In hortenſibus theatris, externæ formoſitatis victores, vobiſcum ipſi formoſiſſimi fratres domeſtico certamine de forma dimicate. Diſcolores inter hortorum ſcenas, ſimul florentis, ſimul defloreſcentis mortalis pulchritudinis utilem fabulam date. Exemplo melius veſtro, quam alieno carmine illud monete, *Nimium ne crede colori.* Vernis veſtris coloribus perpetui veris novam felicitatem expingite. Bene eſt. Audiſtis blandam vocis illecebram, adhuc magnæ matris abſtrahi viſceribus floriduli pupuli. Ecce jam voci votoque reſponſuri, materni ſinus gravem præmaturo egreſſu moram rumpitis. Jam virides inter foliorum faſciolas inſolitam ad lucem conniventia capitula ſuſtollitis. Jam vitam, quam nos ærumnoſam nobis natalitiis lacrymis præſagimus, lætiſſimam vos diducto decenter ore à riſu inchoatis, & hiante ſemper labello renidentes, dum vivitis, ridetis. O vos beatos, quorum vita riſus eſt! O riſum efficacem, quo totus annus exhilaretur! Prima (quis credat?) florum riſu anni ſenectus juveneſcit: prima vernat hyems. Tua, Hyacinthe, præcox pulchritudo

tudo ver hybernum repræsentat, sive frigore decolor niveo vultu circumfusas provoces nives, sive cœlo concolor cœleſtem ſuavitatem redoleas. Tibi vero (flos fabulacum, formoſiſſime Narciſſe) hybernum frigus merito amicum & conſentaneum eſt, tua ipſa quod forma pernicioſe calueris. O quam appoſite nunc aureo, nunc argenteo, nunc utroque pallore tabeſcis, ac degeneras in florem? Tantus enim decor pulchre debuit pretioſeque palleſcere. Sed quis inter ventoſa hortorum hyberna flos lætior hyemet, quam quæ non ſine vento aperitur, quæque ventum nomine ſpirat, Anemone? Conſpirate jam, conjuratæ aurarum animæ: veſtros animoſ. s impetus omnium unus hic floſculus toto hiatu ridet, imo veſtro ſpiritu animatur. Et ſine vento gaudere decuit, quem vulnerati Adonidis vaniſſima fabula cruentavit. Suam iſtam flos ipſe lugubrem fabulam, cum maxime patet, effuſiſſime ridet. Nec uno ille, ut florum plerique, ſed vario colore veſtitur. Nam varia veſte abundare florentiſſimi Principis eſt. Nuſquã tamen elegantius quam in tuis, *Federice Cornelî*, elegantiſſimis hortis coloratur: ubi lectiſſimi flores tuis è moribus, qui florum Princeps, ac flos Principum es, colorem trahunt. Vidi ego inter ea Tempe, quæ tu Romæ Theſſaliçis amœnio-

ra

ra condidisti. Romano cultu venustissimam Anemonem, cujus candidam foliorum prætextam ita purpureus limbus obibat, ut morum candori tuorum purpuram promittere videretur. At vos ne ultra in fragile floris decus conspirate, ventosi spiritus. Heu me, ventos rogo! En eadem (O rerum vices!) quæ modo decorum florem animabat aura, tragico ludibrio difflatum exanimat. I nunc, atque auræ confide fallaci. Sed jam Ver floridum vernos flores per Zephyrum præconem evocat. Res mira! Insusurratum præconis ventuli murmurillum ubique audiunt, & adsunt florum populi discolores, atque hospitas lucis oras grati advenæ saluraturi, osculo suaviter hiulco odoratam animam inhalant. O halitum ægræ mortalitati vitalem! O curarum æstus blande difflantem auram ingenuæ voluptatis! Quem non demulceat in Junci folio narcisso par aurei pretio coloris odoris pretiosa suavitas? sive hic simplici foliorum bractea avare, sive pleni rutila floris pompa liberaliter aurescat. Cui vero argenteus ille Narcissus, qui productiore collo Camelum in flore ludit, exporrecto vitam osculo propius non inspiret? Cui non Hyblam, non Hymettum oleat tum Moschatus, tum odoratissimus Orientis Hyacinthus, quorum vel ipsum nomen odoratum est?

Quid?

Quid? obſcuro natum ac traductum loco Lilium convallium nonne ſuaviſſimo illud afflatu vere inſinuat, ex obſcuritate patriæ eum ſæpe virtutis candorem exſiſtere, qui clariſſimas ornet civitates? Quid? nonne lactea Cyclaminus lactescentis in florum puerperio Naturæ concretum in florem lac videatur? Mihi vero vos, verſicolores atque ab ipſis maculis & nævis formoſæ Tulipæ, dum coloribus floretis omnibus, flos omnis eſtis. Sed quid ego Veris flores enumero? enumerare qui poſſit innumerabiles ac ſingulares, tuos, *Tranquille Romani*, florentiſſimos adeat hortos, qui proximo Veſpaſiani Amphitheatro feliciores, inuſitato antiquitus miraculo perpetui Veris theatrum ſunt: ubi ludus non ſæva hominum mors, ſed amabilis florum vita eſt; ubi curioſos oculos non morientium gladiatorum plaga funeſte, ſed naſcentium roſarum purpura jucunde cruentat. O roſæ, pulchra Veris morientis vulnera, quandoquidem veſtrarum inter ſpinarum muerones nitide cruentum emoritur Ver! Emoritur quidem Ver in roſa: ſed renaſcitur in Cariophyllo, qui, quod coloribus vernat omnibus, quod nullis concedit odoribus, renaſcenti quotannis Phœnice pulchrius æſtivos per æſtus Veri digna ſubſternit incunabula. Sed cujus præterea floris odore peregrino Æſtatis

calor

calor nostros hortos vaporat? Salve Celsimine, florum flos. O quam gratus holpes flagellorum manibus adrepens toto jam terrarum orbe peregrinaris! O quam lepidum, quam salubrem è tua patria nobis odoris Africum spiras! Et vero par erat fervidæ matris odoratum esse filium: quo enim alio materni amoris fervor quam odorato spiritu filium animaret? Sed illud non plane intelligo, qui fiat, ut Parens Æthiopum nigerrima candidos pariat flores. An propterea quod Parentis illi non vultu sed lacte colorantur? An quia sic è nigra nocte candida lux nascitur? Exsiste nunc tandem, exsiste, Mexicanis è viretis oriunda, quæ Nazareni floris inter spinas morientis florida imago es Granadilla Florere te decet per æstum, quia flos amoris es Nulla vera tibi terra fertilius æstuat, quam Roma, cujus in nomine ardet Amor. Mitto jam singulos flores: omnes ut verbo complectar, brevissime aio, florum æstate quam frugum messem demeti non minorem. Et quisquam dubitabit, si torrida reflorescit Æstas in Ver, Autumnum quoque floriferam ob temperiem suas inter vernare vindemias? Non enim potest florulentis deliciis genialis Autumni carere lætitia Unus reticeri se non patitur, autumnales deliciæ, Crocus; qui tam eleganter sexcentas colorum formas induit,

duit, ut versicolor inter flores Proteus dici posse videatur. Et hactenus quidem orationi lusuerit nostræ cum floribus efflorescere, floreique seculi Ver assiduum, æruminosæ recens mortalitati solatium gratulari. Ite nunc, veritissimæ vocis mei testes, ite, acerrimi speculatores, mortalium oculi: vestram cum ubique, tum Romæ felicissima in urbe florentem legite felicitatem: inter fugacissimas anni quadripartiti vices constantissimi Veris suspicite amœnitatem, sive ubi fluviorum Rex Tyberis *Farnesia Lilia*, è regiis utriusque ripæ hortis conspicua, familiaribus aquis irrigat, ac dominatricem semper educat in coronam; sive ubi *Medicea Flora*, suam ubique Florentiam spirans, Romam urbium florentissimam exornat; sive ubi *Burghesius Draco* ad aureos Hesperidum hortos, quos novus Africæ victor, major veteri, *Scipio* Mauritanis longe nitidiores Romano splendore fundavit, vere ipse aureus invitat, non arcet, quia Domini morem habet; sive ubi *Ludovisia Virtutis* insignis flos, & purpurea & aurea felicitas micat, sive ubi *Cæsarina Domus*, gemello Vere beatissima, eximiis vernat & floribus & fratribus; sive ubi *Catana Ducum* oppida suburbana urbanissimo sub Principe floream Urbi non invident voluptatem; sive etiam ubi tum *Perretta*, cum *Matthæa* Villæ opulentia lucet aurea in

ædificiis, & smaragdina in viretis. Atque ut infinitos omittam alios Romanæ nobilitatis hortos, vestros hic præterire nequaquam possum. Exquilinæ Triumviri amœnitatis, *Dominicæ Fedine, Pompei Pasqualine,* atque alter *Pompei de Angelis.* In exquiliis enim divini floris Mater *Virgo Maxima* pluviis olim nivibus, fœcundę virginitatis argumentis, non ædem sibi modo pulcherrimam produxit in lucem, verum etiam vobis, virginalis ædis cultores assidui, elegantissimos flores, gratum obsequii fructum, filiique virtutisque suæ decoras imagines procreat educatque. Meus mihi interim hortulus, cupienti pauca, obscurioribus flosculis *Ætatem Floream* lepide colorabit. Una tamen hortuli mei pulcherrima hospita, rosarum Regina omnium, Sinensis rosa, quæ nuper ad me Senensem, cultorem cognominis patriæ, fœdere è toto divitis orbe regionibus officiose divertit, versicolore prodigio antevertit hortorum laudibus cæterorum. Videas primum tereti stipite, nullis armatam spinis, innocenter clementerque assurgere: ut quam nusquam hactenus inveneris inermem nudamque, ab omni doloris aculeo floridam voluptatem ipsa promittat. Videas deinde frondibus magnitudine ac forma pampinos imitantibus convestitam, è smaragdino dehiscentis calicis conclavi,

multiplici foliorum fymate regaliter explicato, in publicam lucem prodire, lucis ipſius formoſa diſcrimina quotidie ſic æmulantem, ut mane quidem candidam, meridie flammeam, veſpere purpuream, hoc eſt, ſimul aliam, ſimul eandem admireris: & quotidiani miraculi novitate fateri cogaris, ad florum Reginam, quæ tanquam Sol alter variæ fuco lucis diem coloret, colorum Principes viciſſim accedere tributarios. Hujus mihi hortuli delicias innocentes nemo Catonum exprobret; ſiquidem in horto voluptatis nos flores inter divina jam pridem ſapientia conditi, floribus naſcimur, primique Parentis integritas felix totius magiſtra poſteritatis eodem in horto laudabiliter ruſticata eſt. Quid jam ſupereſt, niſi diuturnæ ut hortorum incolumitati ſupplici voto conſulamus? Tu ergo pluribus oculate quam Argus luminibus, terrarum cuſtos atque excubitor, cœlum: ſi floribus cum ſideribus conſpicui nitoris affinitas eſt, dum languidis, ac veluti ſopitis per noctem capitibus ſecuri connivent illi, tuti etiam ut ſint, in clandeſtinos raptores inconnivens tuis excuba ſtellis; nocturnis eos larvis abſterre; minare fulgure, tonitru increpa; imbre, grandine, fulmine procul extermina. Tuque, floridæ pater familiæ, placidiſſime Zephyre, tuæ ſic pulchertimæ prolis ſumma tangunt pericula

ricula, placidum tantisper ingenium exue: justus in fures ultor irrumpe: ne patiare, hortorum septa latronū insidiis patere ac purpureum florum pudorem prædam esse prædonum: cum fratrum spiritu conspirante furax hominum genus à floribus longe difflatum in spineta compelle. Par est enim aduncas ad furtum manus non floribus hærere, sed spinis.

Laus Deo.

Rosa Sepulcralis;

Sive

In funere Alexandri Card. Ursini.

ORATIO XXXV.

O Breve Rosarum ver! O mortalitatis juvenili vere defloreſcentis lugubre exemplum! O Urſinæ amœnitatis principem florem, è vitæ gloriæque fertili viridario flebiliter tranſlatum ad ſterile ſepulcretum! O nimis copioſe ſuccreſcentes ad unius Roſæ caſum ſpinas doloris innumerabiles! O viduam Romam, roſeæ purpuræ amiſſum gaudium in arratæ violæ ſqualore deplorantem! O nos, Socii, nobiliſſimo cum flore ſuaviſſimæ virtutis fructu fraudatos. Atque ego quidem cum Roſæ nuper florentiſſimæ qualemcumque dictionis meæ cultricem auram

non semel dicaverim, debeo nunc extremum defloratæ cultum irrigantium lacrymarum. Quis scit, an excussi floris aridum decus officiosa irrigatione refloresca? Ubi nunc ille vetustissimæ nobilitatis flos, Alexander, qui Regum non modo nomine, sed etiam merito inscriptus, regio Rosæ colore, cum veste cum sanguine illustrissimus, purpuravit? Illa ergo nobilitas, quæ supra mille ac sexcentos annos in clarissimo * viro Vipio Ursino, equestri loco nato, se floruisse gloriatur; quæ deinde per longam Heroum posteritatem, atque (ut paucos numerem ex infinitis) per quatuor Pontifices maximos, per Purpuratos Patres quatuor ac triginta, per duos & sexaginta Romæ Senatores, per ejusdem principis Urbis Præfectos quatuor, per Ecclesiæ Romanæ Vexilliferos sex per centum bellicos Imperatores, per Consules, per utriusque Siciliæ Magnos Comites stabiles, per Oratores, Legatos, Moderatores Provinciarum, Satrapas, Proreges, aurei velleris, Sancti Michaelis, Sanctique Spiritus Equites, per magnos Rhodiorum, Templariorumque ac Teutonicorum Equitum Magistros, per Principes Tarentinos, per Duces, Marchiones, Comites, Imperii Electores,

* *Ex inscriptione veteri urnæ marmoreæ apud Brachiani Ducem Ursinum.*

Antistites

Antiſtites ipſo numero plures, per connubiorum communione contractas affinitates cum Magnis Ducibus, cum Hiſpaniæ, Galliæ, Angliæ Regibus atque cum ipſis Imperatoribus, per ſanctiſſimos viros plurimos, præſertim vero geminos Ulſinos, alterum Apoſtolorum auditorem, Gregorii Magni Pontificis encomio celebrem, alterum, per Voluſianum Præſulem Turonenſem, eundemque Martyrem per Monaſticæ familiæ in Occidente conditorem Benedictum propagata; quæque per generoſos traduces in Hiſpaniam, Angliam, Galliam, Germaniam, Poloniamq; diffuſa, & ad potentiſſimos dominatus traducta; quæ demum ab uno laudum omnium capaciſſimo, magni nominis, majoris indolis, Alexandro mirifice amplificata eſt; quantam, quæſo, fecit cum eodem moriente jacturam? Ubi flos ingeniorum, qui certatim naturæ artiſq; viribus excultus, & lætior & mitabilior vernabat indies, maturabatq; e immortalitate dignum de Regno librum, fructum videlicet ipſius regali purpuræ concolorem? Quomodo promeritus eſt, ut Lethali perpetuoque ſilentio ante diem obmutesceret, qui doctiſſimo in volumine difficilem illam facile aſſecutus eſt gloriam, ut Roſas loqueretur; cum magis indole ac facundia, quam domeſtico inſigni & merita purpura, roſeus eſſet? Certabat enim in

illo cum suavitate morum ingenii elegantia, cum Latinis, tum Italicis numeris absolutissima. Ut geminam utriusque linguæ lauream promerita videri potuerit, nisi una instar omnium ipsa sibi corona esset Rosa. Accedebat omnia historiæ decora, quamvis angusto sinu, complexa memoriæ amplitudo, in Alexandro minime mirabilis, quia brevissimi ambitus Rosa flos omnis est. Ubi, ubi flos virtutis incorruptæ? Quomodo moriens expalluit, quem fortioris morte charitatis calor coloravit? Enimvero jucundus est fugacis vitæ monitor præmoriens flos. Suaviter olet memoria mortis, quæ Rosam olet. Et quanquam misera est boni recordatio quod recuperari non potest; tamen ista nos, ut in malis, miseria delectat, quia tuo saltem, præcepte Princeps, nomine non caret. Adeo nec tecum, nec sine te vivere valemus. Igitur, qui tuo nuper funere exanimabamur, funebri laudatione revivi scimus: dum tu præpropere exanimatus, nostro in tuas laudes profuso spiritu, ut gloriæ vivas, animaris Pridie ejus diei, quo Virginis maximæ, cœlo regerminantis e sepulcro per Sextiles calores memoria floret. Alexandri Cardinalis Ursini semper florida pietas, flagris educto (quod singulis Virginalibus pervigiliis consueverat) sanguine irrigata, solito pulchrior irrubuit. Triumphali enim

enim pompa in cœlum assumptæ Virginum Imperatrici, quæ * *sicut lilium inter spinas* assurgebat, quid Ursinæ religioni congruentius, quam Rosam substernere? eam vero quod minium illustrius, quam juxta pius atque nobilis cruor, coloraret? Quanquam nihil erat, quod sanguinolenta flagella Rosam expingerent, quæ divinas inter spinas jam formosissima rubescebat. Audi, viva mortalitas, audi, victura posteritas, novum florem elaborantis admirabile inventum charitatis. Æneam Amoris sui, Cruci affixi, effigiem ut altius & humanius infigeret cordi, assidue de collo suspensam, nudoque pectori exstantibus clavorum cuspidibus hærentem, manu sæpius admota non sine vulnere appiimebat. Decora sci icet inter Amoris aculeos Rosa cor est. Neque cor, Amoris Rosam, ros gratior, quam corde ab ipso stillatus cruor, exornet. Ita priden mortuus Amor inter spinas appositè tumulatur in Rosa. Et vero debuit suo per clavos sagittarius Amor cordi pr pius admoveri; ut divinas idem sagitt s ad optatissimum scopum facile collimaret. Quis jam miretur, in extincto corde ne guttam quidem sanguinis fuisse inventam, quem tam propinquus Amor totum vel hauserat, vel arefecerat? Quid

* *Cant.* 2.

nitra quætis ardentiſsimæ febris cauſam ſollicita conſultatio Medicorum? Ignem Alexander gerebat in ſinu, & ardorem non haberet in venis? Ardor hic ideo mortiferum frigus peperit, quia vehemens ad immortalem vitam migrandi cupiditas fuit. Inde vox illa, omnibus famæ linguis prædicanda, omnium acclamatione gentium excipienda. Si mortis & vitæ daretur optio, mortem ſe præoptaturum, ut citius Deo, vera videlicet vita, frueretur. Inde illa, ingraveſcente morbo, vitam divino Numini devoventis liberalis alacritas, ut funus in fœnus verteretur immortalitatis. Neque vero degeneravit à vivida Roſæ laude moribundi pia demiſsio, cum panem Cœlitum præguſtavit è lecto prolapſus ad terram. Sic Roſa, dum ſolo inhæret, utilius excipit Solem. Cui iam exſpirantis Roſæ animam non olet morientis Urſini Principis ſpiritus extremus, in voces ſuaviſsimas effuſus; ſive dum ſui compos fratrem natu gloriaque maximum ſuæ virtutis opima hæreditate cumulavit; ſive cum vi morbi impotens animi nihil non pium loquebatur, ut pietas illi pro animo eſſe videretur. Sed ecce tandem frigida mortis manus Roſa præcerpitur & expalleſcit: in occaſu tamen floret, dum purpura tranſit in candorem. Ipſum ſcilicet Roſæ cadaver decorum eſt. At ô ſpectaculum

lame-

lamentabile! Sepulcralis humus nimium gravis, immani superimposito saxo florem mollissimum obruit, atque etiam in funere jucundissimum eripit. Sed eripi non potest longe lateque diffusus odor, & florens memoria virtutis immortalis. Juvat meminisse temporis illius, cum vidi ego te adolescentem Senis (eo nomine felicissima urbe, quod adolescentiæ tuæ senilis sapientiæ canitiem præfestinavit) cum vidi te, inquam, primo ætatis vere, in vitiorum tribulos & spinas plerisque luxuriante, in pudoris integerrimi Rosæ [illegible] miraculo splendescere. Ut roseus ille vernantis virtutis color purpureæ gloriæ messem uberrimam in Vaticano solo colligendam jam tum premittere videretur. Non tamen caruit virtus florida spinis optimis, quarum valio tutior & pulchrior purpuraret: siquidem inter aculeos & philosophantis animi eruditos, & discruciantis se corporis pios, amabiliter horrida interlucebat. Tum vero cruento pie purpurea cruciatu maxime interluxit, cum paucos ante annos deprehensus est tortilis funiculus, perpetua nodorum serie asperrimus, nudos renes tam arcte constringere, ut, dum corpus intercideret, animum Deo necteret: objicique veteri proverbio posset, in scirpo integritatis nodos inveniri. Mirari jam desino diuturnis Alexandrum precibus, ut in Societatem

cietatem Jesu cooptaretur, efflagitasse. Ubi enim decentius lectissima Rosa, quam inter Jesu spinas, habitaret: aut quo felicius colore, quam saluberrimo ejusdem cruore, tingeretur? Sed præstantissimum florem Vaticana purpura ambitiose ornavit, ut in illo ruberet illustrior. Et ea quidem co'orem duxit ac decorem è singularium flore virtutum, cum purpuratus Alexander magnis muneribus, quibus defungebatur, par, seu potius major eminebat: cum Religiosorum ordinum duorum Pontificio divinoque consilio Patronus institutus ostendit, ampliorem esse amplitudine Patrocinii complexum charitatis: cum liberalissimus Æmiliæ Legatus vectigalis sui aureo dispendio chariorem auro nobilissimæ Provinciæ benevolentiam sibi faciebat honesto fœnore vectigalem. cum diutius fortasse quam Ursina benignitas vellet retardatos qua reorum in carcere, qua rusticanorum hominum in aula faciles ad se aditus, ne quid utriq; vel impendii diuturnitate, vel quæstus jactura detrimenti paterentur, erogata de suo pecunia compensabat. Adeo in ipsa suspicione cunctationis humanissimi Principis beneficio properabant. Jam vero quis excelsam in Deum pietatem humili oratione consequatur? Quotidie cœlum pie invadens, Numen divinum ad aras in Amoris sacrificium devocabat, ac pure

operatus

operatus Cœlitum menſis accumbebat in terris. Si quando autem in idem cœli ſalutare ferculum incideret, vel uſque ad viliſſima tuguria comitabatur: & quamvis ardente die, aperto capite venerabundus eandidum Solem ſuum proſequebatur. Ut videri tum poſſet mutata eſſe, quam laudamus, in Heliotropium Roſa. Neque vero unum Solis ſui candorem, ſed ſuborem quoque adamavit. Quare, nequa præteriret hora, quin ſalubriter ſanguinolentum ipſius occaſum grata recordatione recoleret, pro mortalium vita mortuo Deo preces horarias eo, quo conſcripſerat, eximio pietatis ſenſu quotidie repetebat. Earum vero precum pondus ac vim tanti fecit Roberti Cardinalis Bellarmini ingenua eruditio, ut ſuis, quas eadem ſuper re compoſuerat, reſciſſis Urſinas prætulerit, ac poſteritatis religioni uſurpandas commendarit. Eo præterea pietatis proceſſit Alexander, ut cruenta ejuſdem Solis occidentis veſtigia quibus corpore ſæpe, animo ſemper inſiſteret, ut ſuis quæque locis Hierotolymæ impreſſa ſunt, in Brachianenſi receſſu ſacris æ-diculis exprimere cogitaret. Sed pie cogitata ſtrenue perficere non potuit: quia præcipiti occaſu ad immortalitatis orientem properavit. Ut igitur properantem fugax perſequatur oratio, mitto commemorare Alexandri erga Virginem maximam

maximam constantissimum amorem, quem vel supremo spiritu fugiente post eandem Virginem abeuntem in cœlum testatus est: Formosior enim Rosa est adjuncta Lilio. Non dico à flagitio sanctissimam, luctuque quam risu feliciorem Magdalenam tam religiose fuisse ab ipso cultam; ut ejusdem lustrales lacrymas, vel inquinatissimum animum abluentes, verbis ab ingenioso cultu conceptis, atque per statas dierum singulorum horas recitatis celebraverit: nullo enim rore Rosa splendidius gemmare potuit, quam puris fœminæ lacrymis impurissima gaudia dolentis. Sileo incontaminati animi longissime abhorrentem à mortiferi criminis macula nitorem: nam quid Rosæ cum fœdita e conveniat? Præterea alienæ studium salutis efficacissimum: id enim abunde testatur Alexandri consilio perquam commodo institutum Brachiani sodalitium: ut ipse singulis semel hebdomadis convocatis oppidanis, & sacræ concionis eloquentia, & piæ verberationis exemplo, contra scelerum venena mederetur. Et quisquam dubitet, quin inter flores Rosa medicatissima sit? Relinquo denique in olidis Nosocomiis invisendis juvandisque benignitatem a que halantem, atque juxta graveolentes plantas rosa vernat odoratior mansuetudinem atrocissimas inter in-

rias æque præstantem, atque innocens rosa noxias eminet inter spinas. Resiste hic admiratione defixa, resiste. præceps in exitum oratio: & (quoad per magnitudinem rei licebit) expone facinus mansuetudinis inauditæ, atque de uno credibilis Alexandro. Fuit qui, tametsi nulla læsus erat injuria, (quem enim Rosa læderet?) tamen, ut non raro hallucinamur, qui ream criminis facimus innocentiam, innocentissimo Principi infensus, paratis insidiis moliretur necem: cumque divinitus elusum non successisset incœptum, ac suum ipsa facinus mors perhorrescere videretur; morte audacior, missa contumeliosa epistola, quod Alexandrum non posset, ipsius certe gloriam multiplici contitio laceravit. Animadverto, vos ipsos, audita solum tanti sceleris atrocitate, in authorem vehementer excanduisse. Auditores. Quid eum fecisse putatis, qui tam turpiter, tam immerito lacessebatur? An justissimo repente furore inflammatum vultu minaciter fulgurasse, ore tonuisse, qua suis, qua fraternis viribus armisq; fulminasse? At eminebat extra ultrices perturbationum procellas magnanimi pectoris placida serenitas. Quid ergo? par ingenti periculo dedecus purpuratus Princeps, amplissimus Legatus inultus tulit? Imo vero præclare ultus est. Audite, implacabiles animi, atque

atque condiſcite novum ultionis genus, quod humanitas excogitavit. Plenas probrorum literas iis oculis legit, quibus leguntur officioſæ: tum cœlum ſuſpiciens, Tandem aliquando oblata eſt, inquit, optatiſſima occaſio injuriæ condonatæ pacifica hoſtia tibi litandi, Deus pacis, qui toto ſanguine vitaque charior-em tanti feciſti amicitiam, ut cum inimicis tuis non alia eam ſanxeris victima, niſi te. Sic elocutus, furioſam epiſtolam, inimicitiæ chirographum, reſcindit; atque ita injuriam ipſam reciſſam, humaniſſimaque ultione mactatam ſacrificat charitati. O ſciſſuram ingenioſam, quæ violatæ vulnera humanitatis aptiſſime conglutinavit! O chirographum, quam infeliciter minacibus inſcriptum notis, tam infeliciter mitibus planeque roſeis manibus cum veteri, quod adverſus nos erat, chirographo affixum Cruci, ut inter confixi Amoris clavos & ſpinas innocenter laceraretur! O ſane Magno majorem Alexandrum! Is enim, cum ſeſe unum, exiguum ſcilicet mundum, impotens iræ vincere neſciret, hanc tibi gloriam reliquit, ut victoria tui fortior de Magno, innumerabiles vincentes mundos ſomniante, & vix Aſiæ unius expugnatore, triumphaveris. At tu lamentare jam præreptis deliciis tuis, lamentare inuſitatam orbitatem, Roma: Quando non tam unum hominem quam

omnes

omnes ſepelit gentilitii ſoli rapax urna virtutes. Quanquam illud habes non leve in ſumma calamitate ſolatium, ut chariſſimi Principis optima pars, cor videlicet, in Romani ſepulchri ſinu foveatur. Illo ſucta corde, omnium domicilio virtutum, maxime cordata es ad ſanctitatem. Ex illo corde, quamvis exſtincto, ſpiritus vitales ducis ad gloriæ immortalitatem. O nos præſertim, Sodales, in funebri luctu beatos, quos tranſmiſſi cordis amabilis hæreditas locupletavit! O vere noſtrum Alexandrum, quem vel mors ipſa nobis cordis munere arctiſſime conjunxit! O cor eodem, quo Robertus Cardinalis Bellarminus, & ſapientia & probitate illuſtriſſimus, clauditur, ſepulcro appoſite concluſum, cum rite tumulo conſocientur in terris, qui ſimul, ut ſpes eſt, in cœlo vivunt! Ad hunc tumulum cupide accede, hoſpes Urbis Orbis terrarum, ut laudum omnium odore ſuaviſſimo recreeris. Suavitas enim afflatur è ſepulchro, in quo Roſa tumulatur.

Laurea Cupreſſina ;

Sive

In funere Bernardini Stephonii.

ORATIO XXXVI.

ERgo coronarium Stephonii nomen eruditiſſimo capiti pro laurea funeſtæ

ſtæ cupreſſus omen fuit? Ergo Romanum ſingulari par eloquentiæ theatrum externum ſepulcrum eſt? Debiti ergo canoræ gloriæ plauſus parentales lacrymæ ſunt? Agite, lacrymæ tantiſper in voces abite, dum vitæ fabulam ſuæ non eleganter minus claudenti, quam tragicos Regum exitus canenti elegantiſſimo Poetæ, ſuprema gratulatione plaudat ſ. Age, lacrymis eloquentior quam vocibus dolor, quamvis inconditus, vocalis tamen erumpe. Extincta enim eloquentia, inconditam decet loquentiam ululare. Abiiſti ex hac mortalitatis palæſtra ſine laurea, canore victor: ſed ipſa tibi cupreſſus in lauream abiit, hoc eſt, dignitſſimam corona vitam mors honeſtiſſima coronavit. Ante immortalem laudabiliter obitæ mortis coronam diu decumbens, affixuſque lectulo, cum graviſſimo acutiſſimoque morbo generoſe colluctatus es. Jacentibus enim proſtratiſque corporis viribus, animi vis ac virtus ab ipſa conſtantior erectiorque ruina, mole ſua ſic ſtabat, ut in lectulo illo, tanquam in ſcena virtutis, videreris Antæi fabulam ſerio dare. Stephoni, qui cum graviſſime decumberet, tum fortiſſime aſſurgeres. Mirari jam deſino, quod tragica funera ſplendide ſcripſeris, qui mala ſuprema intrepide toleraris. Iſtam enim in morbo robuſtam, vivacem in morte virtutem non ad-

adumbrarent alii quam Reges Heroesq; morituri. Heroicam hanc laudum coronidem tuarum prædivinavit divina poesis tua, quando erudito primum partu theatralem in lucem edidit fertilem cœli terrarumque theatro Heroum parentem, Tybur tam heroicam Sympherusam: ut, quoniam unum coronæ fidus impar videbatur numerosa, frat es cum matre fidera Poetam suum illustri occasu prævia coronarent. Cum corona triumphum mors fortissima merebatur. Hinc tuus ille Crispus, tuo non minus carmine, quam suo robore triumphalis, æque pro pudicitia in pace bellicosus, ac pro patria in bello pacis assertor, dum purpuratus candidæ virtutis miles dato fortiter sanguine inter theatri lacrymas triumphat, pulchre suo proludit Poetæ, cujus in ultimo vitæ actu vultus, veteranæ virtutis colore suffusus, non morientis sed triumphantis fuit. Mors enim honesta immortalitatis triumphus est. Quid à triumpho superfit præter imperium? & hoc tibi animose morituro tua Flavia Melpomene pridem immortale præcinuit, cum Cæsareos hæredes terrarum imperio majores, hoc est, magnæ indolis tuæ imagines, tanquam cœli Cæsares generoso exitu præmisit in cœlum. Sequutus es Regios præcursores (ut spes est cœli regno dignissimus, quod ipse tui rex animi divine regnaveris in terris.

Potentem

Potentem tui te Regem una instar omniũ testatur illa tuarum Regina laudum, humanæ gratiæ gloriæque despicientia. Nam qui fieri poterat, quando, quod vulgo fertur, Non capit regnum duos, ut sapientissimi Regia pectoris, quam totam imperatrix virtus occuparat, servilis ingenii collegam admitteret Ambitionem? Testor extremas morientis preces, quibus impense flagitabas, ut nati ad immortalitatem partus ingenii tui parentalibus extincti flammis tecum funerarentur. O vocem ad ultimum usque spiritum sibi imperantis animi plane imperatoriam! O votum jure Maroniano simillimum! ut, qui magno geminus Maroni, dum caneret, splendore carminis præfulserat, par eidem, dum caderet, illustri flammarum voto suo carmini non minus lucis afflaret. Pepercere tamen divinis utriusque monumentis invocata incendia, ne cum Virgiliana Æneide Trojana iterum potentia, cum Stephoniana vero eloquentia Romana primum gloria conflagraret. Quanquam non erat cur tuæ flammas eloquentiæ, Stephoni, precareris, quæ satis arderet. Quomodo enim tonaret, quomodo fulminaret, sine ingenioso ardore? O tonantis, O fulminantis olim Stephonii lætum prodigium! Tunc enimvero intonuit lævum bene tempestate serena. Et enim quid è Stephonii superstitis facundia,

dia, niſi ſerenitas, naſceretur? Quid illum conſequatur extinctum, niſi turbulenta tempeſtas lacrymarum? Noſtras lacrymas, & ſua gaudia, ſive obitus diem ſui, multo ante idem præſagiſſe ac prædixiſſe dicitur Stephonius. Cur enim divinus Romanæ ſuavitatis cycnus ſine divinatione mortis canorum ſpiritum exſpiraret? At quam felix tua mors, eodem qui die naſceris atque occidis, quo divina vitæ mater concepta eſt! ut non tam natus ad mortem, quam mortuus ad vitam eſſe videaris. Virgo igitur, quæ Deum terris, te cœlo peperit: ut quantus mortalitati moriaris, quantus renaſcaris immortalitati, è magnæ parentis nobilitate interpretemur. Per lacteam vero Virginis viam quo abires alio, quam ad ſuperos? Quis divino Poetæ Parnaſſus aptior, quam cœlum; Quæ tibi Muſæ vocaliores, quam canori Cœlites? Quis Apollo præſentior, quam Deus? In iſto jam felicitatis theatro nihil tragicum ſonas ac lugubre: ſed inter cœleſtium concentus ac plauſus amorum. Deo, quo plenus es, feſtivum canis Dithyrambum ad clepſydram æternitatis. In iſtis victor Olympiis (quando mortalis laurea tuis minor meritis erat) immortalem lucis coronam refers: imo vero tute tibi es corona, quia Stephonius es. Nobis autem quid ſupereſt, niſi orbitas luctuoſa ſine te

Agite,

Agite igitur, redite voces in lacrymas; redite. Tanti enim viri jacturam & desiderium nulla potest eloquentior, quam lacrymarum affluentia, pertrare.

Laus Deo.

Et sibi & aliis Æsculapius;

Sive

In funere Marsilii Cagnati.

ORATIO XXXVII.

HActenus (Doctissimi atque excellentissimi viri) Marsilio Cagnato, à quo tam sæpe Roma, Urbium Regina, vitam accepit, in ipsa ætatis maturitate immatura morte votis omnium & publicæ opportunitati præreptо, acerbissimus Romæ dolor, dum, votis aditu intercluso lamentari nequit, tacito lacrymarum honore parentavit. Nunc tandem aliquando seipso major ac violentior, ex ore nostro, ex his ipsis atratis parietibus, funebri carmine flebiliter canoris, in ejus lugubrem laudationem erumpit, cujus nuper ad funus manavit in lacrymas. Laudare enim uberius, quam lugere, decet exstincti memoriam, cujus, dum viveret, laudes nunquam intermorituras augurabamur. Illud vero, quod in

in omnium memoria seculorum vivat, digniſsimum præclare dum vixit, præſtitit Marſilius; ut non ſingularem modo ſcientiam ad aliorum corporum ſanitatem incolumitatemque, verum etiam incredibilem quandam virtutem ad animi ſui temperationem æquabilitatemque oſtenderit. Ut ſibine, an aliis præclarius medicinam fecerit, jure dubitetur. Utramque igitur laudem breviter ego adumbrabo dicendo, quam illi agendo expreſsit illuſtrius. Atque ut inde mihi naſcatur oratio, unde prima illi decora exſtiterunt; pervidit vel ad primam ineuntis ætatis lucem providæ indolis Marſilius, hanc viam ad immortalitatem proximam & quaſi compendiariam eſſe, ſi Medicinæ nomen daret; cujus utilitatem nobilitatemque divinæ inventioni conſecravit antiquitas. Quid enim vel ad communem civitatis ſalutem utilius, quam reduces vitas efficaci poculo depoſitis corporibus, ac prope jam exſtinctis infundere; vel ad publicam nominis commendationem nobilius, quam jactantem ſeſe ſua mortalitatis in aula cum infinito morborum ſatellitio mortem profligare? Quod victoriæ genus heroicis etiam temporibus adeo glorioſum erat, ut peritiſsimus medicinæ Hercules Heroum fortiſsimus haberetur. Præſentiſsima itaque hujus artis vis & facultas ſplendido Euripidis mendacio

mendacio locum fecit; Herculem cum ipsa morte luctatum Alcestidem illi per vim eripuisse, quæ pro charissimo viro Admeto vicarium funus occupasset. Heroica ergo dignam indole scientiam aggressurus Marsilius, alacritate quam ætate firmior, Patavinas Athenas, ad omnium scientiarum emporium, proficiscitur. Angusta nimirum erat crescenti adhuc virtutis magnitudini Veronæ, parentis atque altricis nobilissimæ, amplitudo. Neque potuit adulta illa in teneris annis virilis indoles ingenii diutius in materno patriæ amplissimæ sinu complexuque delicate otioseque delitescere. Debuit è domesticis blandimentis ac deliciis ad vocantem in sua Lycea Sapientiam provolare. Doctorem hic habuit, ne quid optimæ deesset felicissimi culturæ ingenii, Jacobum Zabarellam. Nihil enim ad sapientiam properanti accidere felicius potest, quam, quæ facem præferat ad cognitionem, Doctoris institutio sapientissimi. Ut magno parem Alexandro magistrum Aristotelem contigisse summa fuerit, ipso judice Philippo, etiam inter sceptra felicitas. Jam vero quis referat constanter susceptos pro sapientia labores, pervestigatam sagaciter pro ingenii laude veritatem? Quoties, Cagnate, in latentium commentatione causarum defixus solidas diebus noctes continuabas? si tamen

tamen nox oboriri ulla tibi unquam potuit, ad clarissimam sapientiæ lucem semper excubanti. Quoties in illis immortalium excubiis literarum, non amabilissimam solum præsentis veritatis contemplabare speciem, verum etiam futuram apud omnes posteros gloriam prospiciebas tuam? quæ illa te primum die incredibili plausu, ac perhonorifica acclamatione excepisse fertur, cum philosophicus labor è nocturnis vigiliis ac tenebris in publicæ disputationis pulverem Solemquo processit. Verum non potuit unius eruditione urbis immensa discendi cupiditas expleri. Itaque veterum more sapientum peregrinata, in hanc omnium terrarum artem, virtutis & gloriæ domicilium, Romam, venit: quam nactus unam Marsilius indolis suæ magnitudini parem dignum quoque suo ingenio, dignum Romano theatro Magistrum, Alexandrum Petronium, Medicum ejus ætatis inprimis nobilem, nanciscitur. Cujus eruditissima domo, post quinquennale proœinium, adeo in curandis morbis exercitatus versatusque ad salutem prodiit civitatis, ut Hippocrates aliquis è exemplo Æsculapii cum exscriptis morborum tabellis iterum exstitisse, vel cum priscis illis Aselepiadis in horto sanitatis educatus esse videretur. Quæ possit hoc loco tuis, Cagnate, laudibus

par oratio inveniri? Ita enim observatis notatisque corporum signis futura morbi pericula præsentiebas, ut imminentem ex insidiis mortem præsenti remedio anteverteres. Ita salutarem ægrotis ac prope desperatis hominibus medicinam adhibebas, ut illa, tanquam Helenæ poculo, salutem ac vitam propinares. Et miramur, si te, in morbos ac mortem ipsam, quantum homini fas est, dominantem, Regina terrarum Roma, gravissimis ac pestilentissimis annis laborans, adeo coluerit, ut opem sæpe tuam ac præsidium imploraverit? adeo te authoritate maximum, honore etiam auxerit, ut medicorum principem ac signiferum non semel renuntiarit? adeo te rerum cognitiane occultarum admirabilem suspexerit, ut in amplissima omnium disciplinarum Academia publicum tibi docendi munus ac decus detulerit? In qua sive Philosophiæ decreta explicares, sive Medicinæ præcepta traderes; illa ipsa Roma, quæ Ciceronis olim ex eloquentia, tuo nuper ex ore pendebat. Ita enim præter eam, quam profitebatur, sapientiam, qua Latine, qua Græce noverat; ita cum Astrologia callebat Historiam; (quæ postrema duo præsertim requirit in absoluto ac perfecto medico Galenus) ut ingenitam illam medicinæ austeritatem multiplicis eruditionis condimento

mento auditoribus suis suavissime temperaret. *Legi aliquando, Hugonem Senensem, inter ætatis suæ medicos facile principem, in eo Concilio generali, quod summus Pontifex Eugenius hoc nomine quartus, Ferrariæ coegit, ad instructam laute opipareque cœnam Latinorum Græcorumque sapientissimos, qui tum Ferrariam convenerant, vocasse: atque inter cœnandum (quod etiam de Gorgia Leontino legimus) professum esse, de omni re, quæcunque in disceptationem questionemque vocaretur, se copiosissime esse dicturum. Idem hoc poteras tu quoque, Cagnate, profiteri. Unum illud opus tibi non erat, ut epulas dicturus apparares: suavissima enim oratio tua omni eruditione condita epulum erat lautissimum. Mirentur hanc alii, dum publice doceres, in dicendo sapientiam. Admiror ego peræque in familiari convictu sapientissimam taciturnitatem. Neque vero inter populares vulgi sermones poteras non tacere, qui rebus humanis prior & sublimior, atque ex altissima mentis arce quod infra obstreperet non exaudiens, arcano Sapientiæ colloquio fruebare. Ut enim quæ sine undarum strepitu belle ac tranquille labuntur flumina, magnam aquarum molem invehere solent: ita hominis animus

* *Æn. Sylv. Europæ cap. 52.*

taciturni multa solet abundare sapientia. Par erat nimirum, aureas illas voces non in vulgus effundi ad brevem admirationem; sed librorum monumentis ad sempiternam commendationem consignari. Quantum enim, quæso, vir sapientissime, doctissimorum hominum plausum excitarunt tui de re medica libri complures, qua eruditionis, qua orationis lepore omni ac venustate florentes? qui non typographi magis opera, quam gloriæ acclamatione pervulgati, quod tu in illo docto silentio meditabaris, honorifice prædicabunt apud omnes annos consequentes. Neque tamen cultissimi fœtus ingenii è conclavi domestico adhuc omnes in lucem exstitere. Latent recentes senectutis extremæ partus jam lucis appetentes publicæ; qui posthumam parenti suo gloriam, summam posteritati utilitatem, pollicentur. Ut, qui multos medendo morti eripuit vivus, scribendo plures ad vitam revocasse dicatur exstinctus. Exstinxit hunc sane vis mortis maturior: at exstinguere totum non potuit. Tua est vita illa, Cognate, quam tuis è libris hausturam tota posteritas vivet. Quantulam tui partem inimica mors abstulit! quæ te in omnium ætatibus seculorum victurum reliquit? Habetis, Auditores, quam adinvenit aliis incredibili sapientia Marsilius medicinam.

Veniat

Veniam nunc ad eam, quam sua ipse sibi virtute comparavit. Scitum illud est, hominis animum turbidis concitatisque motibus, suis veluti morbis, misere opportunum esse: quibus eo gravius teneatur, quo minus iidem timentur; eo difficilius liberatur, quo tenacius adhæreſcunt. Quare ſi (quod veriſſime Hippocrates) ille inprimis periculoſus eſt morbus, quo laborantis vultus ſui fiat diſſimillimus, quam graves ac tabificas eſſe mentis ægritudines neceſſe eſt, quas non animi ſolum, ſed oris etiam impotens diſtortio ac deformitas conſequatur? Enimvero deſipere ſe in ſumma ſapientia exiſtimaſſet Marſilius, ſi in aliena ſalute procuranda diligentiſſimus, connivere voluiſſet in ſua. Illud itaque moderationis ac temperantiæ virili remedio aſſecutus eſt, ut neque tabeſceret moleſtiis, neque frangeretur timore, nec ſitienter quid appetens arderet deſiderio, nec alacritate futili geſtiens deliqueſceret. Quid illæ in multiplici negotio temporum ex conſtituto repetitæ vices? Quid ille frontis nunquam leviter remiſſæ tenor æquabilis? Quid illa decori ſermonis, nihil molle ſonans, librata gravitas? an non ſuſpiciendam omnibus animi temperatiſſimi ſanitatem prædicabant? Hæc ego tacita melius admiratione, quam brevi oratione, percurri à me poſſe cen-

seo. Unum illud è multis præstantissimum facinus prætorire tacitus non possum, quod nemini vestrum ignotum est, Auditores, quod nemo etiam vestrum poterit admirari satis. Unicus erat Marsilio filius. Laurentius, ex lectissima conjuge, Episcopi Signini nepte, susceptus. Hic, patriæ prius virtutis quam fortunarum hæres, & numeri damnum in solis felicitate rependebat: unus, & unice, ut par erat, diligebatur à patre. Meminere vestrum plerique ingenii suavitatem, eloquentiæ ac doctrinæ accessione cumulatam: meministis etiam Romæ in illum studia & voluntatem. Verum (quæ rerum est humanarum misera conditio, ut nihil in iis summum diuturnum sit) unicum illud senectutis solatium, spes una generis illa, illa paternæ mentis viva effigies, juvenis integerrimus, in ipso ætatis flore, in illa virtutis præcoci maturitate, immaturo interitu exstinguitur. Lugebant illum omnes extinctum, quicunque incolumem inspexere. Roma ipsa diu incerta, utrum obitus filii an orbitas patris miserabilior esset, publico mœrore lugubre funus prosecuta est. Quid in aliorum luctu, in sua calamitate patrem fecisse existimatis? Quod alii nimirum in alieno vulnere non potuerunt, hoc ipse fecit in suo: fortissimis oculis filii mortem ac funus inspectavit,

ſtavit, quod ſine lacrymis Roma non potuit intueri Cumque hoc ipſo in loco funebri laudatione recentis obitus vulnus refricaretur; è Marſilii perneceſſariis aliquis, non invicti animi nutu, ſed inſoliti doloris æſtu luctum abſorberi omnem ſuſpicatus, ut dolorem lugendo molliret, amice illum hortari: quandam eſſe lugere voluptatem; neque lacrymam parce atque in tempore profuſam virum dedecere ſapientem. Tum placide, ut ſolebat, ac ſedate Marſilius, Equidem non ſic doleo, inquit, ut ad levamentum doloris mihi lacryma opus ſit. O vocis conſtantiam, oculorum fortitudini parem! O ſummas etiam inter calamitates & funera incorruptam, atque otiis tranquillitate expreſſam, temperati animi ſanitatem! Fuit ſane aliquid, & magnum fuit, ut *graviſſimus dicendi author coeinne tibi cecinit. In patris orbitate lacrymaſſe Romam: at parentem in filii obitu à lacrymis temperaſſe, quantum id tandem etit! Sed quid ego hæc intempeſtive? Cur in mediocrem laudem præpoſtera & præceps properavit admiratio? Erravi, Auditores. Non hæc in animo erat mirari, quæ parva ſint in Marſilio, & communia cum aliis; maxima in cæteris, & jure mi-

* *Bernardinus Stephonius.*

randa. Quid? estne aliquid ultra, quo progredi eximia parentis virtus queat? exit. Pro ejulatu ac gemitu grave plerumque carmen ad filium fundet extinctum. Hem, hoc illud est altricem ingenii, vitæ moderatricem, studiorum magistram, officii custodem habuisse sapientiam. Adeo, graviſſimo accepto vulnere, sui erat compos ac valens, ut suos etiam inter luctus numeroſe luderet eruditus dolor Et sane decuit hic te lusus, sapientissime pater: quandoquidem unicus perire tibi filius potuit, hæres deesse non potuit; meliorem enim nominis hæredem tui, immortalem tibi Gloriam adoptasti. Et jure quidem optimo: extincti enim hæreditas filii redire debuit ad patrem. Demirarer hic ego pluribus in aliena morte tui robur animi ac præsentiam; nisi tuo in obitu admirabili hæc moritura laudatio properaret ad finem. Jacebat Marsilius ex gravi diuturnoque morbo, quem senectus ipsa, morbus alter, augebat: annum enim agebat ille nonum à sexagesimo. Ergo cum morbi vis gravius invaleſcens nulla medicorum ope sisti posset, qua semper fuit mira animi præsensione, imminere jam sibi mortem animadvertit. Mortem autem? Tibi enimverò, vir integerrime, nulla unquam immortalis beataque vitæ spes certior affulsit.

affulsit. Itaque ante exitum illum optatissimum sibi, luctuosum suis, nihil habuit antiquius quam ut Christianæ mysteria religionis sanctissime obiret moribundus, quæ frequentissime dum viveret obiisset. Mittit ad hæc, qui à summo Pontifice sibi decedenti salutarem expiationem & indulgentiam ritu Catholico precetur: quam cum libente Pontifice impetrasset, adesse demum domesticos jubet: unam illis virtutem, quam vivus in amore ac deliciis habuit, brevi moriturus, quasi testamento, commendat: ad extremum supremam salutem impertit omnibus, migraturus in cœlum. Hic flere omnes. Unus ille, in extremo vitæ naufragio, tranquillissimo animo ac vultu felicissimæ æternitatis portum præripere: donec levissima intermortuæ vocis Iesum appellantis aura prospere provectus animus, ex hac mortalitate enavigavit. Enavigasti tu quidem, Cognate, feliciter è nostræ Syrtibus mortalitatis ad vitam: at nobis miseræ nimis supersunt tuæ felicitatis reliquiæ, triste nimirum tui desiderium. Utinam vita illa, quam Romæ toties salutaribus tradidisti remediis, tibi potuisset rependi! Non te profecto nunc lugeremus exstinctum, at victurum diu doleremus. Magnum tamen est miserandæ orbitatis solatium, quod tuæ tibi medicinæ remedio immortalem (ut

ſpes eſt) inter Cœlites vitam conſecutus, ſuperſtitem etiam in totius te poſteritatis ore ac memoria, ex illuſtri ac pleno ſtellarum loco, quem tu, novum medicinæ ſidus, illuſtriorem feciſti, intuebetis. Illud certe (quod noſtra facultas patitur, & ratio poſtulat) habemus ad extremum hoc loco repromittere, nullam ſapientiæ virtutiſque tuæ memoriam adeo vivam in animis hominum ex iſto Beatorum Concilio te ſpectaturum eſſe, quam quæ in noſtræ benevolentia Societatis, diuturno annorum ferme quadraginta nutrita beneficio, grata laudum commemoratione tuarum ſæpe renovanda, nunquam conſeneſcet. Hujus in te ſtudii ac voluntatis infans hæc quidem, at ingenua oratio, nullo cultu ornatuque mœſtiſſima, tuum properavit ad funus, debitum dictura teſtimonium; quandoquidem tuis par meritis præconium afferre non potuit.

LAUS DEO.

FINIS.

PLEIADES:

SIVE

ORATIONES

SEPTEM

VARII ARGUMENTI.

LONDINI,
Ex Officina JOHANNIS REDMAYNE,
M DC LXVIII.

PLEIADES:

SIVE

Orationes VII. Varii argumenti.

I.

In intonsos capillos.

NOlite, Auditores, huc iracundia contractum afferre supercilium: nihil hic de vobis agitur: adsum meipsum damnaturus; & usque ad inauditum ridiculæ felicitatis Sarcasmum, & Judicem simul, & Reum ago. Prius abscidi capillos, quam damnatura esset ratio; prius Carnificem egi, quam Judicem; & præpostera inversæ æquitatis norma, Censuræ præposui Suppliciũ. Non ego sceleris pœnas luo; capilli novaculam, aciemque Iustitiæ subierunt, & pro reo ipsum punitur peccatum. Pene ad sacerdotis calvitiem erasi, & ut possem vestræ severitatis imperio morem gerere, ipsum caput meum placuit vix pili facere. Hoc, obsecro, mihi condona delictum, ne iracundiæ tuæ conscientia territi capilli horrore erigantur, & quoties te videro, licet jam curta coma præ timore videatur tonsorem exigere,

gere. Liceat mihi tamen jam aliqua ritulum excusare, & quod mihi vitio vertis, authoritate probare. Non possum suspicari vos demissiores capillos arguere, cum ad umbilicum pendula coma creditur ornamentum Virginum, & ipse Musarum pater adeo sit prolixe crinitus. Fateor equidem, nolui indecora tonsura denudare capita Musarum, ne nimis curto capillo calvos Sacrificulos videantur agere, & cum novem sint castæ Sorores, inter nescio quos sanctissimos Fratres numerati. *Coma supercilio brevior* argumentum sit rigidioris Stoicismi; at sine capillis non possunt esse elegantes & comptæ Camœnæ. Verebar equidem caput meum in Tonsoris manus tradere, ne coma instar arborum densus repullularet, ne capillorum numerus (etiamsi infinitus) tollendo crescceret; ideoque videretur insanabile peccatum, & supplicio renovata culpa. Putaram ego grande comarum vellus non parum prodesse studiis Musarum, quippe ubi multa geratur sylva, possit venari Apollo, & numerosi capitis luco, quasi sub umbraculo delitescere. Hæc ego putaram sane, & authoritate tanti numinis mihimet ipsi (heu! nimis impudenter) ausus sum adulari vitium. At, at! agnosco facinus, & illas mihi deberi pœnas, quas adeo invitus, & capillis tractus subire cogor. Vestra sagacior prudentia noluit

luit sylveſcere arbuſtum capillorum, ne denſo nemore excluderetur ſcientiarum jubar, & cogeretur ingenium ſemper in tenebris, & ſub umbra ignorantiæ dormire. Fortaſſe quidem timuiſtis, ne impexa horrens viderer crinitus cometa, &, cum deberem invocatis Muſis placidum præbere hoſpitium, illis fatum portendere. Gratulor vobis damnum capillorum: quippe coma muliebre ornamentum eſt, & crinium flabellis molle caput fœmineum arguit ingenium. Voluit natura comam ornamentum eſſe, non umbraculum; ideoque amoto capillorum tegmine, denuo emergit Symmetria frontis. Ne crederes me grandis peccati conſcientia agitatum, & larvato vultu inuſtam ſtigmatis notam deliteſcere; jam non credatur ſub intonſo capillo tonſa auris recondi. Sed in argumentum innocentiæ meæ tota auricula eluceſcit, & abraſo crinium tegumento, jam poſſum liberius audire.

II.

Fideliſſimus ex pœnitentia ad virtutem tranſitus.

ODium vitii eſt apex probitatis, & ſolus vere innocens eſt quem piget peccaſſe. Quem conſcientia recentis & crudi ſceleris ſollicitat, fortius & tenacius amplectitur pietatem. Qui tituban-

ti

ti gressu in obliquam vitii semitam deviavit, cautius religionis tramite figit vestigia; imo priora scelera tam pertinaci virtutis amore ulcisci gestit, ut innocentior omnibus evadat, nisi quibus contigit sic peccasse. Male actam vitam relexit, & ad innocentiam cunabulorum revolutus, tam stabili & fideli virtute reliquias vitæ transigit, ut licet aliis non diutius, tamen magis innocens fuisse dicatur. Perfida sane & incerta religione virtutem colit, quem inepta Fatorum indulgentia non sinit peccare. Nondum fideli cordis satellitio illam custodit piæ mentis dotes semper amissurus, & fruitur virtute tanquã hospite, non incola. Magis incolumis qui vicit hostem, quam qui non habet: & majoris pietatis indicium est delere scelus pœnitentia, quam omnino non perpetrasse. Nemo tam misericors, nemo tam parcus humanæ vitæ, quam quem bene pœnitet homicidii; & nemo citius pervenit ad pietatem Sacerdotis, quam qui terretur conscientia Sacrilegii.

III.

In idem, Lemma.

NOn amplius ex cœlesti stemmate cunas resumit virtus: non è Deorum gremio exsultat; sed parente spurio

rio prognata, ab extremo ſceleris actu emergit. Gaudet ea ſub ortu ſuo jugulare vitium, & ſceleris inimici fatum ſuæ Lucinæ immolare. Quinimo latuiſſet virtutum Tribus, niſi facinus una fœcundum creviſſet, à cujus multiplici nævo ſingularis alterius pulchritudo emicuit. Hinc Temperantiæ modulum Luxuria ſubminiſtrat: Hinc animus rebellis Fortitudinem commendat; & peccandi licentia accerſit Juſtitiam, cujus omnino gladius, niſi aſcelerato ſanguine deterſus, ſitu languido obſoleſcit. Manca admodum, aut nulla, virtus, quæ non à ſublato ſcelere reſultat: imo quaſdam ad virtutes unica per facinus via: unde ſceleris infames notæ, fatale Π, & triſte Θ, ad literam Samiam Υ manuducunt. Solidum omnino guſtum movet honeſtas, ubi prælibata vitiorum fæx ſui faſtidium creavit. Quoties ſano corpore ægrotamus, ut morbo ipſo fruamur medicina? & firma licet ſalus ab ægritudine rectius convaleſcat. Fractura tandem integra fortiori glutine oſſis compagem ſtabilit: cicatrix adducta craſſiori cute vulnus compenſat, ut corpus plane ab ipſo ducat opes animumque ferro. Quidni itidem caſtigatum ſcelus ultra virtutem? Tollatur libidinis venenum, Adulter prodit optimus virtutis procus, & odio amorem

ultus

ultus gemino prorsus amore virtutis incaluescit. Avaritia transeat, quis potiet avaro patronus? quem cruda & recens culpa ita corrodit, ut exosus sibi, pene prodigus evadat. Profecto largior Bacchus una sui nauseam admisceat, & sobrio se gustu cautius castigat: quisquis è potu pene naufragus recessit, mœstis ille lacrymis refundit sui ebrietatem, liquidum adeo Deum perosus, ut, ne fletu admistum sinat, fletu pene nativum humorem egerat: evomit ocellus quicquid labra hauserunt: epotum vinum transit in aquas lustrales, unde hunc ebrietas sola eluit, & à scelere purior emergit. Si conscientia mali pungat sacrilegum, quis sanctior sacerdos? templo faces machinatus largiorem thuris flammam immolat; qui violentam manum aræ intulit, tollit supplicem; aurum arcanum suppilavit, confert seipsum; & qui Diis bellum indixit, anxie magis animos sibi conciliandos curabit. Bene quidem fecit, qui sic peccavit; etiam

Si non erraſſet, fecerat ille minus.

Pœnitentiam enim scelere licet partam laudamus, quæ animum à vitiis ademptum tutius obvallat, docet stabile vestigium figere, & notas hostium latebras trajicere, quæ facile eludant tyronem. En virtus, ea moralis Phœnix, à luctuoso pœnitentiæ cinere erumpit. & imitata hominem, à fletu auspicatur originem.

nem. Prima enim illius via vepribus ac dumis intercluſa, viatori pugnare & aciem inſtruere ſolet. Nec Majeſtas virtutis ſe illotis oculis aſpiciendam proſtituit, nolit temere ſalutari; ſed pœnitentia demiſſo capite, & genu procumbente oblectatur. Nec admittit tyronem, qui non opimo ſceleris ſpolio prius gratulatur Dominam. Cohors luctuum curis ſtipata præmunit beatas ſedes, & à Stygis triſti fluento luſtrati mortui, vel ipſi non ſine anteactæ vitæ morſu appellunt Elyſium. Magni igitur conſtat pœnitentia; etiam tot poſſumus numerare virtutes, quot pœnitere ſcelerum.

Laſcivit Venus, & fugit maritum,
Ignis dicta, ſed impudicus: at, ſe
Luſtrali modo corrigat favilla,
Veſtali magis igne caſta fiet.

IV.

Fortiſſimi ſunt in diſcrimine, qui ante diſcrimen quietiſſimi.

NEmo fortiter bellum tulit, niſi qui libenter pacem; ſemper cedunt præſenti, qui provocant abſentem. Nunquam militant, niſi in pace: tum galeati incedunt, tum vibratis haſtis è longinquo minantur hoſti, & hiſtrionis inſtar perſonata fortitudine, non faciunt, ſed agunt Tragœdias. In acie tam de-

degeneres ſunt, tam cedentes, ut fiant etiam hoſte indigni, nec virtute ſed contemptu incolumes evadant. Fortes in ſe recedunt, tacita virtute aggrediuntur pericula, nunquam milites videntur, niſi dum pugnant, & adeo ſine ambitione magnanimi ſunt, ut non alium ſuæ virtutis teſtem quærant quam hoſtem; non permittunt bellicoſum clamorem, ridiculum futuræ fortitudinis fœcia'em; non ſuperbo præludio cædem & ſanguinem minitantur; ſine ſtrepitu veniunt, ſine timore pugnant; & i a temperant virtutem, ut nec ante pugnam ambitioſi videantur, nec in pugna trepidi. Achilles in Gymnaſio Pædagogi ferulam timebat, in arena vincebat Hectorem; muliebri cultu diſſimulavit ſexum, ſuis fœmina videbatur, hoſtibus plus quam vir; in patria nevit ſtamina, in acie rupit ſtamina; nec diutius Dominæ ſuæ, ſed Lacheſi penſum peregit. Hæc eſt pudicitia veræ virtutis: ante diſcrimina ſemetipſum quaſi obnubilare geſtit; nunquam emergit, niſi cum provocant pericula, nunquam refulget, niſi inter nubila fortunæ; ut præſtando, quæ non promiſit, prælia, ſpem vincat, & ſupra opinionem emicando, ſuos triumphos ingeminet. Vides *Seranum* ſulco ſerentem? mox videbis in acie triumphantem. Vides illum ruri tuto & innocenti

nocenti labori indulgentem? mox invenies inter arma fulminantem nec amplius Boves, ſed Homines ſub juga mittentem. Quis crederet tam bellicoſam manum ſtiva contentam eſſe? Videte virum vere pugnacem, vere Heroïcum. Ante bellum arator fuit, in bello pluſquam miles, poſt bellum iterum arator; tam modeſte fortis, ut ipſos triumphos oderit, nec voluerit diutius nomine militis, quam peragere officium, frui.

V.

Facile eſt imperium in bonos,

HAud difficile eſt etiam parere bonis: quam dulce eſt imperare! Hic fruaris Præſidis authoritate, nulla cura, nulla anxietate exacerbata: huic provinciæ ſatis eſt tantum vivere, cætera præſtabit pietas ſubditorum. Non opus eſt triſti adſpectu mentiri ſeverum; non neceſſe eſt contracto ſupercilio ſævitiam promittere. Facilius eſt imperium in bonos. Provida natura Imperatori api negavit præſidium aculei; ut ſcias, quam facile eſt & tutum ingenuis præeſſe. Clementia ventorum navitam ſecurum reddit, & gubernatoris officium præſtat maris tranquillitas. Videbis bonorum animos ad tuum nutum compoſitos, tam æmula virtute in tua conſpirantes

ſpirantes vota, ut jures illos non tuo, ſed virtutis imperio tractos ad obſequium. Imo tam præpoſtera & prona eſt eorum induſtria, ut videantur, non tam facere mandata tua, quam feciſſe. Sed leve eſt, quod jubenti parebunt; obvia illorum diligentia non ſinit te explorare quod optas. In obſequium tardus creditur, qui exſpectat mandata; mentis tuæ arcana vota divinabunt, & præcoci officio deſideriis occurrendo, tollent etiam negotium imperandi. Improborum pertinacia eſt quæ conſtrictat imperium; & ut quædam libertas eſt parere bonis, ita ſervitium eſt imperare malis. At, at! tu, quem fortuna bonorum præfidem fecit, ſecure impera; addet honori tuo tranquillitatem religio ſubditorum. Quicquid optas, quicquid in votis eſt, non peragendum ſed peractum putes; imo aliquid ultra mandatum, & voto majus exſpectes. Non ſatis ingenuis eſt tantum juſſa exſequi. Monſtra Junoni deſunt, non deſunt vires Herculi. Rauca eſt lingua Eutyſthei imperando, & tamen fortes ſunt Herculis manus, atque exſpectant alia monſtra. Fit ſterilis ferarum ingens terra, & quicquid horrendum concipit Lerna eſt impar congreſſui Herculis. Ecce ne fiat otioſa virtus, in ſe vertit manus, & imperando feſſam, adjuvat Novercam. Quicquid jubetur leve eſt. Videte quam

prodigus

prodigus obsequii est unusquisque bonus: excedit mandata sua, & spontaneo labori indulgens, plura peragit virtutis, quam Domini imperia.

VI.

Latiores sunt, quos nunquam respexit Fortuna, quam quos destituit.

PRæstate, Auditores, solita auspicia: si enim Oratorem antehac exceptum, & de favore vestro securum, jam primum aversamini, nimis artifex est crudelitas, non quia jam negatis patrocinium, sed surripitis. Animus enim in prosperis lactatus diu & firmatus, fit ad deteriora indocilis; & amplæ felicitatis hæres infortunium non tam cruciat animum, quam absorbet. Adeo facile patimur miseriam, ægre ruinam. Humilitatis tolerabilis & grata conditio; verum si jaceo, non si prosternor. Lacerna trita & pannosa, tenuis, & pertinaci rigori impar focus, stragula tineis perforata, & jam pellucentia, insuper victus squalidus mucosusque, supellex fœda & sordidula, mala sunt ad hæc cadenti, non in his nascenti. Cauponibus, nautis, aut mendiculis inter hæc enutritis, non adeo aut somnus brevior, aut cantilena injucundior: contenti sunt jam assiduis, & familiaribus factis malis, imo jam vix malis: sunt enim coætanea,

&

& laribus ſuis quaſi concreta; qualia paſſi ſunt avus, paterque, quæque continua cohabitatione, quaſi commercio circumtantur, & fiunt mitia. Nullus igitur auditur in hiſce caſulis querelarum ſtrepitus, nulla incuſatio Numinum. Delicias, & blandientis fortunæ ſerenitates, ut nec ſciunt, ita nec poſtulant. Non cauſantur fictilia labris ſuis indigna, quippe nec auro unquam aſſueti, nec cryſtallinis: illas tugurii ſui ſordes, ut moleſtias fortunæ ferunt, non ut injurias. At ſi delicatus aliquis, qui ſemper reptavit in purpuris, exceptus apparatu ſplendido & baſilico, honoribus præfulgens, & ſtipatus decoro famulitio, ad hunc diem quaſi lallatus jucundis fortunæ amplexibus; ſi, inquam, ſentiat verſum rerum cardinem, ſi vel luxuria perdita patris, vel incendii tempeſtatiſve ſævitia tota hæc defloreſcat amœnitas, quantæ ſubeunt animo æcerbitates! quanta diſſimilis ſtatus impatientia, & ſui tædium! adeo ut multi ægre retineantur in vita ærumnis ſuis ſuperſtites, ſi ad manum ſit reſtis opportunus, ſi pons vicinus,

ſi pateant altæ caligantesque feneſtræ.

Si non fuiſſet repetitis inſignita puerperiis, ſi non fuiſſet mater, Niobe facile toleraſſet ſterilitatis opprobrium: ſed diriguit poſtquam totam illam extulit ſobolem, poſtquam tanquam ſterilita-

rilitatem amissis filiis sortita est. Ideo enim doloribus victa est, ideo obduruit Niobe, non quia misera, sed quia dejecta; non infortunium questa, sed præcipitium. Quos ad metalla damnavit Natura, hujusmodi opifices ipsis sordibus delectantur; vili gaudent in opere, & desudantes artus labor assiduus non fatigat, sed vegetat. At ubi incidit in angustias bullatus hæres, fossoris in lignatoris ligonem, etiam & stipendia, nec delicatiores illius manus, & lactea membrorum series Artes tam callent Mechanicas, quam contemnunt. Ideo non recusant fabrilia, quia ignota sunt, sed quia coacta. Male exiguo lare inclusi sunt, qui diu in Palatiis vixerunt eburneis; agre foculo intenti, quorum Natalitio tota decrepuit sylva. Illi anxie bibunt in fictilibus, quorum vina nec in auro, nisi gemmis igneo, miscuit Ganymedes. Amaro vultu solidæ farinæ mucida degustant frusta, qui inter lautiores epulas, & convivas purpuratos uno ferculo plura condiderunt patrimonia: vulgares cibos nauseant tantum, non comedunt; & qui sic ventrem dapibus solebant delectare, oderunt jam pultibus adimplere. Quos sine lumine cæca mater produxit, quos pede dimidio claudus genuit, hisce erroribus fœtus illi propriam non profitentur miseriam, sed parentum fidelitatem. Gravis, &

odiosa *facta* membrorum curvitas, non *nativa*; nec vulnus dici solet, quod accepimus ab utero, sed quod à ferro, non quia homini sed quia sano infligitur. Nativa deformitas minus mœsta est, minus sibi despecta; ideoque non minori cura aut vestitur, aut ornatur, aut alitur. At si conspicuæ quondam venustati morbus supervenerit, si rosas priores carpserit, si labella exederit, si reliquerit cavernosam faciem, & pro vultu pumicem; ecce corporis sui pertæsa virgo & unguenta negligit, & odit cerussam; imo jam nec procum exspectabit, nisi Mortem. Et vos, Auditores, hucusque lætum reddidistis dicentem: quod dignari estis inchoanti, Patrocinium dignemini exspiranti. Quem enim favoris vestri aura non omnino afflaverit, infelicem reddidit oratorem; quem destituit, nullum.

VII.

An decem sint Tradicamenta? &c.

NOn amplius vidua jacebit Philosophia, non amplius exspectabit pulsantes equorum ungulas, & primæ redeuntium oscula. Ægre ferret (instante jam hyeme) thalamum solitarium lentasque noctes. Etsi de reditu securos inveniret, forsan aliorum precibus

cibus fatigata hæc noſtra Penelope negligeret priores amplexus, & nos tibi æquaret, quem Ithaca tua excepit peregrinum: ſed conjugali fidelitati melius caventes, ſi non recurrimus, redimus tamen, ut vel hinc pateat Philoſophiam non deſertam eſſe, ſed reliſtam. Nondum diximus extremum *vale* Ariſtotelis noſtro. Eſt in Ariſtotele quiddam juvenili indagine plane grandius, & quod Philoſophum exerceat. (quid dixi?) imo quod torqueat, etiam cum in virum adoleverit. Veritatem in puteo latentem commenta eſt Antiquitas: ſed qui Stagaritæ latebri inhærebit, non quæret in puteo latibula Veritatis, ſed abyſſo. Itaque bene facimus, qui tandem repetimus Lyceum; bene, qui modum ponimus deliciis. Otio jam ſaturi fruamur militia noſtra, quippe quos libetior voluptatum hauſtus pene enervarat, vegetat labor. Jam valete, ſylvæ, & interrans montibus Diana: non amplius venabulo venamur, aut lancea; ſed calamo, & Syllogiſmo: nec panarium apportamus, aut lagunculas, ſed textum. Valete, gemmei virideſque rivuli, & ſilentia piſcatorum. Expiſcamur alias aquas, & nova præda nos detinet. Valeant Cereris & Floræ dona, & quæcunque amœnitates curas fallunt. Jam placet Academia.

Et genus ignavum ſecto gaudemus, & umbra.

Neque langueſcit impetus in molli ſtudio; valete Muſæ delicatæ, & vos etiam (quibus piget valedicere) porrectiores ſomni. Jam renovamus antiqua certamina, jam eu.ſum Philoſophicum auſpicamur. Nobis Philoſophis hic Martius eſt. Sol noſter intrat Arietem. Sed neſcio an magis celebrem natales Anni, an tua, Spectatiſſime Decane, funera: imperium tuum in ultimis agit, & de diſceſſu tuo cogitas. Nollem aſſentationis inuri ſtigmate; ſed tamen aperte dicam, Philoſophos tibi habes devintiſſimos, quos nec tua ſerenitas enervavit, nec fregit ſeveritas. Poſſum in laudes tuas prodigus laſcivire, niſi prohiberent faſces adhuc incolumes: gloria lubentius ſequitur magnitudinem rerum, quam comitatur; & heroas olim ab oculis mortalium prius amolita natura eſt, quam in cœlum fama proveheret. Itaque dabis mihi veniam à Panegyrico abſtinenti, novis Annalibus. Redeo ad Philoſophos, quibus geſtit oculus intueri pene referta hæc ſubſellia. Sed rudis armorum, veruntamen in his Olympicis non recuſo multiplicem hoſtem, parum anxius de frequenti ſpiculo; confodietis, & licet. Confodite tot plagis, quot Cæſar ſaucius in Senatu. Sane delector hoc periculo, & hæc vulnera titillant, utpote quæ veritatem tutius obvallant, docent

ſtabile

stabile vestigium figere, & notas hostium errorum latebras trajicere. Didici, nihil durum timere sub Aristotelis vexillo: didici quidvis pati in Philosophiæ clientelam; cujus hic titulos debui percurrere, & erat animus; sed dum varia meditabar in laudes Philosophiæ, procurrit in salutationem Dialectica. Non est quod fastuoso supercilio contemnam, aut sub pedibus jaceat ministra rationis. Mirum, quam in rem sit literariam hanc Artem excogitasse! mirum, quam misere cespitarunt homines in rebus cognoscendis ante ortum hujus syderis! Exorta est in natalitio Dialecticæ quædam Helice, vel Cynosura, non quæ Tyrios, aut solos Phœnices, sed quoscunque dirigat navigantes in Atlantico scientiarum. Tollas Logicam, quis amplius dispelat ignorantiæ tenebras? quis solvet nodos Gordianos? Sophistarum imposturas quis deteget? Illa non hominem invenit, sed molem hominis, ad Philosophiæ documenta prorsus lapideam. Sed postquam minutulam rationis favillam in flammas excitaverit, postquam ex illo pondere hominem effinxerit; ecce quam ardens ingenium, quam fusile. Seu jubeas naturæ mysteria rimari, seu per Alpes Metaphysicas viam facere, seu Mathematicæ sacris immisceri, Logica fit omnia. Itaque cum reliquæ disciplinæ

habeant peculiares usus, Logicæ necessitas Epidemica est. Facile esset in singularium partium distinctam pulchritudinem exspatiari, si tam ad rem esset: sed vagam licentiam restringo ad solas Categorias. Aspicite, & miremini res infinitas ad numerum decenarium redactas, totumque, qua patet, mundum in manipulo. Et jam tandem per ambages procœmii (vix scio quo casu) incidi in quæstiones: & cum debuerat solvere cursum Dialecticus vester, exorditur. Sed inconvenit jejuna suppositione turbare solennitatem hujus noctis. Igitur si vos audaciæ meæ favcatis, audebo concludere.

FINIS.

Orationum Syllabus.

ORAT. I. *Virgo tota pulchra*; sive, *de incontaminato B. Virginis conceptu.* pag 1.

II. *Lilium inter spinas*; sive, *de incontaminato B. Virginis conceptu.* 9

III. *Cœlestis ad Virginem legatio*; sive, *de B. Virgine ab Angelo salutata.* 13

IV. *Domus peregrina*; sive, *de Lauretana B. Virginis Domo.* 16

V. *Virgo in montibus demissior*; sive, *de B. Virgine Elisabetham invisente.* 25

VI. *Natalitia Solis æterni Nox*; sive *de Christo nascente.* 27

VII. *Rachel plorans filios suos*; sive, *de Sanctis pueris innocentibus.* 32

VIII. *Morientis DEI prodigium*; sive, *de confuso rerum ordine in Christi cruciatibus.* 40

IX. *Pontifex dolorum*; sive, *de Christi Pontificiali habitu è supplicii sordibus.* 46

X. *Parricidium*; sive, *de Christi parentis optimi cæde.* 51

XI. *Ex sanguine Lacrymæ*; sive, *de cruenta Christi nece lacrymis persequenda*, 53
XII. *Supra stellas evecta nubes*; sive, *de Christo in cœlum ascendente*. 55
XIII. *In Igne ac Spiritu Dominus*; sive, *de Sancti Spiritus adventu*. 58
XIV. *Divini Amoris Æstus*; sive, *de Sancti Spiritus adventu*. 63
XV. *Beatum Incendium*; sive, *de Sancti Spiritus adventu*. 66
XVI. *Cœlo donata Terræ sidera*; sive, *de die Sanctis omnibus sacro*. 70
XVII. *Puer magnus coram Domino*; sive, *de S. Ioan. Baptistæ natali die*. 74
XVIII. *Infantu Dei Corona*; sive, *de S. Stephano Protomartyre*. 78
XIX. *Sol Alter*; sive, *de S. Thoma Aquinate*. 81
XX. *Virgo vulnerata charitate*; sive, *de S. Catharina Senensi*. 87
XXI. *Pia Nobilitas*; sive, *de S. Francisca Romana*. 90
XXII. *Matrona Romana, adeoque Cœlestis*; sive, *de S. Francisca Romana*. 94
XXIII. *Ex Milite Imperator*; sive, *de S. Ignatio Loyola*. 97
XXIV. *Heroicæ charitatis Indica expeditio*; sive, *de S. Francisco Xaverio*. 106
XXV. *Vir Linguarum omnium*; sive, *de S. Francisco Xaverio*. 115
XXVI. *Coronatus Corona contemptor*; sive, *de B. Aloysio Gonzaga*. 131

XXVII. *Ex fuga victor*; sive, *de* B. *Stanislao Kostka.* 126
XXVIII. *Adulta Virtutis adolescens*; sive, *de Ioanne Berchmanno.* 131
XXIX *Synodus Tyburtina*; sive, *de consultationis bono.* 144
XXX. *Hebraicæ linguæ suavitas*; sive, *de literis Hebraicis à falsa criminatione vindicatis.* 148
XXXI. *Hebraicæ Musæ*; sive, *de disciplinarum omnium Hebraica origine.* 156
XXXII. *Hebraica Literaturæ securitas*; sive, *de arguto dicendi genere usurpando.* 161
XXXIII. *Stylus Hebraicus*; sive, *in hyssopi brevitatis.* 170
XXXIV. *Ætas Florea*; sive, *de toto anno floribus vernante.* 181
XXXV. *Rosa sepulcralis*; sive, *in funere Alexandri Card. Ursini.* 191
XXXVI. *Laurea cupressina*; sive, *in funere Bernardini Stephonii.* 203
XXXVII. *Et sibi & aliis Æsculapius*; sive, *in funere Marsilii Cagnati.* 208

Syllabus Pleiadum.

I. IN intonsos capillos. 217
II *Fidelissimus ex pœnitentia ad virtutem transitus.* 226
III. *Inidem, Lemma.* 227

IV.

IV. *Fortissimi sunt in discrimine, qui ante discrimen quietissimi.* 229
V. *Facilè est imperium in bonos.* 241
VI. *Latissimè sunt, quos nunquam respexit Fortuna, quam quos destituit.* 243
VII. *An decem sint Prædicamenta?* 236

FINIS.

ment Prelate to one of his Friends [illegible]

AMORIS EFFIGIES:

Sive,

Quid sit Amor?

Efflagitanti

RESPONSUM

ROBERTI WARING
ex Æde *Christi* OXON. Art.
Mag. & Academiæ
Procuratoris.

Huic quartæ editioni præfigitur ejusdem Autoris

CARMEN LAPIDARIUM

Memoriæ

Patum Principis,

BEN. JONSONI,

sacratum.

LONDINI
Excudebat *J. Redmayne*,
1668.

96719

Perillustri ac Consultissimo

Viro

Dno JOH. BERKENHEADO,

Legum Doctori, Equiti Aurato, Almæ *Facultatum* Curiæ (Judici, sive) Magistro, & in conventu summi Senatûs *Anglicani* Assessori.

Vir Illustrissime.

Istas gratitudinis nostræ Primitias non dedignaberis, uti spero; Tuo ipsius licèt decerptas è Pomario: cùm & Numinibus non adoleamus nisi Thura ipsorum propria. Quod eorum Autori superfuerunt pauca hæc

tam chari Capitis λείψανα, Tibi olim debebant Literati omnes: at, ut ad Te rediret demùm Nomini inscripta Tuo, non Ipse solus feci, sed & Orbis itidem Literarius; qui hoc insuper voluit, ut publicam ejusdem, meiq; privatam ipsius Gratitudinem publico isthoc testatam Alloquis facerem. Quippe qui non satis habuit tanti in semet pretii Cimelio frui, nisi & (quod Principum Unionibus & Margaritis usu sæpe venit) Æstimium quoddam, innato augustius Pretio, à nuper-possidentis capsulâ illi accessisset: nam Cujum opus interrogantibus non satis Typographus fecit respondendo, Non certè

Ægoni

Egoni esse, sed *suave-canentis* WARINGI; *dum instant*, Undenam autem depromptum Opus? *qui importunis hujusmodi fatigatus interrogationibus illud respondit, quod solum verè potuit*, Illud è Tua (*Vir Clarissime*) in lucem exisse Bibliotheca. *Dumque ille iterandam, pristinis distractis prorsus & divenditis exemplaribus, parat Editionem; hoc quidem Tu voluisti, ut in tertiæ hujus impressionis fronte genuinus Operis Parens Orbi innotesceret: cum ipse surreptitiarum Pennarum (uti, Cornicis ad instar, mos hodie plerisq; est hominibus) ad Alas Famæ Tuæ instruendas nullo sis mo-*

do indignus; at eas Calami Tui proprias merito jactare posses Fœturas, quibus si unùs editis semel frueretur Orbis, cedat necesse sit omne illud, quidquid parturierunt hodierna horumce temporum ingenia, dum nescio an quid Iliade majus nascceretur, corticibus saltem non includendum putaminosis. Tibi interim eruditi cis Tagum *&* Gangen *assurgent omnes: cui quippe soli datum sit summâ Ingenii laude cum pari conjunctâ Judicio frui. Adeò in Te Judicii acumini non officit Ingenii subtilitas. At vereor, ne, dum Veritati litem, Modestiæ, quâ maximè polles, fiat injurius Tua; nec* Laconum

civitati

civitati Myndiana erigenda Porta est: tempestivius igitur me reprimam, hoc solum exoptans, ut quam tantoperè desiderant omnes Lucubrationum Tuarum Editionem obtineant tandem, quo & Famæ æquum reddas Tuæ, & summæ Hominum expectationi. Æqui autem bonique oro ut consulas tenue istud gratæ Animi Testimonium: quod, usque dum majora proferre liceat, Gratitudinis ergò Tibi inscriptum voluerit,

Tibi Patrono Optimo

humillimè addictissimus Cliens

Guhilhelmus Griffithius.